

fructum myrobalani nomen obtinuisse tradidit; idem quoque Plin. lib. xii. cap. iv. ubi hist. generaq; palmarum describit, *μυροβάλανος* palmæ mentionem non facit. Verba Diosc. non intellexit, aut ad anagnostem legentem non satis attendit; *Φοίνιξ*, inquit Dioscor. *παριμεφίρον Αἰγυπτίη μυροβάλανος*. Hæc Plinius sic accepit, quasi *φοίνιξ*, id est palma arbor, quæ in Ægypto nascitur, ferret myrobalanum, vel (uti scribit Nobilis. Salmalius) legit, *παριμεφίρον τῆν Αἰγυπτίην μυροβάλανον*. Equidem ita est. Atqui *παριμεφίρον* & *παριμεφίροντα*, passim isti scriptori notat, *ἴμοι* & *ἴμοια*. Fortè ad verba liberti, non satis attendens Plinius, eum legisse somnavit, *φοίνιξ ἐν Αἰγύπτῳ ἰσχυρὰ φέρουσα Αἰγυπτίη μυροβάλανον*. Quam parum hic auctor eorum quæ scripsit memor sit, ex iis quæ lib. xii. cap. xxi. tradit. Priori loco, dixit, palmam myrobalanū ferre; posteriori eundem usum palmam, & myrobalanū in unguentis habere; quod æquè ac prius falsum. Ex myrobalani sive glandis unguentariæ fructu oleum fiebat, ex quo pretiosissima conficiebantur unguenta: palmæ glandem unguentis additam, nusquā legimus. Theoph. & Diosc. corticem palmæ, quem *ελάτω* & *σπάθω* vocant, hunc usum habuisse, tradunt. Corrige Theoph. locum in libro de odoribus; ubi vulgo legitur, *Ἐμὸν δὲ τῶν ὀνομαζομένων σπάθων ἐστὶν ἡ ἐλάτω*. & lege, *ὀνομαζομένων σπάθων* vel *ελάτω*, siccata & injecta palmæ spatha quam elaten appellant. Qui, ipsam palmā in unguentis usum habere, scripsit, repperi neminem. Rectius Dioscoridis verba Isid. vertit. *Palmam*, inquit, *appellant myrobalano similem*. Immo palmam immaturam, medio maturitatis suæ tempore cōparant myrobalano. Rectius tamen hic, & melius, quam Plin. vertit. Plinij locum corruptum doctiss. botanicus cēser. Corrigit; *Myrobalano unguentariæ similem proximamq; figuram habet palma in Ægypto*. Frustra inquit excell. Salmalius sunt, qui locū corrigunt. Nam & in Indice manuscripto, sic concipitur titulus: *De palma myrobalano, de palma elate*. Hæc ipsa est elate, nō balanus palmæ, quæ unguentis ad spissandū oleum adijcitur. *Palmā elaten*, ibi dicit, quasi genus quoddā palmæ sic vocaretur; ut palma myrobalanus, quæ myrobalanum ferat. Atqui non est palma quæ myrobalanū fert, nec fructus palmæ myrobalanus dictus, nec unquam ad *μύρον* additus. Palmā Ægyptiam adipson vocari ait Diosc. quod sitim sedet; humore quippe multo plena, nō aliter sitim minuit, quā si bibatur aqua. Nō tantum Ægyptiæ palmæ propriū, ut scribit Plin. quod vtridis, & immatura decerpatur, ac *ἄδω* sit; sed omnes palmæ quæ servari nō poterant, virides, gulæ, sitisq; sedandæ gratia edebantur. Diosc. palmā immaturam, non *ἄδω*, sed *πῶμα* vocari scribit. Quod in eadem significationē recidit. *πῶμα* enim dicitur, quod porionis vicem præstet. Alij *πῶμα* quali Latinorū pomū dictū volunt, quod ei sit natura nō minus pomi, quam uvæ. Nā & ejusmodi fructum pomū racemosū nominat Plin. lib. xii. cap. iv. Malunt alij, Plinij fortassis auctoritate decepti, *πῶμα* vocari, quod nullum intus lignū habeat. Cui, inquit, lignū ideo intus nullum est, quia viridis & immatura decerpitur, prius quam genitus sit nucleus. Palmulis enim (ut Plin. lib. xii. cap. iv. testatur) *prima nascitur pomi caro, postea os* (vel ut Plin. loquitur) *lignum intus, hoc est semen ejus, argumentū, quod parvæ sine hoc reperiantur in eodem palmite*. Verū quidē est, in omnibus palmulis nasci ac perfici glandis carnem primum, deinde intus nucleum; sed hoc in palmis non tantum, sed etiam in alijs, quibus nucleus est, observatur; quæ tamen idcirco *ἀπύρλωοι* non dicuntur. Præterea locū Aristotelis, ad quem hæc scribunt, non intellexerunt. Non vult ille palmas immaturas *ἰσχυρὰς* vocari, sed arborē, quæ tales gignit palmas. Negat idem Aristot. in dactylis primum carnem, dein semen generari lib. i. de plant. cap. v. *πῶμα δὲ εἶναι οἷς ὡς ἄντιξ ἔχεται τὸ σπέρμα, & τὸ σπέρμα λυμενα, & σπέρμα λυπηλῶν, οἷς οἱ καρποὶ τῶν φοινίκων, καὶ τῶν ἀμυγδαλῶν*. Sunt quoque alij, quibus statim semen sit, cum tegumento quo operiuntur, ut dactyli & amygdali. An verum sit, quod de palmis scribit, asserere non audeo. In Ægypto vel ubi maturefcit palma, nunquam sui, probabilior interea Plinij sententia. Finem ut faciā; reperiuntur, qui *πῶμα* servata analogia *δῶν* & *πῶμα* legendum arbitrantur. Sed nulla opus mutatione; siquidem *πῶμα*, pro

potione ab Euripide in Cycl. legitur; *δῶν*, inquit, *καὶ πῶμα*. Septuaginta Sacra paginæ interpretes, eodem sensu hoc vocabulo utuntur. Eisd. lib. ii. sect. xvi. ubi *βροματα καὶ πῶματα*, pro *πῶματα*, *cibus* & *potus* legitur. Revercamur unde digressi sumus. Non omnē palmæ fructum *βάλανος* vocari, auctor Pollux: cœminam palmam hoc nomen habere tradit; marem *ψύα* appellari asserit. Pollucis verba examinantur cap. seq. ix. circa fin. Palmæ arboris delineatio ex varijs Theoph. locis peti debet, quæ partim jam examinata, partim infra examinabuntur. Vide lib. i. cap. vi. ix. xiv. xvi. xvii. lib. ii. cap. vi. lib. v. cap. iv. & vii. Ex his talis colligitur palmæ descriptio: Palma arbor aspectu pulchra, procera, viginti passuum & amplius altitudine, recto, simplici, & terete quidē caudice, salebroso potius quam scabro, densis gradatissque corticibus, quibus ut gradibus facilem se ascendendum Orientis populis præbet. Ramos cacumine tantum in orbem spargit, suo vertice terram spectantes, foliis deorsum cannarū modo decidentibus, duplicibus, ensis seu gladij figura, sive, ut Theoph. loquitur, *καλαμῶδες*, arundinaceis; quæ ut Plin. ait, ut primum novellas ostendere gemmas, tunc ad funes vitiliumq; nexus, & capitū leviam umbracula finduntur. Nascitur inter primos ferè ramos, ex ipso caudice corticosus locus, duarum spithamarū longitudine, latiusculus, gladij videlicet latioris specie, quam palmam totius stirpis nomine, & elaten & spathen appellari Diosc. tradidit; ex elate floris ac fructus involucro vere dehiscente, atque in longum sese pendente (involucrū enim illud *σπάθην* dictū, vesicæ modo, ad ver usque clausum est) flores Martio mense prodeunt, numerosi, tenuibus filis vel capillamentis appensi, instar racemi magni coacervati, facie crocinis similes, sed multo minores, candidi, odorati, deorsum ab involucris pendentes. Ex his nascuntur fructus teretes, & oblongi, nucleo intus durissimo oblongo, & canaliculato: de quo mox plura dicenda. In trunci superna parte cerebrum includitur, *ἐγκέφαλον* Theoph. vocat. Eleganter satis palmæ arborē descripsit Plin. lib. xii. cap. iv. Sed mirū in modū corruptus codex, adeo ut si alibi depravatus extet locus, hic corruptissimus ac depravatissimus dici mereatur. Integrū idcirco locum adscribā. *Genera earum (palmarū) plura, & prima fruticē non excedentia: sterilem hunc aliubi & ipsam fertilem, brevique ramorum orbe foliosum, Tectorij vicem his parietibus plerisque in locis præstat contra aspergines. Procerioribus sylva arbore, ex ipsa foliorum aculeo fruticante circa totas pectinatim, quas sylvestres intelligi necesse est. Incerta tamen libidine etiam mitioribus se miscent. Reliquæ teretes atque procerae. Densis gradatissque corticum pollicibus, ut orbibus, faciles se ascendendum Orientis populis præbent, utilem sibi arborisque induvjs circulum mira pernicitate tum homine subeunte. Coma omnis in cacumine, & pomum est, non inter folia, ut in cæteris. Qui anno præcedenti Plin. edidit, fatetur in MS. miram hinc lectionem esse diversitatem, è qua, inquit, fortè hæc exsculpi possit. Contra aspera. Ingens est procerioribus sylva ex arbore ipsa. &c. Et manet tamen locus obscurus. MS. *Vtilem sibi arboremque inducētis circulum mira pernicitate, cum homine subeuntem*. E quo, ait, Clariss. Salmalius, ita legit, *Vtilem sibi arborisque inducētis circulum, mira, &c.* Et ne sic quidem locus satis videtur sanus. Hæc ille qui Plin. postremo excudi curavit. Præstat ipsa Salmaliij audire verba; sed prius codicis antiqui lectionem, quā & Parmensis editio habet adferam. *Genera earum plurima. Et prima fruticem non excedentia. Sterilem hanc aliubi & ipsam fertilem: brevemque ramis obire umbra foliorum. Tectorij vicem hæc parietibus plerisque in locis præstat contra aspergines. Sunt è procerioribus sylva arbore ex ipsa foliorum aculeo fruticante circa totas pectinatim, quas sylvestres intelligi necesse est: incerta tamen (MS. ut notat Dalecamp. *incesta*. in Chiffetiano MS. ut idem notat habetur pro aspergines. Sunt è procerioribus aspergines, est procerioribus &c. libidine se miscent. Reliquæ teretes, atque proceres densis gradatissque corticum pollicibus: ut orbibus faciles se ascendendum Orientis populis præbent. Vtilem sibi arborisque induvjs circuli mira pernicitate tum homine subeunte. Coma omnis in cacumine & pomū est. Notat Doctissimus Pintianus in Salmant. codice pro incerta libidine, *incesta* legi. Idem in codice Toletan. pro corticum pollicibus ut orbibus, haberi auctor est, corticum pollicibus, aut orbibus. Videamus quomodo hunc locum restituerit Doctiss. Salmalius. Verba aut**

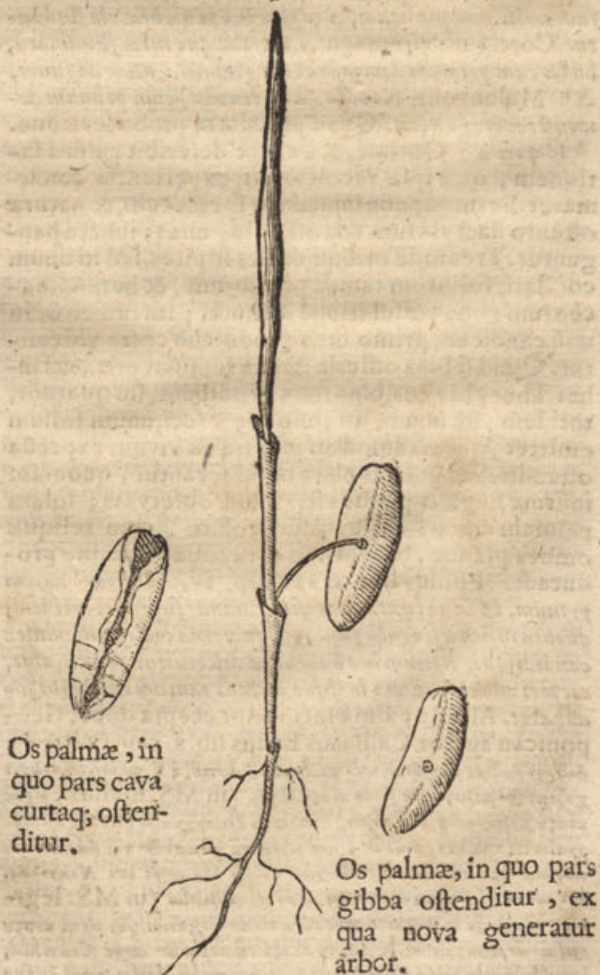
ad scribam. sic ille: *Longe corruptissima, apud eundem Plinium eodem capite hæc verba de palma arbore.* Reliquæ teretes atque proceræ, densis gradatisque corticum pollicibus, ut orbibus, faciles se ad scandendū Orientis populis præbent, utilem sibi arborisque induvis circulum mira pernicitate, tum homine subeunte. *Vitium lectionis & malam manum correctorum testatur vetus Scriptura, quæ sic habet.* Densis tradatisque corticum pollicibus auctioribus faciles ad scandendū orientis se populis præbenti utilem sibi arboremque inductis circulum, mira pernicitate tum homine subeunte: *Palmae arboris caudex totus scaber est, & asper densis squamis, per gradus dispositis & extantibus.* Pollices vocat acutiores Plinius: *Ita enim scribendum, pollicibus acutioribus. Vel certè, auctioribus, id est grandioribus.* Nam auctiorem Plinius, *Florus, Solinus pro ampliori ponunt & majori.* Pollux: *ἡ δὲ ἰνδία ἐστὶν ἐπιπέδη, ἡ δὲ ἰνδία, ἡ δὲ ἰνδία, ἡ δὲ ἰνδία, ἡ δὲ ἰνδία.* Propter illam corticis asperitatem & eminentes squamarum pollices, faciles ad scandendum erant palma. *E contra Indicae palmae, quia leves sunt, difficiles admodum scandendo se præbent. Idcirco incisuris per corticem in orbem factis, & laqueis ad pedes aptatis eas scandunt indigenæ.* Sequitur in verbis Plinij: *faciles, ad scandendum orientis se populis præbent utilem sibi arboremque inductis circulum mira pernicitate cum homine subeunte. Ita veteres libri: scriptum fuit, arboreque pro arborique. Inde corruptum à Librarijs: arboremque. Totum locum sic scribo: Faciles ad scandendum orientis se populis præbent, utilem sibi arborique inductis circulum, mira pernicitate tum homine subeunte: Præter illam facilitatem, quam præbet scandentibus palma caudex ex illis unguibus squamaris per corticem dispositis gradatim, circulum etiam pedibus inducunt homines illi, qui eas scandunt, non tantum sibi utilem, sed arbori. Quod cum fecerunt, tum mira pernicitate subeunt. Inductis circulum, ut soleam inductus, & Apuleio: pedes soleis palmeis inductus. De circulo quem pedibus inducunt, qui palmas arbores scandunt, omnino accipiendum. Et veram, auctim Plinij præstare lectionem. Cætera non præsto. Vereor quippe ne palmas Indicas cum Iudaicis & Aegyptijs confundat. Iste aspera squamis gradatis densisque, ideo faciles scandenti. Nam gradus veluti dispositos habent. Quid igitur*

opus circulo inducto pedibus? ille contra totæ leves, & propterea admodum arduus & impediti ascensus. Quem ut expediant, laqueos pedibus inducunt, & corticem incisuris asperant in circuitu. Indicae palmae meminit Plinius qui Indos ex ea vinum conficere tradit. Sed eam ille non describit, nec quisquam veterum. Imo videntur putasse eandem cum Iudaica. Quod falsum. Certum quippe in tota India non nasci palmam aactyliferam, nec caryotiferam. Modus scandendi dactyliferas longè diversus ab eo, quo scandunt cocciferas Indicas. Plinius nō discrevit. Hactenus clariss. Salmasius. Utrum Indicam palmam cocciferam no verint veteres, ex iis quæ libro quarto dicuntur, facile videbit lector. An Iudaica palma in India etiam crescat, Batavis cognitum arbitror. In Occidentali nasci, extra omnem est controversiam. Vide quæ de optimis palmis infra dicuntur. Nunc in Plinij lectione corrigenda occupati sumus; quem cum nobiliss. Salmasio veremur utramque confudisse palmam. Plinius, quæ de palmae facie scribit, ut corrigi, legique debeant, hæreo. Vix video, nisi magna verborum accedat mutatio, quomodo restitui queant: interim salva meliori lectione sic totum hunc locum constituo. Veram si non attigerim, ignoscat benevolus lector; corruptissimus ut dixi locus, qui que ut summi testantur viri, diverse admodum in MS. habetur codicibus. Et hæc causa cur majori audacia utar. Scripsit ergo Plinius: Genera earum plura & prima fruticem non excedentia: sterilem hunc (scilicet fruticem, vel hanc ex Antiquo cod. scil. palmam) aliubi & ipsum fertilem, brevique ramorum orbe foliosam. Tectorij vitem hic parietibus plerisque in locis præstat cōtra aspergines. Sunt è procerioribus sylva ingentes arbore ipsa ex ramorum initio fructificante, folijs pectinatim compositis, quæ sylvestres intelligi necesse est. Incesta tamen libidine etiam mitioribus se miscent. Reliquæ teretes atque proceræ; densis gradatisque corticum pollicibus auctioribus faciles se ad scandendū Orientis populis præbent, utiles (scil. cortices) sibi arborique, indumento exuto, mira pernicitate eam homine subeunte. Coma omnis in cacumine. Scribo, sunt è procerioribus sylva ingentes, &c. Quod hujus lectionis, vestigia in antiquis codicibus reperiantur, ipsaq; arboris facies talis appareat, ac ipse Plin. paulo infra scribat: Coma omnis in cacumine & pomum est.

Palmae arbor cum folijs, & ramo ad vivum expressa.

Prima palmae germinatio. Hac forma ex sui offis parte, quæ rimæ opponitur, enasci solet palmae germen, & primo in radicem descendere, mox sursum protrudere folium.

Os palmae, in quo pars cava curtaq; ostenditur.

Os palmae, in quo pars gibba ostenditur, ex qua nova generatur arbor.

Palma enim ex caudicis parte suprema, ubi ramorum initium, fructificat, foliaque habet ad instar pectinis fabricata, uti icon docet. Lego incesta libidine, ex antiquo codice. Plinius putavit, eum amorem illicitum, quam cum mitiori habuit sylvestris arbor. Restituo, densis gradatissime corticibus auctioribus, &c. Quod palmæ arbor talibus corticibus constat. Et quia gradatim pollices hi ascendunt, ideo facilem præbent ascensum. Solent & hodie Orientales, hoc modo scandere, palmas; qui ascensuri, tunicam sive superius exuunt vestimentum, & tum mira quadam celeritate ascendunt: adeo ut Batavi nostri, qui satis sunt celeres, eos maximopere mirentur. Idcirco scripsi, Indumento exuto, pro induijs circulum, licet alij malint (quorum lectionem non rejicio) utilem sibi, arborique circumducto circulo; quod Indi cocciferam palmam ascensuri, circulum ex funibus arbori alligent. Vide cocciferæ palmæ iconem lib. iv. Nam præter illam facilitatem quam præbet scandentibus palmæ caudex, ex illis unguibus squamatis per corticem gradatim dispositis, circulum etiam pedibus inducunt, qui eas scandunt, non tantum sibi utilem, sed etiam arbori; quam circulo tali facta mira pernitate subeunt. Sed malo priorem lectionem; ne videatur Plinius confundere utramque palmam dactyliferam & cocciferam. Ad dactyliferæ ascensionem propter cortices squamatos nullis opus circulis. Contra ad ascensum cocciferæ, quod iis careat, opus circulis, è funibus ad illud contextis. Certum, hodie Indos solere palmas nudos ascendere. Sed quorsum, per Orientem populum Indos intelligimus, cum per Orientem, Arabes, Babylonij, alique adiacentes non raro intelligantur populi; ipsa etiam Iudæa in Oriente sita. Sed hi nudi non debebant. Fateor. Sed arborem adscensuri exterius exuebant vestimentum, quod indumentum dicebatur, ipfisque in ascensu impedimento esse solebat. Togas vel togæ similes vestes exteriores gestabant veteres Iudæi, Arabesque. Sequitur apud Plin. *Coma omnis in cacumine & pomum est, non inter folia, ut in cæteris, se à suis inter ramos palmitibus racemosum, utraq; natura atque pomi.* Exempl. Toletan. habet: *Coma omnis in cacumine & pomum est, non inter folia hoc ut in cæteris, sed sus intervallis palmitibus racemosum; utraq; natura atque pomi.* Vide lib. i. de caus. cap. xxiv. *Οὐ γὰρ φύσει δὲ τῶν ἄλλων ἢ τῶν, ἀλλὰ τῶν κωνινοῦ ἀπέπεσθαι, &c.* Pergit Plin. *Folia cultrato mucrone lateribusque in se bifidatis, bellas primum demonstravere gemmas: nunc ad funes vitiliumque nexus, & capitū levia umbracula finduntur.* Corrigunt viri magni, *Lateribusque inter se bifidatis, bullas cum primum demonstravere gemmas: nunc ad funes, &c.* Malunt alij, *Novellas (sive tenellas) cum primum demonstravere gemmas.* Quod præ altera probat lectione.

H' φύσις.) Optime, & ex arte describit palmæ sationem; quæ ipsa recentiorum experientia confirmatur. Seruntur non injucundo spectaculo, & naturæ ostento dactylorum tria officula, unaque juncta panguntur. Tres inde oriuntur exiles stipites, sed in unum conflati, foliorum tamen pusillorum, & harundinaceorum trina pullulatione distincti; ita tamen ut in unum caudicem primo ortu promiscuo coire videantur. Quod si bina officula juncta seminaveris, uti jubet Theophrastus, bina folia prodibunt, sin quatuor, totidem; sin unum, uti anno 163. feci, unum folium emittet, quemadmodum pictura ad vivum expressa ostendit. Sed præstat plura simul ferantur, quoniam infirma singulis planta est. Illud observavi; solam palmam unico folio ex osse prodire, cum reliquæ omnes plantæ, bina primo ortu folia è semine producant. Plinius lib. xiii. cap. iv. *Seritur autem primum, & bina juncta composita semina, superque totidem; quoniam infirma singulis planta est, quaterna coalescunt: multis candidisque, lignum hoc à carnibus discernitur tunicis, alijs, corpori adherentibus: laxèque distans tantum cacumini filo adhaeret.* Alia de palmæ satione præcepta docet Geoponicon auctor Cassianus Bassus lib. x. cap. iv. *Οὐδὲν βόθρον βάλυς πηχῶν ὄνει, πλάτεις τῶ ἀντιῶ, ἢ ἐ πηλοῖ, πηλῶσιν χράματ' μεμιγμένον μετὰ κόπης αἰγῶν (in MS. melius, μετὰ κόπης μεμιγμένον δὲ αἰγῶν.) δόλοπιῶν ἡμιπηχυαῖον (malè ἡμιπηχυαῖον in editis) βάλυτ', ἕτα μίσην τῶ χράματ' τῆς βαλάνου τὸν πυρῶνα χηματίσας ἀπὸ τῶ γῆ. τὸ δὲ ὄνει ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς, ἐπιχρῶντες γῆ μετὰ κόπης καὶ ἄλλων μεμιγμένον (in MS. legitur τὸ δὲ ὄνει τῆ πυρῶνος ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἐπιχρῶντες, γῆς μετὰ κόπης καὶ ἄλλων μεμιγμένον. lege, τὸ δὲ ὄνει τῆ πυρῶνος ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς, ἐπιχρῶντες γῆ μετὰ κόπης, καὶ ἄλλων μεμιγμένον. Vide quæ infra*

Theoph. dicit; sequitur) καὶ ἀρδῶν καὶ ἡμέρας ἕως ἀν βλαστῆσθαι. πῆς ἰδὴ ὁμοῦ τῶτο μεταφρασεως, πῆς ἢ ἐπὶ χρώματι ἰδῶσι, καὶ ἐπὶ τῆ ἀλμυρῶν γῆ χραίει, καὶ κατ' οἰκιστῶν ἀποδορῶσιν καὶ ἀσ ἐπιρρίπτειν. ἄτω γὰρ παχῶς μίχαλοι ἴσονται. γίνονται ἢ εὐπελοσέγει, τῶν γῆρας οἷος παλαιῶς ποτῆσθαι. καὶ ἢ ὄνει τῶ φονικῶν, καὶ καὶ σπειροειδῶς οἷ τῆ γῆ, ἀλλ' οὐ πυθμῶνι κερῶμα, καὶ ἄτω μετὰ φουτῶν. Scrobem cubitototum duorum profunditate, eademque latitudine, aut etiam ampliore, aggere terræ cum caprino stercore explebis, semicubitali profunditate relicta, deinde in medio aggere glandis palmæ nucleum terræ implantabis, ita ut acies ipsius versus orientem spectet, obruesque terræ cum stercore & sale admixto, & quousdie rigabis donec germen emittat. Quidam igitur hoc ipsum transplantant, quidam in loco sinunt, & quandoquidem salsa terra gaudet, singulis annis circumfodere oportet, & sale adjicere, sic enim cito magnæ fient. Floridiores autem evadent, fece vini veteris rigate. ossa vero palmarum non statim in terra ponenda sunt, sed in regula fundo, & sic transplantanda. Doctiss. Costæus tradit, ossa vino macerata, citius provenire. Malunt alij maledicæ biduo puerorū urina, aut salsa aqua, aut dulci sale permixta. Elige palmulas majores, pinguiore, non cariosas, non ficas, aut in rugas contractas, sed quæ cōspicuo succini colore micant: ossa terræ mandato Martio, Aprili; mensibus. Πρὸς ἀνατολῆς, vult spectare Leontinus os dactyli. Interpres, sursum, vertit. Malo orientem. Nam ex suprema parte, ossis non erumpit germen, sed media; uti tabella ad vivum expressa, exprimit.

Καὶ κύρτω.) Locus hic ut rectè intelligatur, diligentè & acurata ossis descriptione opus est. Palmæ os verè ossium, marmoris fragmenta fractum imitatur: ejusdem duritiæ & colorè, eū duritia & colore cornuum mistam gerit; cultello in binas partes dividi potest, sed malleolo percutere cultellum oportet. Oblongum est, sed non æqualiter teres. A lateribus enim convolvitur in sinum. Ex altera parte ubi venter est, canaliculi vestigia tenuia atque obscura, pertinent ab imo ad summum. Paulo infra medium ejus canaliculi, umbilicus est; at quasi ocellus quidam (uti pictura ostendit) sub quo & à quo introrsum tendit tubus cum pellicula, atque intus mucro, qui germen, ut vocant, est. Nulla intus cavitas, ut in oliva, sed ipsū corpus ossium, est semen, quemadmodū castaneæ caro, & in corpore mucro ille genitalis ad umbilicum. Falsum est quod Plinius scribit; *Cesum à dorso pulvinata fissura, & in alvo me dio umbilicatum, unde primum spargitur radix.* Ex parte contraria, ubi fissura hæc minus conspicua, germen prodit. Legunt κύρτω. malè. Hesych. *Κυρτὸν τὸ κυρτὸν κερτὸν, καὶ τὸ ὄνει καὶ μετὰ ὄνει πῆμα. Κυρτὸν, propriè curtum, & altum, sublime, tumidum, elatum καὶ μα. Κύρτω* varias habet significaciones, quandoque undam, fœtū, germen significat. Vide cap. ix. lib. i. certe germen palmæ, ex τῶ ἀνω, parte superiore erumpit. Negat Theophrastus, *ὅτι τῶ ὑποτίων καὶ κυρτῶν.* Crispini Lexicon, *κυρτὸν* exponit, *Gibbosum, curvum, rotundum, altum*, quale superior dactyli ossis pars, ex qua germen: contra inferior in qua pulvinata fissura, depressa, ne utiquam gibbosa, alta, rotunda. Malè igitur *κυρτῶν*, scribunt. In Ald. & Bas. editione *κόλων* legitur. Hesych. *κόλων, ὑβόλων.* mutilus, vitiat, decurtatus. Pars in qua pulvinata fissura, talis videatur, præcipuè circa aciem utramque. Doctissimus Gaza cum non observasset, circa aciem os dactyli videri mutilum, καὶ ὄνει correxit. Nempe unam litteram negligentia exscribentis omissam cogitavit. Non arridet Doctiss. Gazæ correctio eruditissimis viris. Theophr. lib. i. cap. xvi. *ἢ ὄνει καὶ ὄνει καὶ ὄνει, nullam cavitationem habere, scripsit. Fatemur quidè, & asserimus simul nullam cavitationem in palmæ officulo conspici; non tamen displicet Theodori correctio. Infima pars hepatis Græcis καὶ ὄνει vocatur, nō quod cavum sit hepar (negant cavitationem in hepate anatomici) sed quod pars hæc respectu gibbosæ, quam *κυρτῶν* vocant, cava sit. Sic vola manus, cava dicitur, quod superior pars manus rotunda, & elatior videatur. Τὸ ἢ μετὰ τῶ διναρῶ καὶ ὑποτίων, καὶ τῶ σῆμα, καὶ ὄνει καὶ ὄνει ὄνει. Sic etiam τὸ καὶ ὄνει καὶ ὄνει, pars pedis inferior. Palmæ os, superiore parte, ex qua germen rotundum, non nihil elatum. Hujus respectu inferior pars cava, καὶ ὄνει dicitur, quod optime & doctè observavit Gaza. ἢ ὄνει καὶ ὄνει ὄνει. altū & gibbosum cavo. Lego ergo *κόλων*, quomodo apud Aldum, vel καὶ ὄνει quomodo Gaza. Cave *κυρτῶν* legas. *ὅτι τῶ κυρτῶν* five *ἀνω* germen.*

Τὸν ἀνω.) Non intelligit, aciem ossis palmæ, sed partem rotundam, elatam, in qua umbilicus, sive ocellus,

Ligna viridia, plantas, flores virides quæ nondum aruerunt. Plin. lib. xxxi r. cap. vi. *Cydoniorum flos viridis & ficcus*. Præstat tamen τὸ χλωρόν, recens interpretari, quod *viride*, hoc significatu, rarius apud Latinos occurrat; tum etiam ne qui ignorant, quod viride pro recenti sumatur, fallantur. Cæterum χλωρόν φόνικον, apud Theophrastum recentem palmam esse, ex eo patet, quod φόνικας χλωρόν, dulces palmas; immaturas non χλωρόν, sed αἰμάς vocet. Sic infra, ἐν Κύπρῳ ἰδὸν τι φόνικον ἐστὶν ὃ οὐ πιπτεῖται ἢ κερπύρον, ἀλλὰ καὶ αἰμάς ὡς ἡδὺς σφοδρῶς, ἢ γλυκύς ἐστι, ἢ c. πῖπτεται, αἰμάς opponitur. Idem lib. iv. cap. v. hist. ὁππότερ ἰσχυρὸν ἐστὶ φόνικον ἢ αἰμάς ἢ τριφύσι. Virides vertit Plinius lib. xiii. cap. iv. circa finem. *Alexandri milites palmis viridibus strangulati sunt.*

Φίσει δὲ ἴσως ἰδὸν αἰ τὴν αἰμάς ἀπὸ τῆς κερπύρας. Plin. lib. xiii. cap. iv. In Cypro vero, Syria, Ægypto quadrimæ, aliæ quinquennæ, altitudine hominis, nullo intus pomi ligno quamdiu sunt novellæ, ob id spadonum accepto nomine. Supra annotavimus Plin. lib. xxi. cap. v. scribere; *Palma quæ fert myrobalanum, probatissima in Ægypto, ossa non habet reliquarum modo in balanis*. Falsissimum est Ægyptias palmas ossæ carere. Voluit scribere, palma immatura myrobalano similis, in Ægypto probatissima, ossa non habet reliquarum modo in balanis. Sic enim lib. xiii. cap. iv. *Verisque autem prima nascitur pomi caro: postea lignum intus, hoc est semen ejus: argumentum quod parvæ sine hoc reperiantur in eodem palmite*. Vult immaturas, quæ myrobalano similes sunt, ossæ carere. Paulo clarius hæc si scripsisset, non peccasset. Theophrastus de omnibus palmæ arboribus generatim scribit, nullum in balanis os habere, quamdiu sunt novellæ. Plinius speciatim hic dicit, Syriacam, Cypriam & Ægyptiam palmam, nullum os, vel, ut loqui solet, lignum habere in balanis; quamdiu novellæ sunt. Theophr. ut dixi, loquitur de palmis in genere, nec ἴδω hoc facit iis quæ nascuntur in Ægypto, Syria, Cypro. Constat tamen ex eodem Theophrasto palmæ quoddam genus reperiri, quod os non habet in balano, sed an in Ægypto, an alibi nascatur, non tradit. Plinius, ut vulgati codices habent, Ægyptiam palmam os intus habere negat male. Tradit Athenæus lib. xiv. ex auctoritate Aristotelis (apud Aristotelem tale nihil hodie quod sciam, reperitur) palmæ genus quoddam ἀπύρρον vocari. καὶ ἀπύρρον ἐστὶ τὸ ἀπὸ τῆς φωνῆς ἔσται. φόνικον ἀπύρρον, ἢ πρὸς τὸν οὐδὲν καλῶς, ἢ δὲ ἀπύρρον. Aristoteles libro de plantis sic etiam φόνικας ἀπύρρον vocat, inquit, nonnullas tanquam testibus carentes ἀπύρρον vocant, quædam ἰσοδύναμοι κατὰ τὰς ἀπύρρον nucleorum carentes. Hæc de palma arbore intelligenda, non de fructu, ut vir doctiss. opinatur. Omnis palmæ fructus recens natus ἀπύρρον. Ineptus Aristoteles foret, si diversum genus faceret, maturam & immaturam palmam. Satis clarè Theophrastus paulo infra alias ἀπύρρον, alias πύρρον ἔχειν scribit. Nec de novella arbore loquitur Aristoteles, sed de adulta, quod ex Theophrasto apparet, qui palmas arbores reperiri scribit quibus os nullum intus est.

Ἐπιζῆται. Plinius loco citato: *Gaudet & riguis, totoque anno bibere cum amet, anno sitienti. A fimo etiam quidam ledi putant, & Assyriorum pars aliqua si non rivis misceatur. Corrupta hæc videntur. Lega, Gaudet & riguis, totoque anno bibere, quin etiam non sitienti (hoc est, etiam si annus sit pluvius, gaudet tamen rigari. Favet huic lectioni Theophr. palmas scribens magis gaudere inlicibus, quam pluvijs) A fimo quidam etiam ledi putant si non rivis admisceatur. Cætera falso inserta esse ex Theophrasto patet. Vide infra ταυμασίων.*

Νῆς ἰδὸν. Hunc locum sic vertit Plinius: *Nec ferro attingunt ibi novellas: sed religant comas, ut in altitudinem exeant. Robustas deputant crassitudinis gratia, semipedales ramorum relinquunt truncos, qui decisi alibi necant matrem. Videtur legisse Plinius, non ut in vulgatis codicibus scriptum est, Ὅποτερ ἀπὸ τῆς φωνῆς καὶ πύρρον ἔχει. Cum robustior extiterit, & crassior factus sit: sed ἢ πύρρον ἔχει, ut crassitudinem accipiat. Non dicit Theophrastus, ramos gratia crassitudinis deputari, ut crassiores fiant, sed tum demum cum crassiores facti sunt, Σημίμελον semipedem transtulit, quomodo decem sit digitorum mensura, ut supra docuimus.*

Ἐν δὲ τῷ φόνικον. Dioscorid. cap. de palma. Tria palmarum genera recenset Ægyptium, Caryoticum, Thebaicum. Tria etiam summa genera videtur Plinius constituere, lib. xvi. cap. xxviii. ubi de succis fructuum agit; *Carne, inquit, palmae placent, crusta*

Thebaica, succo uvæ & Caryota? Quæri solet utrum Ægyptia palma præferenda reliquis. Sic nonnullis videtur, idque quia Dioscorides de ea primo loco egit. Mos enim ipsi, de planta, in suo genere præstantissima, primo loco agere; uti ultimo, de viliissima. Accedit quod Varro apud Gellium lib. vii. cap. xvi. cæteris præferat Ægyptiam, in ea nempe Sartyra, quam ἀπὸ ἰσοδύναμων intercipit, Pelanus Chalcedonia, muræna Tartesia, aselli Pessinuntij, ostrea Tarentina, petunculus Chiis, elops Rhodius, scari Cilices, nuces Thasie, palma Ægyptia, glans Iberica. Contra Strabo lib. xv. i. palmas per totam Ægyptum degeneres, ac vix edules, inquit, iis solum exceptis, quæ in Thebaide nascuntur. καὶ ἄλλω δὲ τῷ ἀγρωτῶν τῷ φόνικον ἀπύρρον καὶ ἐπιζῆται κερπύρον ὅσα ἔχουσιν, ἐν τοῖς ἀπὸ τῶν δέλτων τόποις, καὶ ἀπὸ τῶν ἀλεξάνδρειων, ὃ ἐν τῇ ὀρειᾷ φόνικε ἀπύρρον παρὰ ἄλλων φόνικων. ἰσοδύναμοι δὲ ἀπὸ τῶν πᾶσι τῶν κλίμα ἰσοδύναμοι τῇ ἰσοδύναμο καὶ ἰσοδύναμοι: ἢ ἀπὸ τῶν δέλτων καὶ ἀλεξάνδρειων ποσῶν ἀγρωτῶν. Verè est: Cum in tota Ægypto palma sterilis sit, vel fructu adferat esui non aptum, & in locis apud Deltam & Alexandream; tamen in Thebaide palma optima est. Quare admiratione dignum est, quomodo qui eandem plagam habitant, quam Iudæi, & iis finitimi, qui, inquam, circa Deltam sunt, & Alexandriam, tantum ab illa differant. Cogitandum erat, non tantum cælum, sed etiam solum, multum conferre. Palmæ optimæ in arenosa & saluginosa terra. Talis in Thebaide, & locis nonnullis Iudææ. Non mirum ergo, si reliquis præferantur. Conciliandus Strabo cum Dioscoride. Ad argumentum ex Dioscoride allatum, respondeo; Dioscoridem non semper de præstantissimo in suo genere, primo loco agere. Lib. i. cap. xii. cassiam gisir optimam dicit testatur idem Gal. Priori tamen loco de daphnide egit. ergo argumentum allatum nullius valoris. Sed aliter etiam respondeo. Dioscorides palmam Ægyptiam præfert, non quod ori gratissima, sed quod morbis medendis maximè sit idonea. Contra Strabo non de palma egit, quæ morbis ex fluxione, laxitate, aut solutione natis maximè conducit, sed quæ palato sapit. Quod ad Varronem attinet; dicendum non laudari, ab eo simpliciter Ægyptiam, sed Ægyptiam in Thebaide natam; ubi optimam nasci Strabo tradit. Thebaicæ dicuntur, quod frequenter circa Thebas nascuntur. Quum autem Thebarum nomine plures fuerint insignitæ urbes, inter quas duæ, in quarum agris palmæ nascuntur: quæstio est, an Iudæicas an Ægyptias intelligant veteres. Nodus hic vix solvi potest. Ego, salvo meliori iudicio, Ægyptias intelligere puto Galenum, Dioscoridem & Plinium. Hanc Strabo inter Ægyptiam, & Thebaicam & Caryotam facit differentiam: quod ex, quæ per totam nascuntur Ægyptum, propter validam adstrictionem, non usque adeo sint gratæ; quæ vero in Thebaide nascuntur, ut & Caryotæ, palato sapiant. Sed in eo, air, Caryota à Thebaica differt, quod hæc crusta ficcior sit, Caryota carne magis placat. Σκληρότερον δὲ ἢ ὀρειαῖς, ἀλλὰ γένος ἰσοδύναμοι. Durior Thebaica quam Iudæica, sed gustu gratior. Hoc est quod Plinius dixit, crusta Thebaicæ placent. Idem Plin. in totum arentes Thebaicæ atque Arabicæ (excellentiſſ. Salmasius legit Thebaicis atque Arabicæ) macroque corpore exiles, & assiduo vapore torrentes, crustam verius quam cutem obtucent. Non tamen puto diversi generis ab alijs palmis Thebaicas esse, ut etiam clariss. sentit Salmasius; sed pro soli ratione in qua nascuntur, aliquid peculiare habere. Ipsæ quippe & Arabicæ, quod in regione calidissima proveniunt, assiduo torrente vapore retorridæ sunt, & arentes, minusque carnis habent quam reliquæ, crustamque pro cute gerunt. Ideo Plinius dixit, eas crusta placere, cum reliquæ carne commenduntur. Male viri docti officinarum Tamarindos, Thebaicas palmulas statuunt. Multum pulpa hæc, à sapore palmarum differt, arbor toto genere, ac facie diversa: nec suaviores tamarindi vulgaris Ægyptiis, sed acidiores: fructum in super tamarindus in filiqua fert, nullum palmæ genus filiquam profert. De tamarindo fortassis acturus sum cap. de ceratonia, sive filiqua. De Caryota palma inferius agam, ubi de Babylonia nobis erit sermo.

Ἄπύρρον. Plinius: *Arboribus, immo potius omnibus quæ terra gignat, herbisque etiam, utrumque sexum esse diligentissimi naturæ tradunt. Quod in plenum satis sit dixisse hoc in loco. Nullis tamen arboribus manifestius. Mas in palmite floret, semina citra florem germinat tantum spinæ modo.*

Hac

Hac occasione de sexu, mutuoque palmarum amore nonnihil dicemus. Noti Claudiani Versus, Vivunt in Venerem frondes, omnisque vicissim Felix arbor amat, nutant ad nutua palmæ Fœdera.

Theophrastus lib. III. de caus. cap. xxiii. ait, fructum in palma femina perdurare nunquam posse, nisi florem maris cum pulvere super eam concusserint. Tò δὲ μὲν ἐπιμένειν, lege usque τῶν κρημνιστῶν κατ' αὐτοῦ. Idem docet cap. xxii. lib. I. & cap. ult. hujus secundi libri. Οὐ τὰν ἀνδρῶν τὸ ἀρρεῖον, &c. Hunc locum in hunc sensum vertit Plin. loco citato: Cetero non sine maribus gignere fœminas (mutato ordine exemplar Toletanum, Cetero sine maribus non gignere fœminas) sponte edito nemore confirmant: circaque singulos plures mutare in eum pronas blandioribus comis. Illum erectis hispidum, afflatu visuque ipso, & pulvere etiam reliquas maritare. Hujus arbore excisa viduas (in altero codice, teste Pintiano, biduo) post sterilefcere fœminas. Adeoque est veneris intellectus, ut coitus etiam excogitatus sit ab homine, ex maribus flore ac lanugine, interim vero tantum pulvere insperfo fœminis. Elegantius hæc refert Cassianus Bassus lib. x. cap. iv. Οὐ δὲ φοινῆ ἐρῶ καὶ ἀλεμνωσὶ ἑτέρας φοινῆς, ὡς Πλωροντῆς ἐν τοῖς γεωργικοῖς αὐτοῦ βιβλίοις. καὶ οὐ κατὰ τὴν φύσιν τοῦ πλάτους, ἵνα ἀνὰ τὸν οὐρανὸν ὁ ἀρρεῖον ὡς ἀρρεῖον ἴσῃ. καὶ τὸ ἴδιον τὸ δὲ ἄνδρῶν ἐπιμένειν, καὶ μὴ φέρον τὴν ἴδιαν βάσιν, μηδὲ καρποφοροῦν. τὸ οὐδὲ λαοῦται τὴν γεωργίαν, ἀλλ' ὅτι μὲν ἐρῶ καὶ ἑτέρας περιμαίρεται. ἀρρεῖον δὲ ποῖς. διὸ καὶ ἀρρεῖον τὸν φοινῆων ποδῶν, καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν ἐρώσαν ἰσχυρῶν καὶ ἰσχυρῶν τῆ χειρὶ, δοκεῖ φιλημαστῶν ὡς ἀρρεῖον ἀρρεῖον. ποῖς δὲ φοινῆς ἵνα αὐτῆς πλάτος, σημεῖον αὐτῶν πλάτος τῆς πλάτους καὶ τῆς χειρῶν ὡς ἀνὰ πρὸς ἑαυτῶν. ὡς οὐκ ἔστιν ὅτι δασυπέποι, καὶ ἐπὶ οὐκ ἔστιν ἀρρεῖον ὡς ἀρρεῖον αὐτῶν ἐπιμένειν. οὐδὲ ἀρρεῖον οὐδὲ ἀρρεῖον τῆ ἐρώσαν τὸ πρὸς γεωργίαν οὐκ ἀρρεῖον οὐδὲ ἀρρεῖον, ποῖς χεῖρας αὐτοῦ ἀρρεῖον αὐτῶν τῆ ἐρώσαν, καὶ ἵνα δὲ ἀρρεῖον τὸ ἐρώσαν, εἰ χεῖρας τὴν ἀρρεῖον ἵνα δὲ οὐκ ἀρρεῖον, ἐν δὲ τῆς κεφαλῆς τῆς ἐρώσαν, καὶ λοιπὸν ἡ φοινῆ ἀρρεῖον καὶ ἵνα καὶ ἀρρεῖον οὐκ ἔστιν. Postrema in MS. multo nitidiora & puriora extant. Καὶ ποῖς χεῖρας ἀντὶ ἀρρεῖον αὐτῶν τῆ ἐρώσαν, καὶ ἵνα τὴν ἀρρεῖον, ὡς τῆς οὐκ ἀρρεῖον τὸ ἀρρεῖον οὐκ ἔστιν εἰς τὴν κεφαλῆς τῆς ἐρώσαν, ἵνα τὸ ἀρρεῖον τὸ ἀρρεῖον, καὶ λοιπὸν ἡ φοινῆ ἀρρεῖον καὶ ἵνα καὶ ἀρρεῖον οὐκ ἔστιν. Ceterum palma ipsa amat & quidem ardentem, alteram palmam, velut Florentinus in Georgicis suis tradit, neque prius desiderium in ipsa cessat, donec ipsam dilectus consoletur. Videre enim est ipsam arborem incurvatam, & non ferentem proprium firmamentum, neque fructum producentem. Atque hoc ipsum agricolam non latet: novit enim quod amet, quam vero amet ignorat. Quapropter multas palmas contingens, rursusque ad amantem regrediens, eamque manu attingens, quasi osculum mutuo ministrare videtur; quam vero palmam desideret, affectionum, & si ita dicere liceat, manuum nutu, aliquo modo significat, ad illam enim respicit, & in illam radicibus extensus se amanter injicit, eamque quasi amplectitur. Medela igitur amoris est, ut agricola frequenter masculam contingat, & manus suas amanti admoveat; & maxime ut flores de capite masculæ ademptos, in caput amanti imponat, hoc namque modo amore mitigat, & palma ipsa splendida redacta de cetero optimum & pulcherrimum fructum feret. Hæc ideo transcribere volui, quia agricolæ etiamnum, ut refert doctiss. Guilandinis, in Arabia, Ægypto, Mesopotamia, Iudæa, Phœnicia, tota Syria volentes cavere, ne fœminæ aut sterilitatis noxam incurrant, aut fructum, quem aliquando imaginatione libidinis, ut ita dicam concipere solent (quemadmodum aves ova irrita, quæ οὐκ ἔστιν dicuntur) ante maturitatem amittant; ita ordinant utriusque sexus palmas, ut mares eo saltem intervallo à fœminis distent, quo pulvis ventorum flatibus à folijs mascularum sublatas, in fœminarum folia incidat, idque satis ad fœcunditatem & fructus maturationem facere compertum est. Sed, mirum dictu, quod si qua procul à mare abstinerit, ut neque pulvis, neque aura odorve ejus ad eam permeare possit, excogitarunt coloni funem à mare religatum ad fœminam usque producere, atque ita quasi maritali vinculo copulatam, masculi virtute clanculum per funem irrepente, fœcundam fieri, quæ prius in ea sterile fœcibat solitudine. Prosper Alpinus oculus testis eadem ferè tradit: Hæc arbor, inquit, alternis tantum annis copiosiores fructus edit, neque (quod dictu valde mirabile videtur) fœmina concipiunt, ac fructificant, nisi in ramis maris fœminæ ramos aliquis permiscuerit, ac se quasi osculari permiscuerit. Plerique fœminas ut fœcundent, non ramos, sed pulverem intra maris involucrium inventam supra fœminarum ramos, atque cor spargunt, vel alij flores maris

pulveris loco spargere solent. Nisi etiam Ægyptij hoc fecerint sine dubio fœmina vel nullos fructus ferent, vel quos ferent, non retinebunt, neque hi maturefcunt. Istam plantarum conceptionem, quæ fit arte, arguere videntur innumeri dactyli, qui in Arabiæ desertis conspiciuntur, in quibus sylvestrium palmarum sylvas reperias, quæ sine hominum cultu optimos fructus ac copiosos producant, retinent, ac maturant; ex quo quis judicabit fœminas ad fœcunditatem moveri, non ramis, vel pulveribus aut floribus marium, ut Plinius, alijque tradiderunt; sed non secus, quam aliæ arbores radicem marium, atque fœminarum contactu facere solent, se ad fœcunditatem parare. Arabes, inquit Alpinus, palmarum cultus periti, respondebunt palmarum fœcunditatem in Arabiæ desertis, licet arte non fiat (quando in his locis hæc arbores, ut dictum est, sine ulla cultura fructus producant) adjuvare ventos, marium è ramis pulveres, floresque ad ramos fœminarum asportantes. Iovianus Pontanus duas celebrat palmas, marem unam Brundusij, fœminam alteram Hidrunti, quæ diu steriles permanferunt, donec scilicet paulatim succrescentes, nondum altera alteram contueri poterat: ubi vero tantum adolevere, ut sese invicem conspiciere potuerint, longo, quantumlibet multorum stadiorum tractu, diffidentes, fœcundificare cœperunt.

- Brundusij latis longè viret ardua terris Arbor, Idumæis usque petita locis.
- Altera Hydruntinis in salibus amula palma, Illa virum referens, hæc muliebre decus.
- Non uno crevere solo, distantibus agris, Nulla loci facies, nec socialis amor.
- Permansit sine prole diu, sine fructibus arbor Vtraque, frondosis & sine fruge comis.
- Asi postquam patulos, fuderunt brachia ramos, Cœpere & cælo libertiore frui,
- Frondosique apices se conspexere, virique Illa sui vultus, conjugis ille sue,
- Hausere & blandum venis sitientibus ignem, Operatos fœtus sponte tulere suâ:
- Ornarunt ramos gemmis, mirabile dictu, Implevere suos melle liquente favos.

Οὐδὲ ἀρρεῖον ἀνδρῶν.) Plinius loco citato: Mas in palmito floret, fœmina citra florem germinat, tantum spicæ modo. Lege ex veteri codice, spicæ modo. Nihil de spica habet Theophrastus, eo loco, quem heic vertit Plinius; sed ex altera id adtexuit, qui extat lib. I. de causis cap. xxiv. ubi dicit, palmam arborem germen emittere veluti spicam, cui fructus appensus, Οὐδὲ φέρει δὲ τὸ πρὸς ἑαυτῶν. lege usque οὐκ ἔστιν ἵνα καὶ ἀρρεῖον. Σπαθῆ, vertit, in palmito. Rectius quàm Theodorus, in spatha. Nec ἀρρεῖον, hoc loco idem est, quod apud Dioscoridem, qui ἀρρεῖον, five ἐλάτω accepit, pro involucro. Theophrasto ἀρρεῖον est palmæ, hoc est tener ramulus è quo fructus dependet, ἡ ἵνα βλάστησις. Sed video me non malè facturum, si paulo fufius de voce hac egero. Vox ἀρρεῖον plures habet significationes; nos eas recensebimus, quæ ad botanicos ac medicos pertinent. Σπαθῆ rudes five rudicula, instrumentum quo aliquid movetur aut agitur à chirurgis & pharmacopolis. Dioscorides lib. I. ca. lxxv. καὶ χεῖρας ἀρρεῖον ἵνα ἀρρεῖον. Ac spatha perpetuo & sine intermissione donec refrixerit, peragitato. Columell. lib. ult. cap. xxiv. Prædictæ picæ immiscemus, & diligenter ligna spatha, vel etiam manu peragitabimus. Vulgo spathulam appellant. Sunt qui ἀρρεῖον abietem interpretantur, nec non abietis lachrymam. Hos decipit Plinius; Plinium Dioscoridis verba malè intellecta. φοινῆ, inquit Dioscorides, τὸ ἵνα ἐλάτω καὶ σπαθῆ. Εἰλάτω putavit Plinius totam arborem appellari, quod valdè ineptum. Sic enim lib. XII. cap. xxvii. tradit. Est præterea arbor ad eadem unguenta pertinet, quam alij elaten vocant, quod nos abietem, alij palmam, alij spatham. Græci, ut supra dixi, involucrum palmæ unguentis addi scripserunt. Dioscorides cap. de spathæ, five involucro palmæ: χεῖρας δὲ αὐτῶν μύραλοι εἰς τὰς χεῖρας σφύει. Eo unguentarij in unguentorum spiffamenta utuntur. Εἰλάτω dicitur etiam abies: sed hanc unguentis addi, nusquam legi: lachryma ejus unguentis apta dici potest, inepta arbor. Εἰλάτω, quæ & σπαθῆ, involucrum fructus palmarum, eadem εἰλάτω, dicitur, etiam abies. Hæc imposuerunt Plinio, qui facillimè & ubique ferè vocum homonymia fallitur. Theophrastus, ut dixi,

tenerum ac novū palmæ termitem qui fructum fert
 σπάθην vocat. Pollux lib. i. cap. ult. Εξ οὗ κρέμασθαι οἱ
 βάλαντοι σπάθην. Vnde dependet fructus spathe. Plinius lib.
 xvi. cap. xxvi. Palma sola in spathe fructum habet, race-
 mis propendentem. Herodotus σπάθην non pro tenero
 ramulo, sed quo fructus dependet, sed pro ramo cras-
 siori, ac firmiori posuit. Τόξα δὲ εἶχον οἱ φοῖνικες σπάθης
 πτωχικαῖα μακρὰ πτωχικῶν σὺν ἐλάσῳ. Tela confecta ex
 palmæ spathe habebant longa, quatuor pedibus non minora.
 Hujusmodi tela nec ex involucre fructus florisque
 palmæ, nec ex tenero confici queunt. Quare σπάθην
 Herodoto, crassior & firmior ramus dicitur. Hæc vul-
 gata opinio. Vidi ramum ex quo fructus depende-
 bat, & repperi aptum satis ad sagittam efforman-
 dum, durum quippe satis & validum. Herodoto ergo
 σπάθην palmes.

Palmarum fructus, & flores Elate.

Spatha.

Dioscoridi σπάθην est involucre fructus palmæ, cum
 primum florere incipit. lib. i. cap. ci. Φοῖνιξ λέγεται ἐλά-
 τῳ, ἢ σπάθῳ κελύκει, ἀραχιδολομῶδες ἐστὶ τοῦ καρπῶ τοῦ φοῖνικος
 ἀμύλω ἀνησώπων. χρῶνται δὲ αὐτῷ οἱ μύρτοι εἰς τὴν μέραν τοῦ ψεῖς.
 Palma quam nonnulli elaten, aut spatham appellant, fructus
 palmarum adhuc florentium involucre est, eo unguentarij
 in unguentorum spissamenta utuntur. Antiqui Græci to-
 tas sæpe arbores, & earum partes, iisdem appellatio-
 nibus indicarunt, quod privatim locum habet in pal-
 ma. Pollux lib. i. Τῶν μὲν τοῦ φοῖνικος καὶ ὁ κλάδος ὀρενύ-
 μως φοῖνιξ κελύκειται, καὶ βάλαντος φοῖνικος. Palma palmæque ra-
 mus æquivoce palma vocantur. Hoc secutus Dioscorides
 spathen palmæ partem, vocavit palmam, & ne quem
 totius nominis appellatio falleret, adjecit λέγεται ἐλά-
 τῳ. Ελάτης vox plura denotat. Theophrastus ἐλάτῳ
 abietem vocat. Idem fecere alij; vide cap. de abiete.
 Galeno lib. vi. i. simpl. ἐλάτῳ est tenerum palmæ ger-
 men; ὁ δὲ κελύκειν ἐλάτῳ τὸ ἀραχιδολομῶδες τοῦ φοῖνικος.
 Quod elaten vocant tenerum illud palmæ germen. Helych.
 Ελάτης καὶ αὐτὸ τὸ εἰρηθρον ἀφ' οὗ ἢ κλάπη, καὶ πόλις τῆς Φωκίδος, με-
 γίστη ἐ τοῦ φοῖνικος ἢ σπάθης ἐκφυσις. Elate ipsa arbor ex qua
 manubrium remi, gladijque, maxima que adam urbs Phocidis,
 primumque palmæ fructus germen. Involucre quo flos

& fructus teguntur apud Galen. Archigenes lib. i. i.
 κατὰ τόπους cap. xx. Σείβιον vocat. εἶτα μετ' ὀλίγου, τῆ φιλοσο-
 φησάτω βουτῆν εἰφεύδαι κελύκει, καὶ φοῖνικος ἀρῆτος σείβιον.
 Deinde paulo post phylanthropo herba coronari jubet, & pal-
 mula mascula cortice summo. Id est palmulæ fructus
 integumento. Helych. Σείβιον τὸ ἐπ' ἀκρῶ τοῦ φοῖνικος φλοιῶ-
 δος χυρόμυρον. Σείβιον, vel ut apud Helych. σείβιον, dimi-
 nutiva forma, δὲ τοῦ σείβανος, factum videtur. Σείβανον
 pannus asperior à balneo deficcandis, detergendis-
 que corporibus accommodus. Vox hæc apud re-
 centiores Græcos sæpe occurrit, Aetium ferm. xii.
 cap. xi. Trallianum, Myreptum, aliosque. Herocles
 Hippiat. lib. i. Εἰσαγαγόντες εἰς βαλάνιον, καὶ ποιήσαντες
 ἰδρῶσιν, καὶ πημάσασιν ἰνδὸν ἐρηθρῶ σείβανος. Uti etiam hæc
 voce Latini. Marcellus Empiricus cap. v. Crasso sa-
 bano diligentes exsiccabis. Apitius de re culinaria lib. &
 cap. ii. Quum cocta fuerit, sabano calido involves gruem.
 Apud Helych. non σείβανον, sed σείβιον legitur. σείβιον
 σείβανος ἀραχιδολομῶδες, operimenta & amacula. Ex sago
 Latino factum videtur σείβιον. Ad similitudinem σεί-
 βανος velamenti à balneo, σείβιον operimentum palmu-
 læ, diminutiva forma vocavit Archigenes. Αἰμαφίσεως
 Galenus lib. vi. i. simpl. appellat, ubi male τὸ δὲ οἶον
 ἀφίψημα αὐτὸδ legitur; quod diu ante nos viri eruditissi-
 mi observarunt. Chymici Græcobarbari κωσάδιον
 vocarunt, & usi sunt hujus fumo ad dealbandum.
 Zosimus Panopolitanus Chymicus, Ἡ δὲ κωσάδιον καὶ
 ἔω ξύλοις καὶ λιπύροις φοῖνικων, καὶ σάδιον τῶν φοῖνικων.
 Et paulo post, ὁ γὰρ κωσάδιον τῶν φοῖνικων πάντα λειοκαίνεις.
 Porro teste Dioscoride fructus ipse, idem quoque
 nomen habuit cum involucre, ὁ δὲ σείβιον ὁ δὲ ἔω
 αὐτῶν καρπῶν ἐλάτῳ κελύκειται, ἔω δὲ οἶον δὲ βόστανος.
 Porro qui sub ea fructus continetur, elate etiam appellatur, à nonnullis
 borassus. In Aldino codice βόστανος legitur. Utrum-
 que nescio quid sit; barbarum vocabulum videtur.
 Doctiss. Salmas. transpositum videtur pro βόστανος.
 Arabicè besser, & basser, interpres Avisenæ busurum
 vocat; ex Hebraico בָּסֶר baser, quod uvam acerbam
 & immaturam significat. Arabes ita vocarunt pal-
 mulam nondū maturam. Quod si ipsum involucreum,
 sic vocasset Dioscorides, pronum esset corrigere
 βόστανος. Βασάνη nomen calcementi cujusdam ita
 dicti ὡς τὸ τῆ βάσει δρηρίων, quod incessui congruat,
 ut tradit etymol. Sane habeo calcementi quoddam
 genus ex orientalibus regionibus, quod non malè
 refert palmæ involucreum. Helych. βασάνη est tunicæ
 genus quod gestabant meretrices Thraciæ. Βασάνη
 χυτῆς οὗς ἰφόσθω αἱ ὀρεθικῆς βάκις. Fortè sic fructus
 hic dictus, quod in tali involucreo contineretur; quod
 non assero. Hæc annotavi ut Galeni ἐλάτῳ, à Diosco-
 rides ἐλάτῳ, & Dioscoridis σπάθῳ, à Theophrasto σπά-
 θην aliud esse, intelligeret lector. Theophrasto ut
 dixi spathe, palmes, quo palmæ involucreum con-
 tineatur. Avulsus è palma termitem, Græci σπάθην
 vocarunt. Agellius: Spadix phaniceæ σπαθῶν, quales
 sunt fructus palmæ arbores non admodum sole incocti,
 unde spadix & phaniceæ nomen, Spadica enim Dorici vo-
 cant, avulsus è palma termitem cum fructu. Plutarch.
 lib. viii. symp. quæst. iv. Πρῶτον ἐν δὴλῳ Θεσῶν ἰσθμῶ
 πρῶτον ἄπιστοι κλάδων τοῦ ἴσου φοῖνικος, ἢ καὶ σπάθης ἀνομάσθη.
 Primus in Delo Thefeus certamen iniens, avulsit ramum
 sacra palmæ, qui spadix dicitur. Pollux lib. vii. cap. xxx.
 ὅς δὲ ὁ τῆς ἀμπέλης κλάδος κλήμα, & ὁ τῆς ἐλάτης γυμῶς, ἔστω
 & τὸ τῆς φοῖνικος σπάθης. Vt vitis ramulus palmes, oleæ ibalia,
 ita palma spadix. Rectè ergo Plinius σπάθῳ, palmitem
 vertit. Propriè autem palmes in vite, à quo pendet
 racemus. Ad hujus imitationem palma tenellum ra-
 mulum, ex quo pendet involucreum, & in quo flos,
 fructusque, palmitem vocavit Plinius. Apud Ioannem
 Evangelistam cap. xii. legitur, Ἐλάτος τὰ βάλαντα τῶν φοῖ-
 νικων, καὶ ἐξήλθον εἰς τὴν ἀντήσιν αὐτῶν. Τὰ βάλαντα, exponit Helych.
 vltgas βάλαντα βάλαντα ῥαβδῶν φοῖνικος. Verisimile fit termi-
 tem cum flore fuisse: floret palma Martio mense,
 quo ingressus Salvator noster Hierosolymam. Re-
 peritur hæc vox i. Machab. cap. iiii. Μιστὸν ἀνίστασθε καὶ
 βάλαντα. Βάλαντα βάλαντα ὡς τὸ βίαια τίθησθαι, quod non facile re-
 velli possit, quod hæc arbor natura fursum natatur
 ad versus deprimentis manum. Ex loco Pollucis
 supra citato constat, oleæ tenellum ramum γυμῶν vo-
 cari. Coronidis loco adjiciam, palmæ folium idem
 habere nomen. Idem Pollux lib. i. cap. ult. Τὸ δὲ
 φύλλον γυμῶς. Quod nomen apud Græcos barbaros ob-
 tineat palmæ folium. Nicomedes Iatrosophist. in
 Lexico. Ὁ ἀλῆα τὰ φύλλα τῶν φοῖνικων, Puto me hoc tractatu
 dixisse

dixisse singularium palmæ arboris partium nomina. De fructus nomine vide cap. sequens. Quæ inter marem & fœminam palmam differentia, hujus loci est demonstrare. Hoc docet auctor libelli de Plant. Arist. altab. lib. I. cap. VI. Διακρίνεται δὲ ὁ ἀρβύλον δὲ τὸ θή-
 λιον, ὅτι ἀρβύλον βλαστάνει τὰ τέτρα φύλλα, ἀ ἰσὶ τῶνδ' αὖ τῶν
 θήλιον σμικρότερον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἰσότητος. Discernitur Mascu-
 cula, à fœmella quia prius pullulant ejus folia, suntque
 minora quam illius, item à fragrantia discernuntur.
 Unum, alterumve in his verbis consideratione dignū;
 ac primum quod maris folium prius pullulare scribat;
 cum Plutarch. lib. VI. IX. symp. quæst. quarta :
 solam palmam folia quam pertinacissimè retinere,
 nec ullo modo amittere scribat; cum cætera ἀειφυλά,
 novis subnascentibus, vetera amittant. Μόνη δὲ οὐτῶν
 κρεῖττον ἔχει τὸ κρατὶ ποικίλον, ἀπὸ ἀληθῶς λεγόμενον. τί δὲ τὸ ἐστὶ
 τὸ ἐμπεδοκλέους ἵππευ καὶ ἀειφυλά. ἔτε γὰρ δὲ ἀειφυλά, οὐτε ἰθαίμην, οὐτε
 κερκίτην, οὐτε ἀλλο πῖν' μὴ φυλάσσειν λεγόμενον, ὁρῶντο ἀεὶ τοῦ τε
 φύλλα ἀειφυλά, ἀλλὰ τῆς ἀρβύλου δὲ θήλιον ἐπιπλασάντων
 αἰσθητέρας πέλει ἔχοντες ἀεὶ ζῶντες ἀειφυλά καὶ ἀμείλικτον, ὃ ἢ φοινῆ
 δὲ δὲ ἀειφυλά ἀπὸ αὐτῶν τῶν φυομένων βιόσις ἀειφυλά ἐστὶ καὶ
 τοῦθ' αὖ τὸ κρατὶ ἀρβύλον μέγιστον τῆς νίκης τῆς ἰσχυρῆς συνοικιστοῦσα.
 Hæc contaminata, ac valde corrupta, & sine sensu
 sunt, ὡς περὶ πάλαι ἔχοντες ἀεὶ ζῶντες ἀειφυλά καὶ ἀμείλικτον. Senfus
 verba Plutarchi, in hunc, vel similem modum,
 legenda docet. ὡς περὶ ἀεὶ ἀλλὰ μὴ δόπλουτον, ἄλλο
 δὲ ἀειφυλά ἔχοντες ἀεὶ ζῶντες ἀειφυλά. Soli autem ferè huic verè
 ad adest planta, quod tanquam verum de multis dicitur:
 nempe folia firma, & semper durantia habere. Nam neque
 laurum, neque oleam, neque myrtum, neque aliam ullam
 eorum stirpem, que folijs negantur spoliari, videmus ita
 semper folia servare eadem. Sed priora, alijs subnascentibus,
 desuere, ut unum quodque animalis genus perpetuo, alio
 pereunte, alio nascente, durat. Palma vero nullum abjiciens
 è se nazum folium, constanter folijs suis ornatur. Quam
 ejus vim victoriæ robori potissimum accommodant. Si
 constanter palma retineat folium, quomodo maris
 folium primum pullulare potest? Dicendum aucto-
 ri lib. de plantis hanc esse mentem; anrequam fœ-
 mina germinet, nova marem germina emittere; in
 quibus nova folia oriuntur veteribus omnibus, in anti-
 quis germinibus, vel potius ramis retentis. Vult igitur
 celerius prodire masculæ germina, quàm fœminæ.
 Fœmellæ folia majora, masculæ minora, ait: major
 igitur succi copia in fœmella. Marem autem fra-
 grantiorè dicit. Quod de tota arbore intelligi debet,
 nam mas, ut ait Theophrastus, floret, sed fructum non
 fert. Quod si de fructu intelligi debet, non parva
 orietur quæstio. Theophrastus enim lib. VI. de caus.
 cap. XX. I. dulces fructus minus olere, ait. Quod ta-
 men omni ex parte verum non videtur. Pepones
 enim quanto dulciores, tanto odoratiores. Mala
 dulcia non minus fragrantia quam acida. Anisi, fœni-
 culique semen dulcissimum; odore tamen præstant.
 De malo aurantio dulci, nihil dicam. Mel dulcissi-
 mum, suaveolens, præsertim Narbonnefense. Sed
 video hanc disputationem, non esse hujus loci. histo-
 rias, non causas indagat, hisce in Libris Theophra-
 stus. Adeat ergo lector lib. de causis, ubi quædam
 pro Magistro, adversus adversariorum argumenta,
 adferuntur.

Ναμαπαῖον ὕδωρ.) In Ald. & Bas. scriptum est ἀμα-
 παῖον. De hac voce supra agendum fuit: verum nescio
 qua incuria illud neglectum sit. Ναμαπαῖον, vel ut in
 Bas. legitur ἀμαπαῖον, vertunt aquam scaturientem,
 ἀμαπαῖον Græcum non videtur. Ναμαπαῖον, ὡς γὰρ τὸ νάμα
 derivatur. Quod exponunt laticem, undam, aquæ rivum.
 Plerumque tamen de aquæ scaturiginibus & laticibus
 dicitur, ut apud Moschum in Epitaphio Bionis.

Νάμασι τοῖς Σικελίοις ἀγρίλαμα τῆς Ἀρεθούσης.
 Nunciante Siculis laticibus Arethuse.
 Aristoteles de mundo, τὸ ὕδρον κελῖν ποταμοῦ καὶ νάμασι. Ἐ
 Θαλάσσης ἰδιόμα. Ubi νάμασι sunt latices & scaturi-
 gines. Plato in Timæo, τόποι τὰ νάμασι ἔχοντες. Athe-
 næus lib. III. Α' περὶ ὕδατος τὸ νάμα. Suidas, Νάμα ὕδωρ, ποτὸν,
 τῶνδ' ἀρβύλων. Helych. Νάμασι ὕδατος καὶ νάμασι, ὅτι νάμα
 πηγὴ aquæ, aquæ fluxus, aquæ humorisque affluentie, font-
 es. Non fit verisimile ναμαπαῖον, scripsisse Theo-
 phrastum. Neque enim palmis singulis, singulos latices
 fontesque queas adhibere, è quibus aquæ sca-
 turiant; nec locis humectis aquisque gaudent pal-
 mæ: sed nec ita legit Plinius lib. XIII. cap. IV.
 Gaudet Frivros, totoque anno bibere, quin etiam non sitienti.
 A simo etiam quidam laci putant, si non rivis misceatur.

Legit ergo ἀμαπαῖον. Α' ἀμασι, sulcus, aquæ ductus per
 quem aqua fluit. Helych. Α' ἀμασι, ἢ ἐν τοῖς κήποις ὑδρῶν
 ὡς γὰρ τὸ ἀμα καὶ ἴσως καὶ ὁμαλῶς γὰρ ἢ εἰς ἀμαρῶν τις ὄρεα,
 Homerus canales & aquæ ductus quibus prata ar-
 busta, & horti irrigantur ἀμασῶς vocavit; Virgilius
 rivus dixit. Aperti enim copiosam aquam fundunt;
 quia ex altioribus locis deducuntur. Locus Homeri
 Iliad. ψ reperitur.

Ὡς δὲ ὁτ' ἀνὴρ ἀχρηστὸς δὲ κελῶς μελανώδης
 Α' μφοτα καὶ πῆστος ὕδατος ῥοαὶ κερμονεύει.
 Χερτὶ μάκιλλαν ἔχον ἀμαρῶν ἐξ ἰχθυῶν βαλλων.
 Τὸ μὲν πῆστος ὕδατος ὡς ἰσχυρῶς ἀπασται.
 Ο' χλειώται, τὸ δὲ τ' ὡς καὶ κερμονεύει κελῶν ῥοαί.
 Χάρις τοῖς ἀμασι, φράσαι δὲ πῆστος ἀχρηστῶν.

Latini ἀμασῶς rivos, illices, vel, ut apud Festum &
 Ulpianum legitur, inlices vocant, Festus: Inlices,
 canales in quos aqua fluit in vis lapide stratū, ab elici-
 ciendo dicitur. Theophrasti locum he verte, Inlices
 sive rivos potius quam pluvias querunt. Vult Theophra-
 stus palmas magis gaudere aqua per canales deri-
 vata, quam aqua pluvia; eo nimirum, quod ea quæ
 derivatur, continuo fluat, aut saltem quoties aperit-
 tur, & radicibus humorè adfert jam sole calefactum
 & paulatim imbibendum: pluviam vero affatim effun-
 duntur, & mox rursum cessant, præsertim in Iudæa,
 Syria, Ægypto; ubi nunquam vel raro pluvie fertur.
 Quod vero de aquis per canales derivatis agat, li-
 quet ex eo, quod dicat in Syria aulonem esse sive
 vallem longissimam; quam ad rubrum usque mare
 dicant pertinere, & in ea palmarum felicissimum esse
 proventum. Qua ex re intelligitur, derivatis aquis
 & assiduis palmas gaudere, non imbribus affatim
 effusis. Mirum enim est, & sitienti solo gaudere; &
 semper tamen bibere velle.

Οἱ μὲν γὰρ ἀπύρλωτοι, οἱ δὲ μάλλον πύρλωτοι.) In Ald. & Basil.
 cod. legitur, οἱ μὲν γὰρ ἀπύρλωτοι, οἱ δὲ μάλλον πύρλωτοι.
 Asteriscus cur sustulerit Lugduno Batava editio, non
 video causam. Lege cum Theodoro, οἱ μὲν γὰρ ἀπύρλωτοι,
 οἱ δὲ πύρλωτοι ἔχοντες. καὶ πύρλωτοι οἱ δὲ μάλλον πύρλωτοι.
 Plinius loco citato: Fructiferarum, alijs brevius lignum
 in pomo, alijs longius: his mollius, illis durius: quibusdam
 ossum lunatumque dente, contra fascinantem religione pos-
 situm. Aliud pluribus vestitum, paucioribus ve tunicis, aliud
 crassioribus tenuioribusque. Ita fiunt unde quinquaginta
 genera, si quis omnium persequi velit nomina, etiam barbara.
 Corruptus cod. scribe; Lunatoq; dente contra fascinen-
 tes, reliqua positum. Antiquus cod. habet, limatūq; dente.
 καὶ τὰς ῥοαίς, &c.) Alpinus lib. de plant. Ægyptijs
 cap. VII. Varij hi fructus inter se observantur, magnitudine,
 figura, & colore: alij enim oblongi, magni, crassi, perinde ac
 pruna alba (quæ Julio mense in agro bassariensi maturantur)
 spectantur. Alij sunt parvi, longi, glandibus quercuum si-
 milles, alij rotundi, crassi. alij virides, alij albi, alij flavi,
 alijque rubri: immaturi omnes gustu aspero stypticoque se-
 riunt, maturi durissimi; qui vero propè sunt ut perfectè
 maturentur, gustum castanearum, dulciorem, suavioresque
 representant.

Ἀγρίλαμα.) Alia palmaram divisio; alias majores,
 alias esse minores. Majores κερμονεύει dicuntur, de qui-
 bus nobis paulo plenius agendum. κερμονεύει quasi κερ-
 μῶν dictum putavit Plinius loc. cit. Ab his caryotæ maxi-
 mè celebrantur, & cibo quidem, sed ut succo uberrime. Ex
 quibus præcipua vina orienti, iniqua capiti, unde primo no-
 men. Dioscorides palmam recentem φονηθάλανον,
 capitis dolorem adferre dixit; idem Galenus. Quod
 hi in genere, hoc Plinius in specie de caryota. Alias
 & veteri Isidori sententia, Alij Thebaici qui & Nicolai
 (hoc mox examinabitur;) alij (scil. dactyli) nucules
 quos Græci κερμονεύει vocant. A nucis quadam forma, sic
 dictum, hoc palmæ genus, ut dactylus à digiti figura.
 Malè viri doctissimi dactylos dici à digiti longitu-
 dine scribant. minores multo digito, qui ad nos ad-
 feruntur, nec majores qui ante annos 500. adfere-
 bantur. Latini non tantum nucules dixerunt, sed
 etiam palmæ caryotæ: Scribon. Largus cap. XXXVI.
 Palmas caryotas viginti. Et absolute caryotæ diceban-
 tur. Ovid.

Hoc lenitur sputo Iani caryota calendis.
 Caryotæ palmæ in Iudæa, alijsque orientalibus
 regionibus nascuntur, Babylonia, Persia, similibus.
 Plin. Sili Iudææ & Orienti vindicat, id est Babylonia &
 Persia ab his caryotæ maximè celebrantur. Idem eodem
 capite: Sed ut copia ibi & fertilitas, ita nobilitas in Iu-
 dæa, nec in tota, sed Hierichunte maximè; quanquam lau-
 date

Αἰὲ δ' ὁμοίῳ πῖσι π' ἔστι.) Vertunt, non tantum sapidum tanquam cetera, sed radicibus simile. Quod, quid sit, nescio. Lego ῥοαῖς, & Ἀλμασσουμίνυς, non, ut vulgo editur, Ἀλμασσουμίνυς, scissos. Totam hanc periodum in hunc sensum verto, Cuidam in Cypro generi folium latius est, & fructus multo major, magnitudine mali punici, sed figura oblongus; succo minus grato quam in ceteris, sed punico simili; itaque non deglutitur, sed commanducatus expuitur. Ad eundem modum punici mali succum sorbere solemus, nucleos commanducare quidem, sed non deglutire, verum expuere. Idem de hoc palmae genere tradit Theophrastus. Plinius, Nec ut devoretur corpus, verum ut expuatur succo modo expresso.

Θησαυρί Ζηοδαγ ὁυ μέτοι, &c.) Rectè, addidit, φασί. Ad nos enim quotannis Alexandria Ægypti siccatae adferuntur, quæ plures durant annos, & incurptæ manent. Sed fortassis hæ Thebaicæ, vel eo loco crescunt, ubi quondam Theba, falso nempe & arenoso solo: quas servari posse, supra docuit. Nō omnis ergo palma Ægyptia recens consumi debet, sed maxima pars.

Ἐστὶ δὲ Φοινῆ.) Plinius loco citato: Quaedam in Syria & Ægypto in binos dividunt se truncos: in Creta & ternos, quedam & quinos. Ferunt statim in trimatu; in Cypro vero, Syria, Ægypto quadrima, alie quinquennes.

Κύριος.) Lege cum Doctissimo Salmasio κίριος. Notum est, quomodo in Græcis exemplaribus hæc invicem mutantur οἱ & υ, ut μυρά, κοίρα, & in similibus sexentis. Plinius loco citato: In ipsa quidem Æthiopia friatur (tanta est siccitas,) & farina modo spissatur in panem. Gignitur autem in frutice ramis cubitalibus, folio latiore, pomo rotundo, sed majore, quam mali amplitudine: cycas vocant. In Antiquis, ut idem, docet, Salmasius rectè scriptum reperitur, coecas vocant. Quod etiam in marginalibus in Plinium annotationibus, observavit Dalecamp. Supra lib. i. cap. xvi. Ἐστὶ δὲ καὶ καλαμόφουδια, καλεῖται Φοινῆ καὶ ὁ κίριος, τὸ ὅσα τοιαῦτα. Helych. Κάκισ ἐν Αἰθιοπία Φοινῆων εἶδος, τὸ πᾶσι μάλιστα ἐν Φύλλῳ ὁμοῦ, σκῆλη, φορμῶς. Non ex κίριος, sive palmæ Æthiopicæ solijs ἰποτæ, & phormiones texebantur, sed ex Ægyptia arbore quæ κίριος dicitur Theophrasto lib. iv. cap. xi. Vulgo κενιοφόρον legitur. Duas confundit arbores Grammaticus: Ægyptiam, quæ κίριος, & Æthiopicam, quæ κίριος vocatur. Vide cap. ii. lib. iv.

τὸ χυλὸν Ἀλφορον ἴχυσ.) Interpretantur, fructum figurâ, magnitudine, & sapore diversum quam cetera præstant. Verte, fructum habent figura, magnitudine, & succo præcipuum. Ἀλφορον, apud Theophrastum & Dioscoridem, infinitis in locis, excello, supero, significat. Vide cap. vi. vii. ubi de odoribus, & aromatibus agit. Idem cap. de cinnamomo, costo, &c. Helych. Ἀλφορον, ἀνήκει. Ἐστὶ δὲ καὶ βίλπον ἴσ. Ἀλφορον, ἔχει τὸν ἄλφον, καὶ τὸν ἴσ. Ἐστὶ δὲ τὸ βρώμιον ὡς τὸ πᾶσι μάλιστα, τὴν ἰσοδία βίλπον.

Lege Στρογγυλοῦτερον γὰ μάλισ, καὶ μῆζον.) Pomo majore & rotundiore malo. Quod ante nos doctissimus observavit Salmasius. Plinius, Pomo rotundo, sed majore quam mali amplitudine. Coecas vocant, triennio maturefcunt; semperque frutici pomum est, subnascenæ alio.

Ἐν σφαιρῶν.) De odoris bonitate quandoque exponendum, nemini incognitum. Theophrastus lib. iv. hist. cap. iv. Ἐστὶ δὲ ὁμοῦ δὲ σφῆ ὅντι γλυκῶ, ὡς ἔνσμον. Athenæus lib. xiv. ex Polybij sententia de eodem fructu. Ἐστὶ δὲ τὸ βρώμιον ὡς τὸ πᾶσι μάλιστα, τὴν ἰσοδία βίλπον.

Οἱ δὲ χαμαιρέπις.) Plinius loco citato: Sunt & cœdua palmarum quoque sylva, germinantes rursus ab radice succise. Dulcis medulla earum in cacumine, quod cerebrum appellant: exemproque vivunt, quod non alia. Vocantur autem chamærepes. Vitium in nomine, ut rectè observavit doctiss. Salmasius. Non sic editum Græcum est. Lege chamærepis vel chamærepes. Corrige etiam Theophrasti codicem. malè scribitur, οἱ δὲ χαμαιρέπις, lege χαμαιρέπις.

Χαμαιρέπις.

Chamærepis,

Aliud quippe χαμαιρέπις, aliud χαμαιρέπις. Genus hoc palmæ humile & improcerum, & rectè dicitur χαμαιρέπις. Dioscorides χαμαιρέπις vocat; quod planè idem est, Ἐστὶ δὲ καὶ μάλιστα οἱ ἀπ' Αἰγύπτου, οἱ ἐν τῇ χαμαιρέπις Φοινῆ. Omnium vero aptissimi sunt Ægyptij nuclei, qui ex humilibus palmis decerpuntur. Helych. χαμαιρέπις, ἢ εἰς τὰ γήινα ῥέπον, ἐν τὴν ἰσοδία. Suidas χαμαιρέπις. χαμαιρέπις, χαμαιρέπις, χαμαιρέπις, χαμαιρέπις. humilis, vel sedes cava. Humile certe palmæ genus. Huic mox à radice germen quoddam erumpit cubitale, inferiore parte omnino crassum, superiore tequius; à quo folia palmæ similia, sed minora & breviora; à latere vero & coma erumpit, cum flosculis racematim cohærentibus: germen vero istud, prius quam flores conspicui sunt, innumeris fere membranaceis involucris, circumsepta in se continet foliorum florumque rudimenta. Utraque admodum candida, quæ secundis mensis, cum exiguo salis & piperis eduntur; ori palatoque grata. Flosculi ut dixi racematim cohærentes, ex obliquo è capillacea quadam coma emergentes. E quibus fructus racematim prodeunt, palmulis vulgaris minores. Ut in adpicta imagine videre licet.

Καὶ γὰρ ἔχει τὸν ἴσ. Ἐστὶ δὲ καὶ χαμαιρέπις. Primo loco, quid ἐγκέφαλον, dicendum. Quæri solet, utrum ἐγκέφαλον, palmæ cerebrum vocarit Dioscorides; an vero aliud quid ἐγκέφαλον nomine intellexerit. Diosc. lib. i. ca. c. καὶ τὸ ἐγκέφαλον δὲ ἔστι πρῶτον λευκόν, καὶ αὐτὸ ἀσθενέστερον βίβρωσι καὶ ἀφροδισίαι, ποιεῖ ἀσθενέστερον καὶ ὁ βόσχος. Ceterum album quoque caudicis ἐγκέφαλον, tum recens commestum, tum decoctum, ad eadem facit, ad quæ etiam borassus. Non eadem omnibus hic sententia. Ἐγκέφαλον, inquit quidam, vocat hoc loco Dioscorides, trunci quasi corculum, seu medullam, quam σπυρτήριον, Theophrastus καρδίαν, μέσσην, sive μέσον, appellare consuevit. Neque vero sunt audiendi, qui in palma ἐγκέφαλον τὸ πρῶτον, cum ἐγκέφαλον, idem esse voluerunt. Quamvis ipsi ἐγκέφαλον, suum etiam ἐγκέφαλον, esse, non negaverimus, Galenus siquidem lib. ii. de aliment.

aliment. facult. φοίνικος ἐγκέφαλος, vulgo appellari ait, ἢ τὴν καρφίαν φοίνικος, palmæ videlicet turionem seu summitatem, quam etiam citra famem, à nonnullis esitari ibidem commemorat. Idem lib. iv. simpl. ἐγκέφαλος interpretatur, τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ φοίνικος; id est, summam palmæ partem. Libro vero de attenuante vict. rat. tenerum germen, quod è summa ipsa planta producitur. Sic Plinius lib. xii. cap. iv. Humiliorum palmarum (quas ipse chamæropas Dioscorides χαμαιρίφαις, Theophrastus χαμαιρίφαις cognominat,) dulcem ait, esse medullam in cacumine, quod cerebrum appellant. Hactenus illi qui ἐγκέφαλος, & ἐγκέφαλος diversum volunt. Contrariam qui defendunt sententiam, utuntur Theophrasti auctoritate, qui lib. i. cap. ix. medullam (μυτταν, μυττὸν καρδίου) omnino nullam habere palmam tradit. Καρδία in arboribus ab imo ad summum stipitis extenditur. In palma nulla hujusmodi καρδία, sed in summo trunco cerebrum habet; quod ἐγκέφαλος Dioscorides vocat, quia vis vitalis palmæ in illa parte tota consistit. Probabilior nobis posterior opinio. Palmæ cerebrum in cacumine, ut in initio hujus capituli docet Theophrastus. Galen. lib. de aliment. facult. Κατὰ πρῶτον ἰδίωσι τὴν καρφίαν τοῦ φοίνικος ἢ τὴν ἀνωτάτην ἐγκέφαλον. Lib. iv. simpl. cap. xv. ἐγκέφαλος, interpretatur, τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ φοίνικος. Philo etiam Judæus lib. de vita Moysis annotavit, palmam habere vitalem vim, non in radicibus defosam, ut cætera stirpes, sed in summo trunci vertice, quasi cor situm in ramorum medio, à quibus circumquaque stipatur ceu princeps à suis satellitibus. Ἐστὶν δὲ τὸ σύμπτωμα ἰδίως ἐδομηκότες γὰρ ἰσχυροὶ, φοίνικος τὴν δὲ διδόντων δὲ τὴν παρασκευασθέντες ἀποσκοπῆσαι, ὅ ἐφθάλμιαι, ἢ καρπὸν ἀποσκοπῆσαι ἐστὶν κελύφην, ὅπερ καὶ τὴν ζωτικὴν ἔχει δυνάμιν, ὅση ἐστὶν ἰσχυροὶ ἀποσκοπῆσαι καὶ τὴν ἀπὸ καρφίαν ἰσχυροὶ ἀποσκοπῆσαι καρδίας ἰσχυροὶ, ὅ τὴν μισοῦσιν τὴν ἀποσκοπῆσαι, ὅ τὴν ἀπὸ ἰσχυροὶ ἀποσκοπῆσαι ἐστὶν κελύφην ἀποσκοπῆσαι. Vide Theoph. lib. i. de caus. cap. ii. hoc ἐγκέφαλος, veteres commedebant. Philostrates; Πῶς φησὶ ἰσχυροὶ βασιλεῖς, τὰ δὲ ἐμὰ σίτη λαχόντες καὶ φοίνικων ἐγκέφαλοι, καὶ καρπὸς τῶν φοίνικων. Porus Indorum rex agebat, cibus meus est olus, palmarum cerebrum, atque eorumdem fructus. Xenophon ii. Ἀγαθήσους. ἐστὶν καὶ τὸ ἐγκέφαλος τῶν φοίνικων ἀπὸ τὸν ἰσχυροὶ ἀποσκοπῆσαι, καὶ οἱ ποδοὶ ἰσχυροὶ μάλιστ' ἐστὶν ἰδίως καὶ ἰδίως τὴν ἰσχυροὶ. ἢ οἱ σφίγγου ἐστὶν κελύφην λαλῆς. Palma cerebro, cibati sunt milites, admirantibus non paucis ejus voluptatis, & speciem & proprietatem, dolorem tamen capitis id vehementem excitabat. In veteri Epigram. καρφία appellatur palmæ cerebrum. De matre sua & palma arbore, ita loquitur Dactylus.

Ἀποσκοπῆσαι καὶ τὴν πολλὴν καρφίαν τῶν φοίνικων ἢ τὴν ἀνωτάτην ἐγκέφαλον. Τραντὸς ἄσπας μύρον δὲ ἐστὶν ἄσπας φέρω.

Hesych. καρφία, κρία (Doricè καρφίας) πνὴς δὲ κεφαλῆς. καρφία κεφαλῆς. Sanè ipsa palma arbor, ut auctor epigrammatis tradit, nihil habet edule præter caput, id est summum truncum in quo cerebrum. Indagandum, cur chamærepem cæsam Theophrastus dicat repululare. Neoterici observarunt cerebrum habere in parte, quæ radici propior est. Quod secus est in reliquis palmarum generibus. Non igitur mirum si cæsa regerminet. cerebrum enim ejus non læditur, cum reliquæ palmæ, quibus cerebrum in summo stipitis cacumine, cædi non possint sine arboris necesse. Summa enim detruncata parte, cerebrum etiam in his præciditur, in quo omnis vis vitæque. In chamærepe pars radici propinquier in globum extuberans, internum cerebrum innumeris serè involucris circumseptum habet, tenerrimum lapidum & origranisimum, ut testantur doctiff. Mathiolus, & adversariorum auctores Lobelius & Pena. Chamæripes, inquit, sive reptatrices & humiles apud Theophrastum palmulæ notissimæ sunt Hispaniæ, Gallo Provinciæ, & Italiæ maritimis, cum ad scoparum usum questæ, cum ob encéphalum illud, sive cerebellum gula blandimentum, antiqus inprimis commendatum: scapus enim propè radicem ventriosior protuberat, crusque humanum æquat, fistulosus claudis hanc medullam, qualem esitavimus suavi carduorum gustu. Malè ergo Plinius scribit, Dulcis earum medulla, (nota quod medullam vocat, hoc est quod Dioscorides καρδίαν vel ἐγκέφαλον in cacumine quod cerebrum appellant. Si in cacumine; non potest esse cædua, ut ipse scribit Plinius. Recentiorum experimento falsum id esse, constat. Fortassis id ignoravit Theophrastus. Sed hoc asserere non ausif.

Διὸ καὶ πολλοὶ ἀσπας. Hæc serè persuadent, Hesychium non confudisse coeten, cum & concii, sed coeten

cum chamærepe. Rami hujus palmæ, quadragesimi mali præsertim tempore, deferuntur venales pe totam serè Italiam, ad exornandos olivarum ramos qui sacra palmarum die ab omnibus in templis gestantur. Præstant iidem ad sportulas, tegetes & scopas parandas. Sunt enim ad verrendas domos rami, una cum foliis ad scopas parandas, non solum peridonei, sed etiam utiles, quod non confringantur, nisi tempore longo.

Πῶς δὲ ἐστὶν ἐν τῇ Κρήτῃ, &c.) Chamærepes non tantum in Creta & Sicilia, ut Theophrastus tradit, nascitur; sed etiam in maritimis quibusdam Italiæ reperitur; & in Hispaniæ, Galliæque Narbonnensis nonnullis locis provenit: unde Antverpium aliquando, & ad nos adfertur. Neapolitani cepbaglione, alij cephalogne vocant.

Σκελίς.) Lege ex Ald. & Bas. edit. σκελίς. In Sicilia provenit, agrestium palmarum magnâ copia, ut tradit Cicero. Sic enim scribit in VII. Verrina. Nautæ fame coacti, radices palmarum agrestium, quarum erat in illis locis (Selinis) sicut in magna parte Siciliæ, multitudo, colligebant, & his miseri perditique alebantur. An ergo radix palmæ edulis? Non videtur. Chamærepes palmas agrestes vocat, harum ἐγκέφαλος, pone radicem est. Probabile admodum est, ἐγκέφαλος, quod radici proximum, ipsam vocari radicem; radix alioquin palmæ, esui planè inepta. In Sicilia, ut Theoph. ait, chamærepes multæ. Hactenus de palmis.

Probabilior magni Scaligeri est sententia, quam doctiff. Roberti Constant. Longè alio sensu, & præter mentem Græci auctoris (ut ante nos observavit Dalecampius) hunc Theophrasti locum reddidit Plinius. Familiare, ut dixi, Plinio, confundere ac perturbare omnia. Satis aperè Theophrastus lib. ii. cap. x. de caus. punicam serendam inverso furculo docet. Corrigit idem Dalecampius Plinium, legitque, quidam inversas figunt in vite, atque etiam in fico permutantes. Nullam vero video rationem cur rejiciatur vulgata lectio. Græci auctoris verba malè accepit Plinius. Quod de infitione vel satione Theophrastus, hoc ille de situ & positione.

Ρόδα γίνεσθαι.) Hæc, ut verum fatear, non intelligo. In Ald. & Basil. legitur κρόνις; quod cur in κικίνις, mutet Robert. Constantinus, nescio. Vertunt alij; Pampinum lasciviorum, & qui amplius fructum protegeret, ita exire minusque amitti acinos putant, atque hoc idem effici in fico. Et hæc captum superant meum. Robert. Constantinus locum mittit ad Crispini Lexicon, & quæ observata sunt in verbis κρενωδία καὶ κρονωδία, videre jubet. Adij Lexicon; in eodem annotatum reperio, κρενωδία, unde κρονωδία, sicutationis genus est, ut dixit Plinius lib. xvii. cap. xxiv. in deflorescentibus vitibus voratio: quod vitium ρόδα, sive ρόαδα, id est vulgo couleure vocat. Theophrastus lib. iv. cap. xv. simile de κρονωδία tradit. Quid ρόαδα sit docet loco citato Theophrastus; ubi inquit esse in vite morbum, vitium scilicet, cum acini decidunt. Sed quomodo acinorum defluxus protegere potest fructum, & impedire quo minus decidant cincinni? Hæc contra naturam videntur. Lego cum doctiff. Dalecampio, Εἶσι δὲ ρόαδα μίσην γίνεσθαι, καὶ σκιάζει μύρον τὸ καρπὸν, ἐπὶ δὲ ἡπὸν ἀποσκοπῆσαι τοὺς κρόνις. Quidam punicam malum amplius fieri, fructumque magis inumbrare cytinumque suos minus amittere putant. Nempe si furculos inversas fixeris. Facile δὲ in ἄ mutatur, vicinæ admodum characteres. Porro lib. ii. cap. xi. de caus. docet punicam facile cytinum propter nexus infirmitatem amittere, eamque esse causam cur non sinant in excelsum excrescere. Addit quosdam pucinæ virgæ & contrario serere, ut retineri cytini possint. Quæ sane non parum hanc lectionem nostram confirmant. Sensus ergo hujus loci hic est; Punica inverso furculo seritur, ut amplior fiat, ac ne in celsum excrescat, ramosque fert haud ita surrectos, sed potius pronos. Si enim inverso furculo seratur, fructus naturam assumit, non arboris: fructus magis in amplitudinem, in altitudinem vero crescunt arbores amplitudine inumbrat fructum, simulque impediunt rami non surrecti decidere humorem in cytinum; vide cap. xi. lib. ii. caus. Contrarium tamen de satione punicæ jubet Palladius in Martio tit. x. Curandum, inquit, ne virgulta inversa deponas. Locus hic suspectus. Docet quomodo prohibetur ne punica hiet. Sic enim ait, Sed qui in scrobe deponit, si tres lapillos in ipsa

cap. xxxviii. legatur, Stercus optimum scribit esse Casius volucrum, præter palustrium & nantium. De hisce præstare columbinum, quod sit calidissimum & fermentare possit terram. Id ut semen, aspergi oportere in agro, non ut de pecore, acervatim poni. Infra. Casius secundum columbinum scribit esse hominis. Magnum certe argumentum. Sed cum in libello hoc plures citentur auctores, Varone multo recentiores, horum opinionem amplecti nequeo. Recentior hunc auctorem esse Varrone ex lib. xii. probatur, ubi quid sit singulis mensibus plantandum iuxta clima Constantinopolitanam docet, *ἡρώς τὸ κατὰ μῆνα πᾶσι τοῖς καὶ τῆς φρούρας κατὰ τὸ κλίμα Κωνσταντινουπόλεως.* Urbs hæc à Constantino Magno nomen accepit. At seculis tribus, quatuorve Constantinus recentior Varrone. Ex iis quæ diximus constare arbitror Theophrastum *ἑσπερίως* scripsisse. Neutiquam sit verisimile, eum nullam mentionem stercoreis columbini fecisse. Miror Columellam stercoreis humanum, columbino acris scribere, cum constet columbinum calceos exurere, quod humanum non præstat: humidius enim est, unde acrimonia magis diluta. Hominis acerrimum scripsit Theophrastus, quod pane vel tritico vescatur. Ex granorum medulla decocta elicitur spiritus acerrime ardens, & acetum, parum cedens acedini illi, quod vinum deponit. Rectius etiam Aristoteles in problematibus scripsisset, ob præstantiam ciborum, magis olere stercoreis humanum, quam ob varietatem. Et hæc causa cur doctiss. amicus noster legendum contendit, *καὶ πᾶσι τὸ ἀστὲρ δρᾶ.* Doctè satis & ad vulgatum lectionem proximo accessu. Sed cum columbini stercoreis, mentionem faciat nullam Theophrastus, idq; non minus quam humanum urat, nec soleat rationes dare Theophrastus in libris hist. *ἑσπερίως* legendum, multo probabilis visum est. Scribo ergo, *δριμυτάτη δὲ ἢ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πᾶσι καὶ τῆς ἑσπερίας.*

Δοξίω δὲ τῶν ὕλων. τριτὴ δὲ αἰγός. Alia opinio Columellæ: Tertium, inquit, locum obtinet pecudum stercoreis, atque in ea quoque discrimen est. Nam optimum existimatur, quod asinus facit; quoniam id animal lentissime mandit, ideoque facilius concoquit, & bene confectum, atque idoneum prætinis arvo simum reddit. Post hæc quæ diximus, ovillum, & ab hoc caprinum est, mox cæterorum jumentorum armentorumque. Deterrimum ex omnibus suillum habetur. Facile Columella & Theophrastus conciliari possunt. uterque enim diversum habet scopum. Theophrastus docet quod stercoreis sit calidissimum. Columella; quod agris maxime conveniat, tradit. Suillum calidum admodum, sata percurit. Geoponicum auctor loco citato: *Τριτὴ ἢ ὄνεια, ἡριμωτάτη τῆ φύσει ὕστα, καὶ πᾶσι τοῖς φύσιν μέγιστον χρησιμώτατον. πταρτὴ ἢ αἰγῶν, δριμυτάτη ὕστα. Ἐἰ δὲ ἀσπυρῶν τῶν ἐξῆς, ἡ καὶ ἀσπυρῶν, μετὰ δὲ τῶν περὶ τῆ βοῦν καλλίως δὲ τῶν περὶ τῆ βοῦν καὶ τῶν ἀντιπιδείως ἐστὶν τοῖς ἀσπυρῶν, καὶ τῶν πολλῶν αὐτῶν ἡριμωτάτων. καὶ τῶν ἰουδαίων τὰ ἀσπυρῶν. ἰουδαίω δὲ καὶ πᾶσι λαϊκῶν ἐστὶν ἢ τῶν ἰστανῶν, καὶ τῶν ἡμιόλων μόνῃ ὕστα, μινυρῶν δὲ τοῖς δριμυτέροις χρησιμώταται.* Tertia laus asinino debetur, ut quod fertilissimum natura est, & omnibus maxime plantis commodius existat: quareo loco habetur caprinum, acerrimum existens. A quo consequens est ovillum, quod pinguius existit. Post hæc vero bubulum (quod apud nos præstantissimum: magna copia ovillam ad nos non adfertur: asinino caremus.) at vero suillum his præstantius existens, satis ineptum. Ob multam ipsius caliditatem; perurit enim statim sata. Villissimum autem & omnium deterrimum est stercoreis equorum & mulorum solum per se, acrioribus tamen utiliter miscetur. Certè hæc quoque valde inepta: quomodo præstantius, si inutile? In MS. Palat. legitur, *Μετὰ δὲ τῶν ὕλων ἢ βοῦν, ἢ δὲ ὄνεια καὶ τῶν πολλῶν ἡριμωτάτων ἰουδαίως ἐστὶν τοῖς ἀσπυρῶν.* Post ovillum bubulum; suillum vero propter multam caliditatem satis idoneum est. Falsum hoc est. Rectè Columella, porcinum deterrimum, ait. Plinius tamen laudat lib. xvii. cap. ix. Proximè spurcitiis suum laudant, Columella solus damnat. Sanè suillo nemo secundum dedit locum. Antiquiss. Cato cap. xxxvi. Quæ segetem stercoreant. Stercus columbinum spargere oportet in pratium, vel in hortum, vel in segetem. Caprinum, ovillum, bubulum, item cæterarum stercoreis omne sedulo conservat. Varro. Casius secundum columbinum scribit esse hominis: tertio caprinum, & ovillum, & asininum. Minimè bonum equinum, ut cæterum veterinarum, quæ bordeo pascuntur, quod multum facit herbam. Nemo suillum laudat; nec laudari meretur. Verba

Theophrasti non intellexit Plinius. Putavit agere Græcum auctorem de præstantia, cum de caliditate & acrimonia stercoreis agat. Geoponicum auctor, si sit Dionysius Licensis, ex quo Varro plura exscripsit, vel fortassis suum opus compilavit, codex Varronis mancus: nihil enim de suillo tradit stercore: quod auctor Geoponicum, quem Casianum Bassum diximus, sata urere ait. Scribe apud eundem, *μετὰ δὲ τῶν ὕλων ἢ βοῦν καλλίως δὲ καὶ τῶν περὶ τῆ βοῦν καὶ τῶν ἀντιπιδείως ἐστὶν τοῖς ἀσπυρῶν, καὶ τῶν πολλῶν αὐτῶν ἡριμωτάτων. καὶ τῶν ἰουδαίων τὰ ἀσπυρῶν. ἰουδαίω δὲ καὶ πᾶσι λαϊκῶν ἐστὶν ἢ τῶν ἰστανῶν, καὶ τῶν ἡμιόλων μόνῃ ὕστα, μινυρῶν δὲ τοῖς δριμυτέροις χρησιμώταται.* Post hoc vero bubulum, quod etiam præstantissimum est. Suillum vero propter multam caliditatem inutile; sata enim protinus urit.

Ἐκτὸς δὲ ὄνεια. Vertunt; sextum jumentorum; cum & Latini asinus dicatur. Cuius simum laudat Columell. lib. xi. cap. ii. Optimum vero stercoreis est ad hunc usum asini, quia minimum herbarum creat, proximum vel armentis, vel ovium, si sit anno maceratum. Nam quod homines faciunt, quamvis habeatur excellentissimum, non tamen necesse est adhibere, nisi aut nuda glareæ, aut sine ullo robore solutissima arena, cum major scilicet vis alimentis desideratur.

Τῶν δὲ σκαπάλων. Locus hic memorabilis; ex eo probatur fossionem à pulveratione separasse Græcos. Omnibus inquit Theophrastus arboribus in universum conducit ἡ σκαπάλων, fossio; quibusdam, etiam convenit *καρκόσιον*, pulveratio. Contra Latini pulverationem cum fossione eandem facere videntur; saltem fossionem à pulveratione nō distinguunt, ac *καρκόσιον* pro fossione qualibet accipiunt, quæ tempore sit sereno. Columell. lib. iv. cap. xxviii. Tum autem crebris fossionibus implere, nam sit uberior pulverationibus. Docet sæpe fodiendam esse vineam, quæ sit pulveratione uberior. Ergo, ut dixi pulveratio, & fossio res eadem. Idem Columell. lib. de arbor. cap. xii. Simulatque uva variari (prohibent hoc Græci, vide paulo infra.) cæperit, fodito, tertiam fossuram, & cum jam maturescet, ante meridiem priusquam calere incipiet, & cum desierit, post meridiem fodito, pulveremque excitato, ea res & à sole, & à nebula, maxime uvam defendit. Plinius lib. xvii. cap. xxii. Quæ fodiuntur, ante seruentes horas diei fodiendas convenit: sicuti lutum neque arare, neque fodere: fossione pulverem excitatum contra soles nebulasque prodesse. Satis clarè appereteque eam intelligit pulverationem, qua pulvis excitatur in fodienda vinea cælo sereno, ac minimè fudo, & sicco solo. Nec alia vitis pulveratio apud Latinos fuit. Quod enim sicca tantum tempestate, & pulverosa terra vineas movendas fossionibus, præcipiunt, eas fossiones pulverationes proprie vocant. Sic Hybernium pulverem, de hyeme sicca, dixit Poëta: *Hyberno lætissima pulvera farræ.* Sic & in illa veteri rusticorum cantilena: *Hyberno pulvere, verno luto grandia farræ Camille meres.* Sed de pulveratione, vide lib. iii. de caus. cap. xxii. Et hæc quidem ante nos observavit Doctiss. Salmastius.

Τῶν δὲ ἀμπελων ὀν φασί, &c. Tradit ex quorundam opinione, subpulverandam non esse vineam, variante se uva, sive cum maturescere incipit. Tum enim non est tangenda; verum cum uva matura penitus est, ac jam nigra. Contra Latini, cum matura est uva, tangere prohibent; ultimamque vineis dant fossionem, quando variare incipit uva. Columella lib. iv. cap. xxviii. (vide etiam locum supra citatum.) Medium igitur eorum dierum spatium, quo acini formantur vinearum, nobis aditum negat. quippe florentem fructum movere non expedit, pubescentem vero, & quasi adolescentem convenit religare, folijsque omnibus nudare, & tum crebris fossionibus implere: nam sit uberior pulverationibus. Nec inficior plerosque ante me rusticarum rerum magistros, tribus fossuris contentos fuisse: ex quibus Græcinus, qui sic refert, potest videri satis esse, constitutam vineam ter fodere. Celsus quoque & Atticus consentiunt tres esse motus in vite, seu potius in omni surculo naturales; unum quo germinet: alterum, quo floreat: tertium quo maturescant. Hos ergo motus censent fossionibus concitari? Veteres, inquit Columella, agricolæ, statuunt sufficere, vineam ter confodere, cum germinat, florescit, & maturescit. Hos enim tres vineæ motus trinis fossionibus concitandos esse ajebant. Ista satis ostendunt, diversam rationem colendæ vineæ apud Græcos, & Latinos fuisse; ut plenius probatur lib. iii. de caus. plant. Romani pulverationem

nullam admittebant, in vinea colenda, nisi eam qua ex foffione sicco aere ac solo facta excitabatur: toties etiam pulverabant, quoties fodiebant; nam glebas siccas & putres rastris comminuebant, & pulverem movebant. Græci autem tellure tantum mota subpulverabant; nec id faciebant antequam jam nigrae essent uvæ, ac jam quasi maturæ. Metuebant enim si ante, cum jam variare tantum inciperent, pulverarent, maturitatis impetum tardarent. Quam igitur, inquiet quis, utilitatem ex pulveratione percipiebant Græci? hoc paulo ante docuit Theophrastus, περιφύει & γαίαν πύην τῶν βότρυων. Alebat uvas & vegetiores reddebat pulveratio. Et tum non semel sed πολλαῖς σέπτις, uvas pulvere adaspergebant; ne humor à solis vi extraheretur, ac vinū sic redderent mollius & delicatius. Ad eundem modum Megaresenses cucurbitas ac cucumeres pulvere cooperiebant. Quæret quis, an Latini prorsus hunc pulverandi modū ignorarint? Dicendum, novisse, sed non usurpasse, ut nec omnes fecere Græci. Columella lib. xi. cap. i. ubi loquitur de ultimo Augusti mensis die. Quibusdam, inquit, in locis, ut in Boeotia, maritimis regionibus, & in Africa vindemia conficitur. Sed frigidioribus regionibus pulverationem faciunt, quam rustici vocant occationem, cum omnis gleba in vineis refringitur, & resolvitur in pulverem. Et hæc pulveratio est quam Græci intelligunt. Plinius lib. xvii. cap. ix. Sunt qui pulvere uvas quoque ali judicent, pubescentesque pulverent, & vitium arborumque radicibus aspergunt. Græci tamen non pubescentes, sed jam ferè maturas pulvere aspergebant. Quod certum est, in Narbonensi Provincia, & vindemia sic citius coquitur, quod plus pulvis ibi quam sol confert. Diversa hæc pulveris asperfitio ab ea exercitatione pulveris cujus mentionem facit. lib. xvii. cap. xxiii.

Περὶ ζῶντος τοῦ βότρυος. Theodor. cum uva nigrescere incipit. Sic περιφύει exponit Suidas, περιφύει, περιφύει, μελιωδὴς maturescit, nigrescit. Homeri interpres Iliad. δ. Τὸν μελιωδῆρος καρπὸν, περιφύειν λέγει. Nigrescentem fructū περιφύειν vocamus. Hesychius, περιφύει μελιωδῆς, ποικιλῆς, ἢ περιφύειται. Nigrescit, variat, maturescit. Hoc loco expone, περιφύειν βότρυος, cum variare incipit uva. Sequitur enim, ἀλλ' ἔτι πρὸς ἄλλο μελιωδῆς. Plinius pubescere. Vide cap. vi. lib. xi.

Ἐάν τις π μὴ φέρῃ, καρπὸν. Idem docet Cassianus Bassus lib. v. cap. xxx. Inægrum locum adscribam, ut si cui vitis sterilis, fructifera reddi possit. Τὸ σπέρμα ὅστις σμίλη ἢ τριπέρα. κάλλιον δὲ σφῶν δροῖμα, καὶ λίθον ἑκαστὸν εἰς τῶν ἁρίων. ὡς τε δασύουσι ἀπ' ἀλλήλων τὸ σπέρμα τὰ μέρη, καὶ ἔρχεται εἰς αὐτὸ ὄστρον ἀνθρώπων παλαιῶν ὡς ἐκτύλιος δ', ἐπιφύει ἡμέρα πάλιν τὸ σπέρμα, ὡς τε καὶ τὰς ῥίζας καὶ ἄσπεργου. ἔπειτα ἡμεῖς ἀκόπτον τῇ μεμεγμένῳ, καὶ ἰδὲ τῶν ῥιζῶν εἰς ἄλλοις ἰνδῶν ποιμνίαις, ἀποσπῶμεν τὸ σπῆρ τῶν ῥιζῶν. τῶν δὲ φραγῆται φθινώπων ποιῶν ἰσχυρῶς. Truncum scalpro, aut ferra, aut quod melius est cuneo quercino findito, & lapidem in fissuram indito, ut partes trunci invicem disparentur, & in ipsum urinam humanam veterem insundito, ad mensuram heminarum quatuor, ita ut eam sensim omni trunco infundas, ut etiam radices inde perfuse in integrum restituantur, deinde injice sterces terra mixtum. Oportet tamen eos qui lapidem in truncum imponunt, desodere & vertere ea que sunt circa radicem. Hanc vero curam in Autumno facere oportunit est. Corrige titulum, περιφύειν ἀμυγδαλῶν, scribe ἀφόρον.

καὶ λ' ἴον. Idem ferè repetit lib. i. de caus. cap. xxi. sed ibi cunei quidem, non tamen, ferrei mentionem facit, totamque paulo aliter refert historiam. Vide commentariū Magni Scaligeri, vide nostras annotat. Plinius lib. xv. cap. xxvi. i. Pomiferis que germinant, nec ferunt fructum, fissa radice inditur lapis, fertilesque fiunt, hoc idem & amygdalis è robore cuneo adactō. Græcus auctor ferreum, Latinus quercinum præscribit cuneum. Fortassis idem an ferreum an quercinum accipias. Cassianus Bassus lib. x. cap. lxi. Καρπὸν ὃ καρποφοροῦσα ποιῶσις (lege, ἂν καρπὸν δὲ καρποφοροῦσα ποιῶσις) τὰς ῥίζας χειμῶν ὀσμῶσας, εἰ δὲ ἐπιμύειν φύλλα ἰδὲ φλοῦσας, καρπὸν δὲ μὴ, τρυπήσεις τὸ μέρῃ τοῦ σπέρματος, τὸ σπῆρ τῶν ῥιζῶν καὶ δάδας λιπαρῶς ἐπιφύειν εἰς τὸ πύρρημα καὶ ἀκρόσας, ὄστρον ἀνθρώπων ἐπίχαι, καὶ οὕτως ἀσπῶσθαι. Sterilem amygdalam facies fructiferam, si radices hyeme nudaveris; si autem perseverat solia quidem ferens, fructum vero non, partem trunci juxta terram forato, & tædæ pinguis epiurum (subscum, cuneum) in foramen transfigito, humanaque urina effusa, ita obruito. Vdx

ἰπύου, longo alio sensu apud antiquos Græcos accipitur, sc. pro inspectore, custode. Homer. Odys. i. δὲ ἰπύου, subulcus. Ἐπίφύει, non tantum φύλαξ, sed etiam βασιλεύς. Eustachius, ὃς ἀσπῶν Μινῶα τῆς Κρήτης ἰπύου, qui primus Minoem genuit Creta inspectorem atque regem. Longo alio sensu Geoponicus auctor accepit. Sed monendus lector in manuscripto legi, ἐπὶ πύρον, quomodo in eodem MS. legitur supra cap. xxi. ubi de pyrō agit, Ἐπὶ βότρυος τῶν ἀσπῶν καὶ γλυκῶν ποίησις. καὶ μελιῶν καρποφοροῦσα, οὐστρωθήσεις τὸ σπέρμα ὡς αὐτῇ τῇ γῆ ἐπιφύει (in primo MS. Palat. πύρον, in altero ἐπὶ πύρον) ὄστρον ἢ φησὶ καὶ ἀκρόσας, καὶ ἄσπας ἀσπῶσθαι. Quod si velis primum dulcem facere, Subteriore fructum ferre, truncum ad ipsam terram perforabis & cuneum, (id est ἐπίφύει) ex quercu aut fago adiges, atque ita obrues. Apud Etymol. auctorem ἐπίφύει legitur, ut in MS. codicibus Palatinis, βλάστησιν σημαίνει τὸν κατὰ ἄρμενον γόνυφύον τὸν πύρον. Nunc docebo ἐπίφύειν legendum ut in editis legitur, idque ex serie alphabetæ Hesychij, ἐπίφύει, inquit, ἰωσώσας, καὶ ἁλοζόλους, ἐπιφύει, ἐπίφύει, & clavi lignei, id est cunei. Glossa Græco Latinæ ἐπίφύει compages; eadem γέφυρος, ἐπίφύει, compages. Uti sunt, hac voce, eadem significatione Latini. Isidorus Origin. lib. & cap. xix. Epiuri & clavi sunt, quibus lignum ligno adheret. Pallad. Si poma decurrant, oleastri epiurum terebrata infige radice. Non tantum Theophrastus, & Geoponicus auctor amygdalam sterilem curare jubent cuneo infixo, sed etiam Palladius in Ianuar. Si ferax non est, tædæ cuneum terebrata radice mergamus, vel silicem sic inferamus, ut libro tegeute claudatur. Columella lib. v. cap. ix. Amygdala si parum ferax erit, perforata arbore lapidem adjecto, & ita librum arboris inolescere sinito.

Ἐπὶ Ἄργεος δὲ καὶ τῶν ἰσχυρῶν καὶ ῥιζῶν. Totam hanc periodum non exposuit Gaza. Puto scripsisse Theophrastum, καὶ δασύουσι καλοῦσι δ' αὐτῶν. Plinius lib. xvii. cap. xxvii. Hoc idem & amygdalis, è robore cuneo adactō. In pyrō sorbisque è tædæ, ac cinere & terræ cooperto. Δασύουσι, ergo vocarunt, quod cuneo tædæ infixæ esset. Nihil impedit, si ad verba præcedentia respiciamus, legere, ἰσχυρῶν δὲ καλοῦσι δ' αὐτῶν. Castigatam vocant sorbum. Dixit enim paulo ante, ὃ καλοῦσι πῆσι καλοῦσι, quod punire quidem vocant. Ἐδύσω propriè quod pravum & obliquum est corrigo. Totum hunc locum sic verte, Hoc idem in pyrō alijsque fieri solet. In Arcadia sorbum δασύουσι, que tædæ gestat (vel si placet punitam) vocant. Scatet regio hæc sorbis. Ferunt incolæ steriles, fore fructiferas, & quæ ad maturitatem perducere nequeunt fructus, exactè maturos reddituras, si caudici infigatur tædæ. Amygdalam ex amara dulcem, &c.

Ἀμυγδαλῶν Geoponicus auctor lib. x. cap. ltv. Γλυκῶν δὲ ἐκ μικρῶν ποιῶσις, εἰ οὐστρωθήσεις τὸ σπέρμα ἐπὶ ταλαιωτῶν ἐν πτορῶν, τὸ δασύουσι δασύουσι τὸ κατ' αὐτῶν, ἡμῶν ἢ γλυκῶν. Dulces autem facies amarulentas antea, si forato trunco in quadrangulo palmi altitudine, lachrymam quotannis effluere sinas, donec dulcescant. Plinius lib. xvii. cap. xxvii. Amygdalæ ex amaris dulces fiunt, si circumfosso stipite, & ab ima parte circumforato defluens pituita abstergeatur. Rationem dat Theophrastus lib. ix. de caus. cap. xix. quam locum adeat diligens lector. Alios modos idem Geoponicus auctor docet, quibus ex amaris dulces reddi possunt amygdalæ, κάλλιον δὲ πῆσι ποιῶσις, ἀσπῶν πῆσι, καὶ ἀσπῶν ἀδύσας, καὶ ὄστρον ἕλκας ἐπιφύει, καὶ ὄστρον, εἴτε ἀσπῶσθαι εἴτε ὄστρον εἰς ὄστρον εἰς ὄστρον. (vulgo ὄστρον γλυκῶν) πῆσι δὲ εἴλεξ' ἀμυγδαλῶν οὐστρωθῆναι, δασύουσι τὸν καρπὸν. ἀπαλλῶ δὲ καὶ γλυκῶν ἐκ οὐστρωθῆναι καὶ μικρῶν ποιῶσις, εἴτε ἀπὸ τῶν εἴλεξ' ἢ εἰς (vulgo ἐπὶ πολλῶν ῥιζῶν) ἐπιφύει ῥιζῶν γυμνάσας, & ὄστρον εἰς οὐστρωθῆναι ὄστρον πῆσι, ὡς τῆς ἀσπῶσθαι. Quidam melius faciunt & circumfodiunt, suillum sterces & urinam affundentes. Deinde aggesta terra rigant singulis annis; donec dulces fiant. Omnis autem truncus amygdali excisus fructum abijcit. Teneram vero & dulcem ex amara vel dura facies, si truncum usque ad radices in superficie existentes nudaveris, & aqua calida assidue rigaveris aequum flores remittat. Eadem ferè Pallad. in Ianuar. Teneras nuces amygdalos creabit ut dicit (Martialis) si ante florem radicibus ablaqueatis, per dies aliquot calida aqua ingeratur. Ex amaris dulces fiunt, si circumfosso stipite tribus digitis à radice fiat caverna, per quam noxium defudet humorem, vel melius truncus terebretur & cuneus ligni melle oblitus imprimatur, vel si circa radices suillum sterces affundas.

Quæ fructus amittant antequam percoquant. De caprificatione. De conditione ventorum. De culicibus ficarijs. De remedio ad culices.

† αβ. Al. Bas. †, σίμφα Al. † σικάν. † Ald. Bas. σήτες. lege ψήτες. † Al. Bas. πείνωσι forte πτερόισι. † ἀπάλια Al. Bas. † ἱερνάεισι. † τικνότεροι. Al. Bas. † πλείων Al. † Theod. addit επιμήων. † ὅπως ἀναιγίπυροι. † ἀνίπυροι. † τόποι Al. Bas. † τὸς Al. Bas. † ἡλιείας. † lege ὀλιωθίζεν. † τερνοῦ. Al. Bas. † τὸς θελείας

Ἀποβάλλει δὲ τὸ δόπο τῶν ἐπιψαφῶν καρπὸν ἀμυγδαλῆ, μηλέα, ροὰ, ἀπὸ. καὶ μάλισα δὴ πάντων συκῆ καὶ Φοίνιξ. πρὸς αὐτὴν καὶ τὰς βοήθειας ζητῶσιν, ὅθεν καὶ ὁ ἐρνασμός. ἐκ γὰρ τῶν ἐκεί κρεμαννυμένων, τὸ χλωρὸν ἐκδυόμενοι, καπεδίωσι καὶ περαίνουσι τὰς κερυφάς. Διαφέρουσι ἢ καὶ χῶρα πρὸς τὰς δόπολας. πρὸ γὰρ Ἰταλίαν εὐφρασιν ἀποβάλλειν διὰ τὸ ἐρνεῖσιν. ἔδδ' ἐν τοῖς καταβορείοις καὶ λεπτογείοις. οἷον, καὶ Φαλίκα τῆς Μεγάρου δὲ τῆς Κορινθίας ἐν ποσσὶ τοῖς. ὡσὼς δὲ καὶ ἡ τῶν πτωμάτων κατὰ τὰς βορείους γὰρ μάλλον ἢ νοτίους ἀποβάλλουσι, καὶ πυκνότερα καὶ πλείω γίνονται μάλλον. ἐπὶ δὲ αὐτῶν τῶν δένδρων ἢ φύσις. τὰ πρῶτα γὰρ ἀποβάλλει τὰ δὲ ὄψια ὅσα ἐκβάλλει, κατὰ πρὸς ἢ Λακωνικῆ εἰς ἀλλὰ. διὸ καὶ ὅσα ἐρνεῖται ταῦτα. ταῦτα μὲν ἐν ἐντε τοῖς τοῖς εἰς τῆς κατὰ τὰς τῶν ἀέρος ἔχει τὰς Διαφορὰς. οἱ δὲ ψιλῶς, ἐκδύονται μὲν ἐκ τῶν ἐρνεῶν, κατὰ πρὸς εἰρητῶν γίνονται δὲ ἐκ τῶν κερχαμίδων. ἡ σημαῖον δὲ λεγασιν, ὅτι ἐπειδὴν ἐκδύωσιν, ὅσα ἐνεῖσι κερχαμίδες. ἐκδύονται ἢ οἱ πολλοὶ ἐγκαταλείποντες, ἢ πῶδα ἢ πτερόν. γίνονται δὲ πτερόν ἐστὶ τῶν ψιλῶν, ὁ καλῶσι κεντρίας. ἔπειτα ἢ δὲ κατὰ πρὸς κηφίωσι καὶ τὰς εἰς δουρῶν τῶν ἐτέρων κείνουσιν. αὐτὸ δὲ ἐναποθήσκουσιν. ἐπαυνοῖσι δὲ μάλισα τῶν ἐρνεῶν τὰ μέλανα, τὰ ἐκ τῶν πτερωδῶν χρωμάτων. πολλὰς γὰρ ἔχει ταῦτα κερχαμίδας. γινώσκονται δὲ τὸ ἐρνασμός, τὸ ἐρυθρὸν εἶναι εἰς ποικίλον καὶ ἰσχυρόν. τὸ ἀνερίνασιν λευκὸν καὶ ἀδενές. προσεθίεσσι καὶ τῆς δευτέρου ὅταν ὕψη. ὅπως δὲ πλείω κεννορῶς, ἐν ταῦτα πλείω καὶ ἰσχυρότατα γίνονται τὰ ἐρνεῶν. φασὶ δὲ ἐρνεῖσιν καὶ τὸ πολίον, ὅπου τὰς αἰγίπυροι ἢ πολυὲς καὶ τὴν τῆς πελέας κύπερον. ἐγίνονται γὰρ καὶ ἐν τῶν τῆς θηρίδια ἀπὸ, κνίπες οἱ ὅταν ἐν τῆς συκαῖς γίνονται, καπεδίωσι τὰς ψιλῶς. ἀπὸ δὲ τῶν φασὶν εἶναι, τὰς κερκίνας προσπεροναῖν πρὸς γὰρ τῶν τῶν κνίπας. ἀλλὰ γὰρ δὴ ταῖς μὲν συκαῖς αὐτὰς βοήθειαι. τοῖς δὲ Φοίνιξ ἐν αὐτῶν δόπο τῶν ἀρρένων πρὸς τὰς τῆς ἡλιείας. ἔπειτα γὰρ εἰσιν οἱ ἰπιδμῶν ποιῶντες εἰς ἐκπέπειον. ὁ καλῶσι πτες ἐκ τῆς ὁμοιότητος τὸ ὀλιωθίζεν. γίνονται ἢ τὸνδε τὸν τρέπον. ὅταν ἀνθῆ τὸ ἀρρέν, δόπο τῶν τῶν σπάθλω ἀφ' ἧς τὸ ἀνθῆ ἐν τῶν ὡσπερ ἔχει, ἢ τὸντε χῆν καὶ τὸ ἀνθῆ καὶ τὸν κεννορῶν κατὰ τῶν κερκίνας κατὰ τῶν κερκίνας τῆς ἡλιείας. καὶ τὸ τὸ πᾶσι, Διατηρεῖ καὶ ὅσα ἀποβάλλει. φαίνεται δὲ ἀμφοῖν δόπο τῶν ἀρρένων. τοῖς τῆς βοήθειαι γίνονται. ἡ γὰρ καλῶσι τὸ καρποφόρον. ἀλλ' ἢ μὲν οἷον μίξις ἢ δὲ κατ' ἄλλον τρέπον. vocant. Sed alterum veluti coitus : alterum ratione alia contingit.

Fructum autem antequam coquant, amittere possunt, amygdala, malus, punica, pirus. Omnium maximè ficus, & palma. Quibus vel auxilium magnopere quaeritur. Vnde & caprificatio comperta habetur. Nam ex pomis annexis culices egredientes corrodunt, & pervia reddunt ficuum cacumina. Regiones quoque ad jacturam fructuum differunt: quippe cum in Italia jacturam fieri negent. Quamobrem caprificandi usus terræ illius incolis nullus penitus est. Nec in Aquiloniis & macris locis id desideratur; ut in Phalico Magarensis agri, & partibus quibusdam agri Corinthij. Flaruum quoque conditio pari ratione referre videtur. Aquiloniis enim potius quam Australibus fructus decidunt; & si crebriores vehementioresque fuerint, major jactura sequatur necesse est. Item natura ipsarum arborum refert. Præcoques enim amittunt, ferotinae haudquaquam amittunt: ut Laconica, & alia quædam. Quamobrem eas caprificare minime assolent. Hæc igitur locis, generibus, cælique ratione discrimen recipiunt. Culices vero ficarij, pomis caprifici egrediuntur, ut dictum est. Sed ex putrescentibus eorundem granis gignuntur: cujus indicium afferunt, quod postquam evolaverunt, grana ficibus nulla penitus insunt. Evolant magna ex parte, pedem aut pennam relinquentes in pomo. Est & alterum culicum genus, centrinae vocatum: quod ociose vivit, quemadmodum fuci inter apes: & quos ex altero genere sua poma ingressos adspexerit, protinus necat. Id vero in suis moritur operculis. Laudantur caprifici potissimum nigrae, ex locis ortæ saxosis: hac ratione, quod permulta istæ grana contineant. Noscitur, ex quibus apte emerferint: quod rubrae, & versicolores, & robustæ sint: contra, è quibus minus apte, albæ imbecillesque cernuntur. Apponuntur ficis, quæ scilicet eam operam desiderant, cum pluerit. Vbi vero plurimus est pulvis, ibi plurimæ validissimæque caprifici exeunt. Quin & polium culices gignit, cum copiose fructificat. Et ulmi folliculis genus quoddam bestiarum innascitur, quod cripes appellant: qui cum in ficis gignuntur, ficarios illos culices devorant. Hujus remedium caneros statuunt alligandos: in eos enim vertere sese culices inquirunt. Sed ficis quidem auxilia istiusmodi comperta habentur. Palmis autem foemina masculi conducunt. Hoc enim & perdurare, & maturecere fructus facit. Caprificacionem, ob similitudinem quidam rem appellarunt, quæ sic fieri solet. Dum mascula floret, spatha abscissa, qua flores emergunt, protinus, ut lanuginem & florem & pulverem continet, super fructum foeminae decutiunt. Illa sic ea asperfione afficitur, ut suos fructus nullo pacto amittat, sed cunctos conservet. Vnde fit, ut bifario adjumento mas esse foeminae valeat. Fructiferam enim foeminam

† ficis. † intus moritur. † caprificatum pomū agnoscitur, quod rubrū versicolor, & robustū; non caprificatum, quod albu & imbecille sit. † ubi copiose provenit anonis. † quod ipsū ὀλιωθίζεν caprificare dicebant, ob analogiam quandam fit hunc in modum. † involucre abscisso quo. † quæ super. † videtur tam ficus quam palmæ mas adjumento esse foeminae. † sed in palma mas & foemina coitus fit, in ficu foemina idem alia ratione fit.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

K Al piñones τὰς κερυφάς. Theodorus. Pervia faciunt ficus cacumina. Alia igitur vox quaerenda est, Argenti, alias reposueram: πτερίωσι, nunc magis arridet: quo etiam Galenus. Boρείους γὰρ μάλλον, ἢ νοτίους ἀποβάλλουσι. Certè pessima proportio. Nam si in locis καταβορείοις, non amittunt: in temperatioribus καταβορείοις, quare plus amittunt? Nota πτηνοίεσσι, scilicet κατὰ τὰς. Theodorus, κατὰ τὰς, con-

ditionem. Τηχοίεσσι autem crebriorem. πτηνοίεσσι igitur. Κεντίνωσσι. Analogæ succorum. Theodorus nihil hic ausus. Pugillæ dici queant. Nota ψῆτες hic, & ὅπως supra ἐναποθήσκουσι. Theodorus, suis moritur operculis. Videtur hac loquutione ab operculis suffocari, sanè minus probè. Simplicissimè dicas: intus ipū immoriuntur.

mas ex ipsis, & maximas diffundunt, & in fissuram duri lapidis, silicis videlicet fragmentum immittunt, deinde obligant, terraque accumulata rursus obruunt. Duo posteriora remedia alicujus pretij videntur, nullius momenti priora.

Ex γδ τ' ἐκεί κρεμνυμένων. χλωὴς ἐκδύομαι.) In Ald. & Basilienf. legitur ἤπει; χῆνες alij. Quid ? anseresne è ficu egrediuntur ? In qua parte ficus, ova ? grandis avis, sed minimo domicilio continetur; magnum ovum angusto in loculo. Lepidam nec inveniuntam Batavæ mulierculæ narrant fabellam: In Scotia ac Orcadibus insulis è surculis, aut, ut aliæ malunt, fructibus cujusdam arboris, excludi ova, ventorumque vi decuti, quæque humi in sicco labuntur, emori; sed quæ alluvionibus maris rapiuntur excludi, & in anatem, vel anserem, aut ei congenerem avem adolere: arborem hanc ficum esse ignorant. Nec mirum, cum in Scotia, insulisque dictis, ficus sponte sua nata, reperitur nulla. Lege, cum Doctiff. Roberto Constant. ψύλλος. Aristot. lib. v. hist. animal. cap. xxxi. Οἱ δὲ ῥίπτες: οἱ ἐν τοῖς ἰσθμοῖς, ἔχουσι τοὺς καλὰς ῥίπτες ψύλλας. γίνονται δὲ τοῦτο παρὰ τὸν σκαλίον. Helych. ψύλλος κωνώπια. τὰ ἐν τοῖς ἄλωθροις γινόμενα. Culices in ficibus immaturis nati.

Περὶ οὖσι.) Malè in Ald. & Basil. παίνουσι. Rectè Robertus Constant. παίνουσι. Magis tamen aridit Scaligeri emendatio; πείθειν; quod vox hæc magis familiaris Theophrasto, qui capite præcedenti, eo, non semel usus est; uti etiam lib. & cap. v. Vide cap. xii. lib. ix. de caus. Malunt tamen alij πείθειν, id est pertundunt, à πείρω, quod est κοντῶ, πείρνω, ut φερῶ φερῶν. Eadem vox πείρνω, apud botanicos, maximè Theophrastum in usu, ut jam dixi.

Περί γδ Ἰταλίας.) In Ald. & Basil. legitur Ἀτταλία. Attalia, recte Stephano, urbs Lydiæ. Est etiam oppidum in Pamphylia, cujus apud Strabonem & Ptolomæum fit mentio. An in Italia fructus minus decidunt, quam in Gallia aut Hispania, asserere nõ auium; utrum autem in Attaliæ agris firmius arboribus adhæreant, me fugit. Proinde, quam Lector eligat lectionem, mihi perinde erit.

Εἰρήνην.) Lege εἰρηάζειν. Non putò alibi εἰρήνην, scriptum reperiri.

Ὅσα ἐν τοῖς κρηταῖοις. Plinius lib. xv. cap. xix. Inde repertum, ut allata quoque aliunde, & inter se colligata injicerentur fico: quod in macro solo, & aquilonio non desideratur: quoniam sponte arescunt, loci situ. Vide lib. ii. de caus. cap. xii. Ergo, ut Rob. Constantinus, non δόποσάδων. subintelligitur; sed εἰρηάζειν.

Βορείοις γδ μάλλον ἢ νοτίοις.) Nulla contradictio; si superius, ut jam dixi, εἰρηάζειν, subintelligamus. Cur Australibus minus, quam Aquilonijs decidunt fructus. causa videtur, quod validior ac magis penetrans Aquilo, mollior Austro.

Κερχαμίδων.) Quærun viri docti an rectè Theodoros vocem σηπορῶν addiderit. Dissuadere videtur, quod in caprifici cruditate nequeat fieri putrefactio. Contraria namque sunt. Cruditas enim cessatio ejus caloris, qui intendebat fructus maturationem. Est enim caprificus, ut Plinius ait, è sylvestris genere ficus, nunquam maturefcens. Respondeo; cruditatem quidem esse cessationem caloris: non tamen omnis, sed interni & naturalis; non autem externi, quæ præter naturalem; ex qua putredo. Ratio in promptu, cur facile putrescat caprificus; nempe quod multo inutilique redundet humore. Quæ etiam causa, cur maturefcere nequeat, & calor externus si accedat; resistere putredini non possit. Dulci præterea succo refertur caprificus, qui facile putrescit. Humidus enim est, ac calidus. Vocem σηπορῶν, non temerè additam ex Plinio probatur, qui lib. xv. cap. xix. ait: Caprificus vocatur è sylvestri genere ficus nunquam maturefcens; sed quòd ipsa non habet aliq̄ tribuens. Quoniam est naturalis causarum transitus atque vñ, ut è putrescentibus (σηπορῶν) generetur aliquid, ergo culices parit: hi fraudati alimento in matre, putri ejus tabe ad cognatam evolant: morsuque ficorum crebro, hoc est avidiore pastu aperientes ora eorum, atque ita penetrantes, intus solem primo secum inducunt, cerealesque auras immittunt foribus apertis. Mox lacteum humorem, hoc est, infantiam pomi absumunt, &c. Cereales aures immittere, ait. Nescio quid sit cerealis aura: Lego, aëralesque aures immittunt, foraminibus ad apertis. Per aërales aures, aërem simpliciter intelligit. Cætera ut scripsi, lege.

Κορπηνός.) In Ald. & Basil. κορπηός. Legendum κρι.

κρινος, ex Plinio probat Robertus Constantinus. Apud Helychium legitur, Κρινος ὄψος τὴν ζῴην. Benè fecisset, si exposuisset, quodnam esset animalis genus: jam doctis non satisfacit. Nam apud Athenæum & Aristot. in quint. histor. animal. legitur; Κρινος φησὶ πικρὰ γὰρ ἐστὶν ἰσχυρὰ ἰσχυρὰ. Sic vero dicitur galens piscis, quod aculeū habeat, καὶ τὸ κρινος ἔχει πικρὰ τὴν ἀρωγὴν λαφίαν. Verisimile, animalculum hoc, five culicis alterum genus, quod è ficu exit κρινος dictum, ab aculeo, quo primum genus necat. Sed in re dubia, nihil certi scribi potest. Quisq; sua fruatur opinione.

Κερχαμίδες.) Frumenta, vertit Plinius: Quoniam, inquit, frumenta plurima habent. (Verba Plinij à doctiff. Constantino citantur.) Frumenta vocat, grana fici interiora, quod ex lib. xv. cap. xix. probatur. Ficus, inquit, mollis omnibus tactus: maturing frumenta intus: succus maturefcens lacris, percocis mellis. Rectè ne, an malè sic grana vocet, alibi, ubi fici enarramus historiam, videbimus.

Doctiff. Robert. Constantinus, ὄψος αἰ Αἰγύπτου. Αἰγύπτου, mentio fit apud Theophr. edyl. ε.

Αἰγύπτου καὶ κνύζα, καὶ ἰουδῆς μελίτεια. Scholiast. Αἰγύπτου. ἐστὶν ἀκούσιδος φυτόν, ἢ εἶδος βοτάνης. τὸ δὲ φυτόν ἔχει πικρὰ, ὡς πικρὰ φακίς. ἐστὶ γλαυκὸς χροῖα. εἰς ἔλατὸν φλογμώδη ἀραδί. Planta vel herba genus est spinosum, folijs latis, lentis instar, glauci colore, ad ulcera pituitosa utile. An αἰγύπτου, ononis disputatur lib. vi. cap. v. Ex hoc quoque loco probatur doctiff. Robertum Constant. auctorem esse annotationum in Theophrastum. In lexico enim ab eo edito legitur, αἰγύπτου αἰγύπτου, genus Plantæ. Ononis Dioscor. Theophr. edyl. iv. Αἰγύπτου καὶ κνύζα καὶ ἰουδῆς μελίτεια, Αἰγύπτου ἔσχυρα (conyza) ἔσχυρα. Theophrastus lib. ii. hist. plant. cap. ix. Φασὶ δὲ ἐρηάζειν καὶ τὸ πόδιον, ὅταν αἰγύπτου ἢ πόδιον. ubi legendum, ὅταν αἰγύπτου. Vide annotat. nostram in illum locum. Vides auctorem quem dixi, non Dalecampium, ut viri docti sibi persuadent.

Κύπριον, Ἰουδαίων.) Ulmi folliculum infra lib. i. r. Sic vocari ait. Scribe cum Doctiff. Roberto Constant. κρινος. κρινος, Nicandro radix angulosi junci, κνύζα Theophrastus vocat.

Lege εἰρηάζειν, ut in Basilienf. & Ald. legitur; Sic εἰρηάζειν non εἰρηάζει dicimus.

Φοίνιξ δὲ ἀμφω, &c.) Verba Herodoti à Doctiff. Roberto Constantino citata hoc loco examinanda. Eadem sic legenda ac distinguenda sunt; ex prima Musa: Τὸς συκῶν τρόποι ἡραπύουσι πὶ τε ἄλλα. Φοίνικας ἔως ἔρρενας (apud Athenæum ubi & hic Herodoti locus legitur scriptum est, τὸ γδ φοίνικας ὅς ἀρρενας καλῶσι) καλοῦσι; τῶν τ' κάρων ἀειδίκοι τῆσι βαλασφοροῖσι τ' φοίνικων, ἵνα πικρὰ τὴν σφί ὀψύ τῶν βαλασφῶν ἐσθῶνται; καὶ μὴ δασύρη ὁ κάρων ὅτι φοίνικας. Integrum locum, quomodo apud Constantinum legitur, vertam. In Babylonis agris palmae generantur magna ex parte fructiferæ, è quibus non solum vinum, mel, cibum conficiunt, sed etiam eodem quò ficus modo curantur, harum uti aliarum arborum masculas vocant, quarum fructus palmæ fœminæ (vel ad verbum glandiferæ) alligant, ut earum fructum maturet culex subiens; ne ex arbore is defluat, ferunt palmarum mares culices, quemadmodum caprifici. Vides lectoŕ palmarum profrus unam eandemque rem Herodoto esse. Eodem modo vult fructum palmæ ficusque maturefcere opera culicum. Hos, inquit, è palma mare ezredi, ac penetrare in fœminæ fructum, ac ita præstare ne decidunt. Monstra hæc videntur. Sed antiquissimo historico nihil derogatum volo. Nemo facillè negabit; Theophrasto hac in re majorem deberi fidem, quam Herodoto. Historicus Herodorus; Botanicus Theophrastus; cuilibet vero in sua arte credendum. Theophrastus in ficu & palma ομοίωσται agnoscit, non τῶσδε. Ficus, quidem beneficio culicum qui è caprifico exeunt, juvari docet; tum ut citius maturetur fructus, tum ut tenacius adhæreat; nec facile labatur. Quod autem in ficu præstat culex, hoc eodem auctore in palma perficit sexus ratio; qui veluti coitus maris cum fœmina. Quod ipsum tamen εἰρηάζειν vocabatur, ob quandam similitudinem. Fœminæ ergò palmæ, mas dat quod fructus ejus non decidunt, sed maturefcant. Ficus vero hoc tribuunt culices è caprifico. Eundem tam in ficu quam in palma vides effectum, sed à diversa causa proficiscentem; Utrumque tamen dicebant εἰρηάζειν, ὅτι τῆς ομοίωστος similitudine; sed hæc non in causa, sed effectu.

Nullus ergo *ψύα* in dactylo masculino, ut in caprifico. Falsum est culicem fœminæ palmæ fructum pertundere, & aperire, insinuandi se gratia. In dactylo quomodo fiat, docet Theophrastus, cujus verba mox exponemus. Herodoti verba aut non intellexit Julius Pollux, aut male exscripsit lib. I. cap. XII. ubi de palma agit, ὅ δὲ κερπός, ὁ μὲν ἔσθ' ἄρρεν ὁ ψύα, ὁ δὲ τῆς θηλείας βάλανος. ἐξ δὲ οὗ δὲ κρέμονται οἱ βάλανοι ἀσάτης εἰρηκτοὶ τὸ ὄνομα Ἐλευσίων καὶ Ἡρόδοτος. Nec Xenophon, nec Herodotus *ψύα*, marem palmā vocari tradiderunt; sed marem palmam, scripsit Herodotus, *ψύα*, culicem, in fructu habere, sicut caprificum. Male ergo docet *ψύα*, culicem, vocari palmæ maris fructum. Nec minori in errore est Helychius, cum ait, *ψύα* τὰ ἀπὸ τῆς ἀρρένων φοινίκων, culices semina maris palmæ. Rectè paulo ante tradidit, *ψύα* εἰδὲ ζωὴ μακρὴ συσφάγνυ. *ψύα* κωνόπια τὰ ἐν τῆς ἰλιωθῆς γένεθρα. id est *ψύα*, longi animalculi genus est, quod ficus exedit. *ψύα*, culices que gignuntur in ficibus immaturis. Cum autem ait, *ψύα* τὰ ἀπὸ τῆς ἀρρένων φοινίκων, semina masculinorum palmarum, fateor me ignorare quid velit. Videtur hæc hausisse ex auctore libb. de plant. Arist. attribut. lib. I. c. VI. Ἐν δὲ τῆς φοινίκης ἀνὰ φύλλα, ἢ ψύα, ἢ φλοιὸς ἔσθ' ἄρρεν φοινίκος τοῖς φύλλοις ἔσθ' ἡλίαι στυπτήρη, ἵνα πῶς στυπθῶσι, τὰς χεῖρας πεπιονοῦνται οἱ κερποί. In palmis quoque si solia, culicem (interpretatur foliorum pulvis: legit enim, ut cap. præcedenti, dictum est, pulverem sive lanuginem, maris ad fœminam deferri) vel palmæ maris cortex solijs fœmellæ palmæ apponantur, ut cohereant, citò maturescens ejus fructus, casusque eorum prohibebitur. In eodem cum Herodoto est errore. Theophrastus posteaquam de caprificatione, quæ dicitur ἐπινομή, ita scripsit, ut caprificorum culices, quorum ingressu mites ficus aperiuntur, ad maturacionis auctorem solem excipiendum, & horum culicum, alios culices interfectores κίττας nominaret: subdit, hac in parte sese naturam quodammodo imitari, quo ad palmæ fœrtificationem. Concutere nempe indigenas masculæ florem, lanuginemque, ac pulverē adversus fœminā, ut inde concipiat: idque ea de causa vocari ἰλιωθῆζεν, à similitudine quadā; quod ἰλιωθῆ, sit caprifici fructus. Helychius cum sciret ex palmæ fructu nullum evolare animal; τὸν ψύα, maluit interpretari, τὸ ἀπὸ τῆς, quod pulvis qui è mare

palma evolat, videatur prolifici feminis naturam obtinere. Non sit verisimile, quenquam fructum palmæ masculæ, qui nunquam maturescit, ἐπινομή appellare à similitudine, & quod idem faciat, ad maturandum fœminæ fructum, quod ἐπινομή caprifici in ficu fœmina. Ἐπινομή, ficum marem vocatam docet Helych. Ἐπινομή θῆος, ἢ συκὴν ἄρρεν. Idem, ἐπινομή, ὄλιωθῆς ἢ συκῆς ἄρρενες. Quod non obscure Theophrastus docere videtur, de ficu & palma loquens, φαίνεται δὲ ἀμφότεν δὸτὸν ἄρρεν, &c. Ex his Theophrasti verbis concludi tamen non potest, caprificos esse mares, & fœminas; & ficus à caprificis sexus quoque ratione, non secus ac palmas, ad fructum maturandum, & perficiendum juvari.

Ὅταν ἀνδρὶ τὸ ἄρρεν, &c.) Plinius lib. XII. cap. IV. Adeoque est veneris intellectus, ut coitus etiam excogitatus sit ab homine ex maribus, flore, & lanugine; interim vero tantum pulvere insperso feminis. Non docet Græcus auctor interdum solum pulverem inspergi; sed hoc coitum sive μίξιν vocat. De palmarum mutuo amore præcedenti capite egi.

Ὅταν γὰρ καλῶσι τὸ κερποφόρον, Sanè Herodotus antiquiss. scriptor, solus fœminas palmarum, βαλενοφόρος vocat. Et hoc quidem imitati sunt recentiores omnes. Hinc gravis exoritur quæstio. Scripsit enim Theophrastus cap. præcedenti, tam marem quam fœminam κερπιμον fructiferam. Ἐπειτα ἔσθ' κερπίμων, οἱ μὲν ἄρρενες αἱ δὲ θήλειαι. Ad hoc objectum ipse eodem capite respondet Theophrastus, Ἐπειτα ἔσθ' κερπίμων, οἱ μὲν ἄρρενες αἱ δὲ θήλειαι. Διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων, καὶ ὁ μὲν ἄρρεν αἰθρῶν φέρει ἐπὶ τῆς ἀσάτης, ἢ δὲ θήλειαι κερπῶν ἐν τῆς μακρόν. Utraque ergo fructifera; sed palmæ maris fructus, non ultra florē procedit, aut inutilis est. Contra fœmina non floret, & fructum, maris adjumento, fert utilem. Major cedrus in duo genera dividitur; quæ florēt, fructum non producit (si modo sabulosa non tradit Plinius) frugifera; florem non fert, sed fructum statim promit. Hæc fœmina, illa mascula. Hoc idem & in palmis usu venit; mas qui floret fructum non producit, fœmina citra florem fructum reddit utilem. Fructifer, mas dicitur; quod sine maris coitu non concipiat fœmina.

HISTORIA PLANTARUM

LIBER TERTIVS.

Κ Ε Φ . Α .

C A P . I .

De generatione sylvestrium arborum.

Παί δὲ παρὰ τῶν ἡμέρων δένδρων εἰρηται, λεκτέον ὁμοίως καὶ παρὰ τῶν ἀγρίων· εἴτε πτωρὸν καὶ ἔπρον ἔχουσι τῆς ἡμέρας, εἴθ' ὅπως ἴδιον τῆ φύσεως· αἱ μὲν ἔν ἡμέρας αἰσώται πνευ αἰσώται εἰσὶ. πάντα γὰρ δότῳ σπέρματι ἢ δότῳ ῥίζης φύεται. τῆτο δὲ ἔχ' ὡς οὐκ ἐνδεχόμενον καὶ ἄλλως αἰσώται ἴσως δὲ τὸ μὴ περιεῖναι μηδένα μηδὲν φυτῶν. Ἐπιφύοιτο ἢ αὐ εἰ λαμβάνοιεν τὸ πικρὸν ἢ πικρὸν καὶ ἡμερῶν αἰσώται ὡς περὶ καὶ νυκτὸς αἰσώται καὶ τὰ φύλιδρα. λέγω δὲ, οἶον, πλάτανον, ἰτέαν, λυκίον, αἰγύρον, πελέαν. ἀπῶται γὰρ ταῦτα ἔ τὰ πιαῦτα φυτῶν ὁμοῦν βλαστάνει καὶ τὰ χιτῶν καὶ κάλλιται δότῳ τῶν ὄσων πιδῶν. ἢ ὡς περὶ μέγας ἔσας ἢ δὴ καὶ ἰσοδένδρας, ἀντις μεταβίη, διαμείνεν. Φυτῶνεται δὲ τὰ πολλὰ αἰσώται ἔ κατὰ πηγνύμῳ· κατὰ περὶ ἡ λυκίον καὶ ἡ αἰγύρον. τῶτων μὲν ἔν παρὰ τῆ σπέρματι καὶ τῆ δότῳ τῶν ῥίζῶν καὶ αὐτῆ γένεσις ἐστὶ τῶν δὲ ἄλλων ἐκείναι. πᾶσι ὅσα μόνον δότῳ σπέρματι φύεται κατὰ περὶ ἐλάτη, πύκνῳ, πίτυς. ὅσα δὲ ἔχει σπέρμα ἔ καρπῶν, καὶ δότῳ ῥίζης γίνεται ἔ δότῳ τῶτων, ἐπεὶ ἔ τὰ δοκῶντα ἀκαρπῶν εἶναι, ἡνῶν φασὶν οἶον πελέαν, ἰτέαν. σημεῖον δὲ λέγεται, ἔ μόνον, ὅτι φύεται πολλὰ τῶν ῥίζῶν ἀπηρημῶν, καθ' ἕνα αὐτῆ τῶ πικρῶ ἀλλὰ καὶ τὰ συμβαίνοντα ἡμερῶντες. οἶον ἔ τ Φενεῶ τῆς Ἀρκαδίας, ὡς περὶ ἐξερράγη τὸ συναθροῖσθαι ὕδωρ ἐν τῷ πεδίῳ. Φραχθέντων τῶν βερέθρων ἔπερ μὲν ἐγγὺς ἴσας ἰτέαν πεφυκῶν τῆ κατὰ πηδῶν τῶ πικρῶ, τῶ ὑσέρῳ ἔτε μετὰ τῶ ἀναζήσανσιν ἐνταῦθα αὐτῆ ἀναφωῶν φασὶν ἰτέαν ὅπερ δὲ πελέαν, αὐτῆ πελέαν, κατὰ περὶ καὶ ὅπερ πύκνῳ ἐλάται, πύκνῳ καὶ ἐλάτας ὡς περὶ μιμητῶν κακείνων.

Voniam de urbanis arboribus dictum est superiori volumine: nunc de sylvestribus simili ratione indicare debemus: sive aliquid idem cum urbanis diversumve habeant, seu in totum sui generis existant. Ergo generationes earum simplices quaedam esse intelliguntur: omnes enim semine, vel radice proveniunt. Quod ita fit, non quia vel aliter fieri nequeat, sed forsitan, quod serere quicquam nemo conetur. Namque enasci potuissent, si locum idoneum cultumque congruum adipiscerentur, quemadmodum illae, quae lucos aquasque desiderant: ceu platanus, salix, populus, & ulmus. Haec enim omnia & similia, fata germinant, & celerrime pulcherrimeque ex avulsione. Quae etiam, si quis praegrandem, eamque cum arbore se exaequantem transtulit, perdurare optime potest, Harum major sane pars defixa quoque seri nunquam recusat: ut populus tam alba quam nigra. Igitur earum non solum semine radiceque generationem, verum etiam hanc assignate valemus. Reliquarum autem supradictae notantur, praeterquam earum, quae semine tantum proveniunt: ut abietis, pini, piceae. Quae vero semen fructumque ferunt, tam ex radice quam ex iis ipsis prodire nimirum possunt. Namque eas, quae steriles esse putantur, generare quidam affirmant: ut ulmum, salicem. Argumentumque capiunt, non solum, quod pleraque procul radicibus suis erumpant, verum etiam ex contemplatione eorum, quae interdum evenisse notantur: ut in Pheneo Arcadiae, cum aqua quae in plano obstruis faucibus extumuit, demum erupisset, ubi prope a loco mundato salices steterat, hic anno secundo, solo reficcato, salices iterum provenisse affirmant: ubi autem ulmi, iterum ulmos, & ubi pinastra, & abietes, ibidem pinastra atque abietes: quasi istae quoque illas aemularentur.

† Namque sponte praeter morem nasci. † populus utraque, ulmus. † quoque depacta nasci. † eaq; hanc habent naturae praerogativam, praeter illam qua a radice semine obtinent; quaedam autem semine tantum, ut abies, pinus picca. Quae vero semen fructumque ferunt, ea si de radice nasci possunt, etiam de fructu possunt. † inundato Theod.

† i Bas. † et Ald. Bas. † φύεται. † Theod. Al. Bas.

IVLII CAESARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Επι δὲ παρὰ ἡμέρων. Sylvestres sunt priores natura. Item earum generatio, est simplicior, & ideo prior. Ergo de his prius, tanquam de partibus generationis scribere debuit. Hoc verum est: verum a notioribus incepit, quemadmodum Aristoteles ab homine: tametsi homo compositus magis est. Dixit τῶτων in genere: ἔτερον in specie: aut ὅπως, omnino diversi generis sint. Intellige, generis subalterni: namque summum genus, commune.

Επιφύοιτο δὲ αὐ. Theodorus, enasci. Non explevit sententiam, sed significat, praeter morem sponte nascendi, etiam humana opera queant naturam alteram acquirere. Scilicet non sponte nascendi, hoc significat τὸ ἐπι.

Καὶ δότῳ ῥίζης γίγεται, καὶ δότῳ τῶτων. Theodorus, Quae vero semen, fructumque ferunt, tam ex radice,

quam ex iis ipsis prodire nimirum possunt. Pestime. Sic enim dicit Theophrastus: Quaedam etiam depacta feruntur, eaque hanc habent naturae praerogativam, praeter illam, quam a semine & radice obtinent. Quaedam autem a semine tantum, ut abies. Caeterum quae etiam tum semen, tum fructum ferunt; ea si de radice nasci possunt, etiam de fructu possunt. At Theodorus, tam a radice, quam a fructu. Nam quot sunt quae fructum ferunt, neque veniunt a radice? Igitur, non liquidem. Non autem, tam. Propterea quod rarius est ex radice, quam ex semine. Haec enim est Theophrasti sententia; omne semen propter generationem est. Haec omnium; Non omnis radix avulsa, propter generationem.

Φορτίται. Vera lectio, φύται. Εἰ Φενή ἀσπίρ. Corrigendum εἰ Φορτί. Sic & apud Strabonem, & Pheneum vocat Plinius lib. XXXI. cap. v. &c.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Περὶ δὲ τῶν ἑσέρων. De domesticis arboribus se egisse ait. Historiam non tractavit, sed qua ratione coli debeant, docuit libro præcedenti.

Sylvestres omnes à radice vel semine nasci ait. Recte; alius enim si culturæ modus accesserit, fient domesticæ, & cultæ. Quare, ut Philosophum decet, recte ait, illud non fieri, quod alium colendi modum non admittant; sed quod colere nemo conetur arbores, quæ sponte natæ, locis incultis reperiuntur.

Ἐστὲρ καὶ κινὴ πρὸ ἀλωσίδη καὶ τὰ φίλυδρα, &c.) Τὰ ἀλωσίδη, dicuntur ἀένδρα, arbores, quæ lucum desiderant, nemoribus gaudent. Hefych. Ἄλωσος, ἐπιδουδρῶτος. Hoc loco τὰ ἀλωσίδη, quæ in lucis assurgere solent. Lucus enim Romanis, quod Græcis ἄλωσος. Plutarch.

in Romulo. Τεῖτος δὲ Λυκαριόδους ἀπὸ τὸ ἄλωσος, εἰς ἃ πολλοὶ κρησφύροντες ἀσπίρας διδομένης τοῦ πολιτεύματός μετήχον. Τὰ δὲ ἄλωσος λούκος ἰνομάζεσσι. Luceres à lupo, quo in asyllum multæ qui confugerant, in violati in civitatem receperunt. Nam quod Græci ἄλωσος, Latini lucum nominant. Φίλυδρα, quæ aquas amant, riguis gaudent. Suidas, φίλυδρα φιλοῦται τὸ ὕδωρ. Φίλυδρα, hoc capite expone, quæ locis humidis, & aquosis assurgunt.

Λευκίω, ἀργυρῶ.) Populum. interpretantur. Verte, populum utramque, albam scilicet & nigram. Λεύκη ut inferius dicam, populus alba, ἀργυρῶς populus nigra. Πλὴν ὅτι μόνον ἀπὸ σπέρματος &c.) Verissimum quod dicit. Vel millies tentavi abierem pinum, & piccam serere ramo, surculo, avulsione, radice, ligno. Sed frustra.

K E Φ. B.

CAP. II.

De salice quæ frugiperda dicitur, deque platano quæ in tripode extitisse narratur. Item aerem rerum omnium semina habere, anniumque inundationem semen afferre.

Ἀλλὰ πλὴν ἰτέαν ταχὺ προκαταβάλλειν πρὸ τῆς ἀπείρας ἀδρῶν καὶ πείσαι τὸν καρπὸν. διὸ καὶ τὸν ποιητὴν ἐκακῶς προσουροῦσιν αὐτῷ ἀλεσίκαρπον. τῆς δὲ πηλείας ἡ κακείνο ἡ μείζον ἰσολαμβάνουσιν. ὅταν γὰρ ἴσῃ τῶν εἰς τὰς ἐχομίδας τέρας ὁ κέρπος ἀπενεχθῆ, φύεται φασί. ὡρα πηλείων δὲ εἰκοθεν εἶναι ἡ συμβαίνει ὁ καὶ ὅτι τῶν Φρυγανικῶν καὶ ποδάων πινῶν ἐστὶν ἐκτεχόντων γὰρ σπέρμα φανερόν, ἀλλὰ τῶν ἰδῶ οἶον χνῆν, τῶν δὲ ἀνθῶ, ὡσπερ ἡ ἡμίον, ὅμως ἀπὸ τῶν βλαστάνουσιν. ἐπεὶ ἡ γὰρ παλάτανος ἔχει φανερώς καὶ ἀπὸ τῶν φύεται. τῆς δὲ ἐξ ἀλλῶν τε δὴλον κακείνο μέγιστον σημεῖον. ὡφθη γὰρ ἡδὴ ποτὲ πεφυκῆα παλάτανος ἐν τριπόδι χαλκῷ. πῶτας, π δὴ τὰς ἡμέρας ἰσοληπίον εἶναι τῶν ἀρχίων. καὶ ἐπὶ τὰς αὐτομάτας ἄς καὶ οἱ φυσιολογοὶ λέγουσιν. Ἀναξαγόρας μὲν, τὸν ἀέρα πάντων φάσκων ἔχειν σπέρματα καὶ πῶτα συγκαταφέρει μῆρα τῶ ὕδατι ἡμεῖν τὰ φυτὰ. Διογῆνης δὲ, σπέρμα τῶ ὕδατος καὶ μίξιν πινὰ λαμβάνοντος πρὸς τὴν γλῶ. Κλεόδημος δὲ πωρεστῆαι μὲν ἐκ τῶ αὐτῶν τῆς ζωῆς τὰ φυτὰ. ὅσω δὲ ἰσπερωτέρων καὶ ψυχροτέρων, ποστὸν ἀπέχειν τῶ ζωῆ εἶναι. λέγουσι δὲ πινες καὶ ἄλλοι περὶ τῆς ἡμέρας τῆς αἰθέρους. ἀλλὰ δὲ ὁμολογεῖσθαι ἐμφανῆς οἶον, ὅταν ἐφοδῶ ἡμέρας ποταμῶ παρκαθῆναι τὸ ρεῖθρον, ἡ ὅλως ἐτέρωθι ποιησαίμην καθεῖπερ ὁ Νέος ἐν τῇ Ἀθήρησι πρὸ πολλοῦ μετὰ δαίνει ἔμα τῇ μεταβάσει ποσῶν ὕλων συγγυῶ τῶς πόσις, ὡς π τῶ τρίτω εἶται σωηρεφῆν. καὶ ἰσομερείας πάλιν ὅταν ἰσομερείαι καταχρῶσι πλεῖον χρόνον. καὶ γὰρ ἐν ταῦταις βλαστῆσεις γίνονται φυτῶν. εἰκοθεν δὲ ἡ μὲν τῶν ποταμῶν ἐφοδῶ ἐπάγειν σπέρματα ἐκ κέρπος. Ἐτὸς ὁχετῆς φασί τὰ τῶ ποδάων ἡ σπέρματα. ἡ ἰσομερεία τῆτ αὐτὸ ἡ ποιεῖ. συγκαταφέρει γὰρ πολλὰ τῶν σπερμάτων, ἔμα σῆψιν πινὰ τῆς γῆς καὶ τῶ ὕδατος. ἐπεὶ καὶ ἡ μίξιν αὐτῆς τῆς Αἰγυπτίας γῆς διοκῆ πινὰ ἡμεῖν ὕλων. ἐνιαχθῆ δὲ αὐ μόνον ἰσπερτῆσωνται καὶ κινήσων, ἐνδὺς ἀναβλαστάνειν τὰ οἰκῆα

Ceterum salicem celeriter fructum, antequam in plenum crassetur percoquaturque, dimittere asseverant. Quamobrem Homerum haud improbe frugiperdam, hanc appellasse inquit. De ulmo vel illud indicium afferunt. Cum enim flatibus delatum semen in loca proxima fuerit, nasci arborum ajunt. Itaque simile in his evenire percipitur, atque in suffruticum & herbarum nonnullis. Quamvis enim semen nullum conspicuum habeant, sed aliæ velut lanuginem, aliæ florem, ut thymum; tamen ex his germinem emittunt. Iam platanus quidem manifestum semen producit, eoque gignitur, quod tam alijs, quam illo præcipue indicio constat. Etenim in tripode æneo, platanus aliquando provenisse narratur. Hæc igitur generationes sylvestrium statuendæ. Atque etiam spontaneæ illæ, quas vel naturæ interpretes reddunt. Anaxagoras enim aerem semina omnium habere, quibus cum aqua una delatis, omnia gigni, asseveravit. Diogenes ex aqua putrescente, misturamque quandam cum terra capessente, plantas nasci existimat. Cleodemus ex eisdem quidem atque animalia, plantas quoque constare putavit. Sed quanto è turbidioribus argentiorebusque, tanto amplius ab animalium abesse natura. Quin & alij quidam de generatione referunt. Sed hæc à sensu quodammodo remota esse videntur. Quædam vero confessæ conspectæque annotantur. Ut cum annis exundaverit, aut rivo digressus, aut tota unda effusus. Sicut Nessus in Abderensi agro alveum sæpenumero mutat: & simul ut mutaverit, tantum materiæ locis congenerat, ut intra triennium opaca undique reddat. Rursus cum imbres crebriores diutius occupaverint. Nam his quoque generationes plantarum fieri solent. Ergo annium inundatio, semina, fructusque afferre videtur. Et aqueductus; herbaceorum semina præbere creduntur. Imbres autem cum hoc idem faciunt, (semina enim secum pleraque deferunt,) tum etiam putredinem quandam aquæ terræque committunt: nam & ipsa terræ Ægyptiæ mistura materiam quandam gignere videtur. Nonnusquam, modo subegeris, moverisque solum, familiaria protinus terræ illius emergunt: ut in Creta insula cupressi. Fit certe & in

† κακείνο Al. Ger. † σημεῖον Theod. ἰσοτὸ τὸ πρὸ μέρων εἰς τὰς ἔσο.

† deest Al. Bas. † ἀπὸ αὐτῆ Al. ἀπὸ αὐτῆ Bas.

† ἐπεὶ π. † Νέος Al. Bas. Ἀθηναῖος Al.

† ἰσομερείας Al. Bas. τῶ Ald. † deest Ald. Bas. † ἐπιπέ Al. Bas.

† superficie tenuis modo sulcum produxerit.

της χωρας. ωσπερ εν Κρήτη κυπαρίσσιοι. γίνεται δε...
ωσπερ εν Κρήτη κυπαρίσσιοι. γίνεται δε...
ωσπερ εν Κρήτη κυπαρίσσιοι. γίνεται δε...

& in minoribus simile. Simul enim quæcumque fuerint mota, herba exit. In semimadefactis autem fegetibus, si subnoventur, tribulum emergere ajunt. Igitur hæc quidem mutationes consequuntur telluris, sive seminibus præjacentibus; sive etiam ipsa terra modo quodam affecta, præparataque ad gignendum. Quod haud absurde forsitan credi potest, humoribus simul interclusis quorum vis magna est. Alibi autem vel ex pluvijs, peculiarem frequentiam sylvæ exortam prodere. ut in Cyrena facta quodam piceo crassoque humore. Ita enim proxima sylva surrexit; nunquam antea viva. Laferpicium quoque quod superiori tempore deerat, causa quadam ejusmodi extitisse tradunt. Modi igitur generationum hujusmodi, tales adnotantur.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

ΚΑΠΟΤΙΣΙΘ. Theodorus, inundato, submerso, obruto. Legemus ex Theodoro, μύζοι σημίον. Et mox: εἶτα γδ...
Theodorus, inundato, submerso, obruto. Legemus ex Theodoro, μύζοι σημίον. Et mox: εἶτα γδ...

In tripode aeneo nata platanus. Hoc argumento vult Theophrastus à semine natam. At multa àντοματε. Καὶ ψυχροτέρων. Putabat Cleodemus esse gradum in formis. Quæ forma non distarent, nisi κατὰ τὴν κρῆσιν, καὶ τὸ ἦτιον. Si intelligit elementare frigus, fallitur. Multæ namque plantæ calidiores potentia. Verùm alius quidam calor accipiendus est: unde motus in animalibus, in plantis, non.
Theodorus, subegeris: superficie tenus sulcum prodixerint. Nam qui profundum sulcum præmit, is non quit τὰ ζῶα. in mora enim est.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

ΑΛΛΑ τὴν ἰτίαν. Plinius sic interpretatus est hunc locum lib. XVI. cap. XXVI. Ocyssimè autem salix amittit semen, antequam omnino maturitatem sentiat, ob id dicta Homero frugiperda. Sic verò Homerus Odys. κ. Μακροὶ τ' ἀγροὶ: καὶ ἰτίαν ὀλισκάρποι. Secuta ætas (ut ait ibid. Plin.) scelere suo interpretata est hanc sententiam, quando semen salicis mulieri sterilitatis medicamentum esse constat. Vbi obiter ἀνευθλοχίαν, nota sterilitatis medicamentum, id est, φάρμακον venenatumque, quod sterilitatem inducit. Sic enim et medicamentum sumitur, auctore Nonio.
Theophrastus Anaxagoræ opinionem reposuit de causis lib. I. cap. V. Lege etiam Varronem de re rustica lib. I. cap. XXXIX. ubi ait, Latet, si sunt semina in aëre, ut ait Phisicus Anaxagoras: & si qua, quæ influit in agrum inferre solet, ut scribit Theophrastus, &c.
Eτέρωθεν scribendum ἰτίαν π. Et infra, Νίσθον ἐν τῇ ἀδελφίδι. Legendum Νίσθον ἐν τῇ ἀδελφίδι. De Nesto flumine apud Plinium et Strabonem.

Επομβρίαι. Lege ἐπομβρία (id est, ἐπίδηλοι ἔμβροι) ut libro I. de causis cap. V. ubi ista repetuntur. Continens imber totam noctem tenuit, ait Livius libro I. ἐπομβρία νυχθ' ὄλιω κατέχευεν ἐν τῶνταῖς, nempe ἐπομβρίαις. Quasi sit hæc temporaria vis, calique conditio, et quid efficiat, vide de causis lib. I. cap. V. ex quo Plin. lib. XVI. cap. XXXIII.
Vide in Lexico Crispini. Vide in Lexico Crispini. Ex hoc loco dixit Plinius lib. XVI. cap. XXXIII. de Cupresso loquens, Sed Creta quocunque loco terram moverit quispiam: nisi feratur alia, hæc gignitur, protinusque emicat.
En Κυρῶν. Lege Theophrast. de causis lib. I. cap. V. In eo loco, εἶτα γδ καὶ τὸ σίλφιον, &c. Plinius lib. XVI. cap. XXXIII. Imbres aliquæ plerunque semina afferunt, & certo fluunt genere, aliquando etiam incognito: quod accidit Cyrenaicæ regionī, cum primum ibi laferpicium natum est. Nata est & sylva urbi ei proxima imbre piceo crassoque, circiter urbis Romæ annum ccccxxx.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Λοισκάρποι. Idem repetit lib. II. de caus. XIII. Sic salicem vocatam à poëta ait, quod fructum ante maturitatem amittat. Quæ Plinij fit sententia, apud Robertum Constantinum legere est. Alia Cassiano Basso opinio lib. XI. cap. XIII. Φασὶ δὲ ὁ Δημόκριτος ὁ καρπὸς τῆς ἰτίαν λεῖψιμοῦ, καὶ ταῖς ἐκ τῶν αἰώνων φασὶ μὴ γίνεσθαι, ὡς περὶ λιπαίνει. ὀκνηρόμοι δὲ λειωθῆναι, ἀνθρώπων ἀγρόνους ποιεῖ. ἐξ ἧς φησὶ καὶ Ὀμήρου.
Κλήθρα τ' ἀγροὶ καὶ ἰτίαν ὀλισκάρποι.
Democritus autem ait, qui fructus salicis appellatur, pabulo pecorum admistus, ipsa pinguefacit. Triens autem et in potu acceptus ab homine, steriles reddit. Ex quo et Homerus ait,
Alni, populi nigra, et salices fructum perimentes.
In vulgatis Homeri codicibus legitur, μακροὶ τ' ἀγροὶ. Videant Poætæ, & Grammatici, utra præstet lectio. Dioscorides salicis semen sterilitatem inferre auctor est lib. I. cap. cxxxvi. Καθ' ἑωσὴ δὲ οὗ ὕδατι ληφθέντα, ἀσυνδύσιν κατεργάζονται. Sumpta vero per se cum aqua, conceptum impediunt. Καρπὸν semen humanum æquè recte dicimus, ac fœminam gravidam ἔγκαρπον, & fœcundam venerem ἑγκάρπον vocamus. Suidas, Ἐγκάρποι, ἔγκυον. ὁ δὲ Φίλιππος Ἀρσινόῃ ὀμνήσας, εἶπε ἐξ αὐτοῦ κατέλιπον ἔγκαρπον. Utra sententia, Theophrasti, an Cassiani melior, doctiores videant. Utraque satis probabilis, Quæ

Homeri mens sit, difficile affirmari potest. Theophrasto fidem majorem adhibeo, quod antiquior.
Quod de ulmo scribit, de fraxino quotannis obfero. Prope hortum nostrum fraxinus magna, cujus semen, quotannis in hortos vicinos, ventorum vi huc, illuc spargitur: ex hoc, novo vere, innumera arbuscula. Sæpius optavi à fulmine feriretur. Molestissima horto nostro, præsertim si æstivo tempore, quando semen maturum, Africus flarit.
De Thymi femine vide cap. II. lib. VI. hist.
Αὐτομάτως.) In herbarum genere multa αὐτομάτως in arborum non item. Unde in medio marium, paludum, lacuum, arte exsiccatarum, eodem anno & aqua & lapathum.
Αὐτὰρ ἄλλοι: Vide cap. V. lib. I. de caus.
Ὡσπερ ἐν τῇ Κρήτῃ κυπαρίσσιοι. Plinius lib. XVI. cap. XXXIII. ubi de cupresso agit: Sed in Creta quocunque loco moverit quispiam, si naturalis (vulgo si feratur alia, MS. vi naturali) hæc gignitur, protinusque emicat, (in aliis codicibus, emigrat: legendum puto ex Theophrasto, emergit.) Illa vero etiam non appellato solo, ac sponte, maximèque in Idæis montibus, et quos Albos vocant, summisque jugis, unde nives nunquam absunt plurimæ: quod miremur, alibi non nisi tempore proveniens, et nutricem magnopere fastidians. Vide caput

caput de eyparisso lib. iv. cap. vi. Ubi verba hæc Plinij examinantur.

ὑπερτάσσανται, ὑπερτάξεν, superficie tenus sulcum producere, non altè terram, impresso vomere movere, atque profcindere. Syria quoque tenui sulco arat: (inquit Plin. lib. xviii. cap. xvi. ubi arandi tertium genus docet ac ait,) Tertium, in solo facili, nec totum porrectum dentali, sed exigua cuspide.

* De laserpitio vide cap. iiii. lib. vi. histor. cap. v. lib. i. cauf. Plinius lib. xvi. cap. xxxiii. verba ci-

tantur à Roberto Constantino. In iis mendum fœdum, quod & animadvertit Doctiff. Dalecampius. Circiter, inquit Plinius, Urbis Romæ annu ccccxxx. Dalecamp. legit, cxxxvi. ex cap. iiii. lib. ix. Nam urbs Cyrenæ condita est, anno urbs Romæ cxliiii. defluxit autem is imber antequam condiretur. Illud etiam constat; Alexandrum Magnum sub quo vixit Theophrastus, non vixisse urbis Romæ anno ccccxxx. sed multo ante; tempore nimirum Papyrij Cursoris.

K E Φ. Γ.

C A P. III.

Differentiæ inter urbanas arbores & sylvestres: fructificatio arborum. Quid cultus & incuria faciant. De cedro, & terebintho.

Πάντα δὲ κάρπιμα ἢ ἀκαρπία καὶ αἰείφυλλα ἢ φυλλοβόλα καὶ ἀνθῆντα ἢ ἀνανθή. κωνὰ γὰρ πινος Δαιρέσεις ὅτι πάντων εἰσὶν ὁμοίως ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων. ἴδια δὲ πρὸς τὰ ἡμέρα τῶν ἀγρίων, οὐκ ἀκριβῆς τε καὶ ἰσχυρὸς, καὶ πληκαρπία τῶν προφαίνεν. πεπαίνει τε γὰρ ὀψαίτερον, καὶ τὸ ὅλον ἀνθῆ, καὶ βλαστῶναι ὡς ὅτι τὸ πᾶν, ἔξ ἰσχυρίτερα τῆ φύσει. ἔπροφαίνει μὲν πλείω καρπὸν, ἐκπέθει δὲ ἤτιον. εἰ μὴ καὶ τὰ πάντα τὰ ἀλλὰ καὶ τὰ ὁμοιογρη. οἶον, ἢ ἤτιον ἐλαίας ἔσπις, κωνος ἔσπας. ἀπαντα γὰρ ἔσπας, πλείω εἰ πωάνιον, ὡς περὶ ὅτι τῶν κεραιῶν ἔσπας ἔων. ταῦτα γὰρ δὴ φασὶν πεπαίτερα ἔσπας τὰ ἀγρία τῶν ἡμέρων εἶναι, καὶ εἰ δὴ πᾶσι μὴ προδεχεται γεωργίας, ἢ δένδρον, ἢ καὶ πᾶσι ἐλασπίων. οἶον τὸ σίλφιον, καὶ ἡ κάππαρις, ἔσπας τῶν χερσοπῶν, ὁ φέρμα. ἀ ἔσπας αὐτὸς ἀγρία τῶν φύσιν εἶποι. τὸ γὰρ μὴ προδεχόμενον ἡμέρωσιν, ὡς περὶ ἐν τοῖς ζώοις, τὰ τὸ ἀγριον τῆ φύσει. καὶ τοῖς φησὶν ἴππων, ἀπαν καὶ ἀγριον καὶ ἡμέρον εἶναι. καὶ φεραπτόμενον μὲν, ἡμέρον, μὴ φεραπτόμενον δὲ, ἀγριον. τῆ μὲν, ὀρθῶς μέγαν, τῆ δὲ, σκῶ ὀρθῶς. ἐξ ἀμελῆ μὲν μὲν γὰρ ἀπαν, χεῖρον γίνεται καὶ ἀπεριεργηται. φεραπτόμενον δὲ, ἔσπας ἀπαν βέλπιον, ὡς περὶ εἰρηται. ὁ δὲ χαρῆσιον. καὶ τὰ μὲν, ἀγρία, τὰ ἢ ἡμέρα λεκτέον ὡς περὶ τῶν ζώων τὰ σιωπῶν φεραπτόμενα, ἔσπας τὰ δὲ χεῖρομα τὸ πηλαστικόν. ἀλλὰ τὰ τὸ μὲν ἔσπας ἴσως διαφέρει, πότερος ρητέον. ἀπαν δὲ τὸ ἐξαγριεῖσθαι, τοῖς τε καρπῶν χεῖρον γίνεται, καὶ τὸ αὐτὸ βραχύτερον, καὶ φύλλοις καὶ κλωσὶ, καὶ φλοισ, καὶ τῆ ὄλη μορφῆ. καὶ γὰρ πυκνότερα καὶ ὀρθότερα καὶ σκληρότερα καὶ ταῦτα καὶ ὄλη ἢ φύσιν γίνεται, ὡς ἐν τῆς μάλιστα τῆς διαφοράς τῶν ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων γινόμενης. διὸ καὶ ὅσα τῶν ἡμερῶν φησὶν τυχάνει, ταῦτα ἀγρία φασὶν εἶναι. καὶ γὰρ τῶν πλείων ἔσπας τῶν κωπύρετων, ἢ ὅλως ἢ τὰ ἀρρένα. καὶ τῶν τὸ καρύων δὲ, καὶ τῶν διὸς βάλανον. ἐπὶ δὲ τῶν Φιλόψυχα καὶ ὄρενα μᾶλλον εἶναι. καὶ γὰρ τὰ λαμβάνεται πρὸς τῶν ἀγριότητε τῶν δένδρων, καὶ ὅλως τῶν φυτῶν εἴτ' ἐν καθ' αὐτὸ λαμβανόμενον, εἴτε κατὰ συμβεβηκός. ὁ μὲν τὸ ἀγρίων ἀφορισμὸς εἴτ' ἔσπας εἴτε καὶ ἄλλως ληπτεον, ἔσπας αὐτῶς διενέγκη πρὸς τὰ νυῦ. ἐκείνο δὲ ἀληθὲς ὡς ἐν τύπῳ καὶ ἀπλῶς γε εἰπεῖν, ὅτι μᾶλλον ὄρενα τὰ ἀγρία, καὶ εὐθλιεῖ τὰ πλείω μᾶλλον ἐν τῆς τοῖς τοῖς. εἰ μὴ μή τις λαμβάνη τὰ Φίλυδρα καὶ φεραπτόμενα, καὶ τὸ ἀσώδη. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τυχάνει πρὸς τὰ μᾶλλον. ἔσπας ἀλλ' ἐν γε τοῖς μεγάλοις ὄρεσιν, οἶον, τὰ ἐν Παρνησῶ τε καὶ Κυλλίνῳ καὶ Ὀλύμπῳ τῶ Πιερίκῳ τε καὶ τῶ Μυσίῳ, καὶ εἴτε τοῖς ἐπερον, ἀπαντα φύεται δὲ τῶν πλυσιδίων τῶν ἔσπας. ἔχουσι γὰρ

Omnia autem aut fructifera, aut sterilia intelligantur necesse est, & aut perpetuo virentia, aut folia deperdentia, & aut florentia, aut flore carentia. Quippe cum in omnibus, tam urbanis, quam sylvestribus, communes quædam istæ divisiones habeantur. Privatim autem sera fructificatio, atque corroboratio. Item copiosa fructificatio, prima species sylvestrium. Namque serius fructus suos perficiunt, atque in totum florescunt, germinantque fere semper serius. Naturaque validiora sentiuntur, & plus fructus præmonstrant, minus vero maturant. Ni forte id & reliqua omnia facere soleant, sanè quæ commune genus fortiuntur. Ut oleaster pirasterque, minus, quam olea, & pirus. Sic enim omnia, præterquam si quid inventu rarum proveniat, ut in cornis, & sorbis. Horum enim sylvestria urbanis maturiora suavioraque tradunt: & si quid aliud culturam non patitur, seu arbor, seu ex minoribus aliquid, ut laserpitium, capparitis, & in leguminum genere, lupinum. Quæ quidem vel natura esse sylvestria dixeris. Quod enim mitigari recusat, ut etiam inter animalia est, id natura sylvestre judicandum appareat. Quanquam Hippon sylvestre urbanumque esse unumquodque putat: & cultu quidem urbanum, incultu reddi sylvestre. Quod partim rectè, partim non rectè putat. Etenim quodque neglectum degenerat, immitescitque. Sed haud quodque cultu melius redditur, ut retulimus. Quapropter discernendum diligentius, & quædam sylvestria, quædam urbana dicenda: ut animalium, quæ non nisi cum hominibus vivunt, quæque mansuescere possint. Sed hoc nihil forsitan differt, ut tandem modo proponatur. Omne autem quod agreste fit, tum fructu deterius, tum ipsum brevius, & foliis, & ramis, & corticibus, & tota forma efficitur. Quippe spissiora, contortoria, durioraque, tam ipsa fieri solent, quam universa natura. Vt pote cum in iis potissimum urbanorum atque sylvestrium discrimen intelligatur. Quamobrem quæcunque ex mansuescentibus ejusmodi sunt, hæc sylvestria nuncupantur; ceu pinus & cupressus, aut in totum, aut mascula. Quin etiam nux juglans, atque castanea. Item eo quod frigoris cupida, montanaque potius sint. Etenim id quoque ad arborum, & summatim plantarum immansuetudinem assumi oportet, seu per se seu etiam per accidens. Verum sylvestrium determinatio, sive hunc in modum, sive aliter accipi debeat, nil ad rem præsentem fortassis referat. Illud autem verum, ut simpliciter dicamus, sylvestria montana potius esse. Pluraque eorum locis ejusmodi magis vigere, nisi quis quæ aquas amant, secusque fluvios degunt, & in lucos assurgere solita, accipiat. Hæc enim & similia cum campestribus potius numerantur. Caterum in montibus quidem magnis, ut Parnaso, Cyllene, Olympo Pierico, Mysioque, & si unquam locus alius hujuscemodi, nasci omnia certum

† πάντα ἀλλὰ τὰ ὁμοιογρη. † deest Al. Bas. ὄων.

† ἡτῶσιν Ald. Bas.

† αὐτῶ.

ὁ δὲ φεραπτόμενον.

† κωπύρετων. Al. Bas.

† ἰσχυρῶ.

† item copiosa fructificatio ad ostentationem in sylvestribus, se cum urbanis comparantur. † Hæc exempla sunt: tametsi non omnia respondent, ut olea & pirus minus quæ piraster & oleaster.

† se ipso.

† erectior.

Quæ arbores non nisi in montibus nascantur, quæque perpetuo vireant.

Δία ἡ τὰ τοιαύτα ἢ ὄρεων, αἷ ἐν τοῖς πεδίοις ἔ-
 φύεται ὡς τε Μακεδονία, ἐλάτη, πύκη, πίτυς,
 ἀργία, Φίλυρα, ζυγία, † Φηγός, πύξ, † ἀνδρά-
 χνη, μίλ, ἀρκυθ, πέρμωνος, ἐρνεός, Φιλύ-
 κη, ἀφάρκη, καρύα, διός βαλάν, πρίν. τὰ δὲ,
 καὶ ἐν τοῖς πεδίοις, μυρίκη, πηλέα, λεύκη, ἰτιά, αἰ-
 γειρος, κρανεία, ἡλυκρανεία, κλήθρα, δρύς, λα-
 κάη, ἀχεράς, μηλέα, ὄσπυα, † κύλασπον, μελία,
 παλίγρ, † ὄξυάκαστα, ἀκαυθός. ἡ ἐν ἡδρ τῶ
 ὄρει πεφυκῶν ζυγίας καλεῖσιν. ἐν δὲ τῶ πεδίῳ,
 γλεῖνον. οἱ δὲ αὐ διαίρεισι, καὶ ἕτερον ποιεῖσιν εἰδ-
 σφενδάμνος καὶ ζυγίας. ἀπαντα δὲ ὄρεα κοινὰ τῶν
 ὄρων καὶ τῶν πεδίων, μεῖζον ἡδρ καὶ καλλίω τῆ ὄψει τὰ ἐν
 τοῖς πεδίοις γίνεται κρείττω δὲ τῆ τε † χρῆσθ τῶ ζύλων
 καὶ τῶ καρπῶν, τὰ ὄρεα. πολλὰ ἀχεράς, καὶ ἀπίς,
 καὶ μηλέας. αὐτὰ δὲ ἐν τοῖς πεδίοις κρείττους, οὐ
 ἴσον τοῖς καρποῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ζύλοις. ἐν γὰρ τοῖς
 ὄρεσι μικρὰ, ὀλίγη καὶ ἀκαυθός γίνονται. πάν-
 τα δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι, ὅταν ἐπιλάθωνται τῶ οἰκείων τό-
 πων, καὶ καλλίω φύεται, καὶ ὀψινοῦ μάλλον. ὡς
 δὲ ἀπὸ τῶν εἰρην, τὰ ἐν τοῖς ὀμαλέσι τῶ ὄρων, καὶ μά-
 λις. τῶν δὲ ἄλλων τὰ ἐν τοῖς κάτω καὶ κοίλοις.
 τὰ δὲ ἐπὶ ἀκρῶν, χείρῶν. πολλὴν εἶπ τῆ φύσει φι-
 λόψυρον. ἔχει δὲ καὶ τῶν αὐτῶν διαφορὰ ἐν τοῖς
 αἰομοίσι τῶν τόπων. ὡς οὐ ἕτερον λεπτὸν. νῦν
 δὲ διαίρειται ἕκαστα κατὰ τὰς διαφορὰς τὰς εἰρημέ-
 νας. αἰεφυλλὰ ἡδρ ἐν τῶν ἀργίων, αἷ καὶ ὡς ἕτερον
 ἐλέχθη. † πύκη, πίτυς ἀργία, πύξ, ἀνδράχνη,
 μίλ, ἀρκυθ, πέρμωνος, Φιλύκη, ἀφάρ-
 κη, δάφνη, † Φηγός, δρύς, κήλασπον, ὄξυά-
 καστα, πρίν, μυρίκη. τὰ δὲ ἄλλα πάντα φυλ-
 λοβολεῖ. πολλὰ εἶπ περιττὸν ἐνιαχθ, καθάπερ ἐλέχ-
 θη ὡς τῆς ἐν Κρήτῃ παλατάν, † καὶ δρύ, καὶ εἶπ
 τῶ τῶν οἰκείων εὐτροφός. κάσπιμα δὲ, τὰ μὲν ἄλ-
 λα πάντα. ὡς ἰτιάς, καὶ αἰγίρου, καὶ πηλέας,
 ὡς ἄλλοι ἐλέχθη, διαμφοισθητοῦσιν.

Montibus autem propria, quæ nasci in planis
 nequeunt circa Macedoniam, abies, pina-
 strum, picea, aquifolia, tilia, carpinus, fagus,
 buxus, portulaca, taxus, juniperus, terebinthus,
 caprificus, philyca, aphaarca, nux juglans, casta-
 nea, ilex. Quæ vel in † planis proveniunt, ta-
 marix, ulmus, † populus, salix, cornus, alnus,
 robur, lacara, † pirus, pomus, ostrya, celastrus, fra-
 xinus, paliurus, spina acuta, acer, quam in mon-
 te carpinum, vel in † plano gallicam vocant. Quan-
 quam alii aliter distinguunt, & genus diversum a-
 ceris & carpini faciunt. Omnia vero, quæ commu-
 nia montibus planisque habentur, ampliora visu-
 que pulchriora in † planis proveniunt; sed usu me-
 liora, tam materia, quam fructu in montibus: † pi-
 ris malisque exceptis. Hæ namque planis præstan-
 tiores non solum fructu, verum & materia: quip-
 pe cum in montibus breves nodosæ spinosæque nas-
 cantur. Omnes autem etiam in montibus, cum a-
 deptæ loca propria fuerint, & pulchriores cer-
 te proveniunt, & copiosius ferunt. Et (ut ab-
 solute agam) quæ † æqualibus montium tractibus e-
 minent, primatum obtinent: ex reliquis vero,
 quæ infimis cavisque, præstantiores: omnium au-
 tem deterrimæ, quæ in cacumine, nisi quid sua
 natura frigus adamet. Sed hæ quoque situ inter se
 dissimili distant: qua de re postea dicendum. Nunc
 singula secundum prædictas differentias dividemus.
 Ergo inter sylvestria perpetuo virent, quæ primo
 volumine retulimus, abies, pinastrum, † picea a-
 greitis, buxus, portulaca, taxus, juniperus, terebin-
 thus, † aquifolia, aphaarca, laurus, suber, quer-
 cus, celastrus, spina acuta, † ilex, tamarix. Re-
 liqua omnia folia amittunt, præterquam si quid ali-
 quo loco superfluat: quemadmodum de quercu, &
 platano, quæ in Creta est, † indicavimus: aut si
 quis omnino locus alimento exuberet. Fructum
 reliqua quidem omnia ferunt. De salice vero,
 & † populo, & ulmo, (ut diximus) varia sen-
 tentia est.

πίτυς, ἀ-
 γείων.
 † πυγός Al.
 † ἀνδράχνη.
 † λακάη.
 † κήλασπον.
 † ὄξυάκαστα
 Bas.
 † ἀκαυθός.
 σφενδάμνος.
 † deest Ald.
 Bas.
 † μόνον ἐν
 τοῖς Ald.
 Bas.
 † ἐλάτη, πύ-
 κη, πίτυς, ἀ-
 γείων.
 † ἀνδράχνη.
 † Φηγός
 κήλασπον.
 † καὶ δρύ.
 ὡς ἄλλοι εἰρη-
 μένους.

buxus, a-
 drachne,
 quam por-
 tulacam vo-
 cant.
 † campe-
 stribus.
 † populus
 utraque.
 cornus
 mas & fe-
 mina.
 † pyrastr
 malus sylve-
 stris.
 † campestri-
 bus pyræ,
 pyrastris,
 malisque.
 † planis
 montium
 tractibus.
 † picea, a-
 quifolia,
 buxus.
 † philyca.
 † ilex mas
 & femina,
 spina acuta,
 tamarix.
 † & quercu
 que in Sy-
 buris.
 † populo ni-
 gra.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Theodorus omisit. Et in numeratione aliorum alia
 quoque ratio est in nostro Codice. λεύκη, ἰτιά, αἰγίρος,
 κρανεία, ἡλυκρανεία, κλήθρα, δρύς. Fortasse non πυγός,
 sed φηγός. Et infra etiam commonescimus. λεύκη, speciem
 populi: à colore quoque in Italia, Albara. Vascones, vio-
 le. Populum autem Pibol, Italia, Piopa. Latine igitur
 quomiuus vocaret Albaram Theodorus, nihil fuerit impe-
 dimentum, qui et alibi alia fingit: et multis locis, ubi est u-
 trunque λεύκη, et αἰγίρος, alterum omittit. De acere histo-
 riam ubi texit Plinius, γλεῖνον à Gallico narratione potius,
 quam specie separat, et Zygiam à montano propria specie.
 Sanè in sylvis nostris habemus carpinum montanam, can-
 dida materia. In tertio hujus, de carpino etiam habes,
 quod sentias. Vitruvius unum tantum genus novit.
 360 Κρείττω τὰ ὄρη. Meliora, inquit, montana. Pru-
 dentius de arboribus tantum, quam Averrois, qui de om-
 nibus plantis: sapienter quoque exemit pyrum, pyrastrum,
 et malum. Mala tamen montana et sapidiora, et carne fir-
 miora, et succo incorruptiore. Theodorus omisit, ἀπίς: quia
 nunc de sylvestribus tantum. Quod autem ait mox: πάντα
 ἢ καὶ ἐν τοῖς ὄρεσι ὅταν ἐπιλάθωνται τῶ οἰκείων τόπων, et καλλίω φύ-
 ται, non aduersatur his. Magnum etenim ac vehemens fre-
 num illud: τῶ οἰκείων τόπων. Nam quid aliud est, quam mon-
 tana in montanis, et que planis gaudent in planis. Quam-
 quam τὸ πεδίον qua ratione interpretemur, contemplandum
 est. Planis etiam sunt quidam montium vertexes. Eam pla-

nitiem potius appellabimus, ὀμαλῆς, quam πεδίον. πεδίον cam-
 pestria citius dixerim. Igitur cum πεδίον Theodorus pla-
 num vertisset, Plinium sequutus: coactus est τὸ ὀμαλῆς
 interpretari sic: æqualibus montium tractibus. Con-
 taminavit autem orationem infelici illius verbi usu. Emi-
 gret, inquit. Nam migrare, est mutare locum: quemad-
 modum in originibus dictum est. Apud Ciceronem, et Cæ-
 sare, est mutare domicilium. Nota, τὰ ἐπὶ τῶ ἀκρῶν. Intelli-
 git cacumina fistulata, et à quibus excludat τὸ ὀμαλῆς.
 Πύκη, πίτυς, ἀργία, πύξ. Theodorus etiam Abietem
 habuit, et conjungit, πίτυς ἀργία. Picea sylvestris. Ve-
 rum omne genus Piceæ αἰεφυλλῶν est. Quare sic separandum,
 ὄσπυα, Picea. ἀργία, aquifolia. Præterea illud animad-
 vertendum. Namque φηγός non est αἰεφυλλῶν, ut alia. Quo-
 tannis enim in Aquitania universas amittit frondes: alie-
 que manentibus prioribus adhuc, ita succedunt, ut eas quasi
 expellant. Liege à levitate Galli. Taurini Nata à natan-
 do. Latini ab incrementis, suber: aut quia mergi nequit,
 sed subit. Altera observatio: Cum tamarici folia delapsa
 omnia in hortis nostris vidimus. Tertia ibi, τὰ ἢ ἀπὸ τῶν
 τῶ φηγός. nimis audacter: neque enim sylvestris cupres-
 sus amittit. Quod si mitem cupressum contendat, quia mi-
 tescere possit: eandem rationem in eas de Buxo, et Lau-
 ro, atque aliis. Quod autem ait, ἀκαυθός, utitur vo-
 ce præceptoris. Sic enim rara appellat, ut alibi reposi-
 tum est.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

ΠΥγος. leg. φηγος. id est, asculus Theoph. cui fagus est ἰζύδα. Vide annotat. nostram cap. IX. lib. III.

Θηλοκερεια. Plinio, sanguinei frutices: nosque vulgo cornum faminam vocamus sanguin. De situ autem arborum, lege supra cap. VII. lib. II. & Plinium lib. XVI. cap. XVIII.

Λακκαθη. Licet infra legatur λακκαθη cap. VII. Theodorus λακκαθη. Lacatha retineo: & nisi fallor, est Macaleb Serapionis, quæ in agro Veronensi provenit; ut etiam mihi testis locupletissimus Lodoicus Anguillara, totius naturalis historie experientissimus.

Α' πωτα δὲ. Plinius ita vertit lib. XVI. cap. XVIII. Quæcunque communia sunt montibus planisque majora fiunt, aspectuque pulchriora in campestribus, meliora materie crispioraque in montibus, exceptis malis pirisque.

Ε' λιθχη. Nempe lib. I. cap. XV. ex quo loco hic depravata restituitur.

Ε' Κρήτη ὡπλαπίνε καὶ ἄρῳ. Hæc necessario distinguenda: nam quercus in agro Thurino. Lege supra lib. I. cap. XV.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARUS.

ΙΔΙΑ ΔΙ.) Plinius lib. XVI. cap. XVIII. Montes amant Cedrus, larix, teda, & cetera è quibus resina gignitur. Item aquifolia, buxus, ilex, juniperus, terebinthus, populus, ornus, cornus, carpinus. Est & in Apennino frutex qui vocatur cotinus, ad liniamenta modo conchylij colore insignis. Laricis apud Theophrastum mentio nulla; sed solet Plinius (quod etiam imitatur Theodorus) aliquando πάλω, vel πίτω, laricem interpretari. Hoc vero loco πάλω laricem, vertit Plinius, πίτω tedam; quod ineptum est, ut inferius dicam, ubi de resiniferis nobis sermo erit. Tedam δαίδα vocant, faciem lignis concilis & constrictis, piceque oblitis. Est etiam resiniferarum arborum morbus. Populum inter eas arbores quæ montes amat, numerat. Quod absurdissimum. Notum Virgilij carmen,

Fraxinus in sylvis, pulcherrima, pinus in hortis,
Populus in fluvijs, abies in montibus altis.

Innumera habes apud Theophrastum loca, in quibus populum utramque lucos, aquasque desiderare scribit. Geopon. auct. lib. II. cap. VII. Πρίαι γὰρ καὶ μυρτιά καὶ λεύκη, καὶ ἰλιάται, καὶ κελύαι, & πελλίαι, καὶ πάντες τῶ ὁμοιογενῶς καὶ ἰσχυροῦς τόποις γαίραι. Salices enim, & myrica, & populi alba, & abietes, & fraxini, & ulmi, omniaque consimilis generis humectis locis gaudent. Malè abietem, aquas fugientē inter ea quæ aquosa amant recenset. Fortassis scripsit κλήραι, quod in ἰλιάται mutatum. Cornum Theophrastus non numerat inter ea quæ montibus sunt propria, sed quæ in campestribus nascuntur. De corino alibi videbimus.

Ο' φύται.) Abietem, pinum, piceam, taxum, juniperum, castaneam in horto habeo nostro. Malè igitur ait tantum in montibus nasci. Dicendum pro Theophrasto, sponte, & ex naturæ ordine montes querere; quod etiam de reliquis dici non potest.

Φίλυγα.) Apud nos tilia, nulla frequentior arbor, nulla pulchrior; solum amat & aquosum, & paludosum. In arido solo, quale in montibus, non adolescit; gignitur quandoque, sed raro, in sylvis: pingue, lætumque solum amat, in stercoreto optimè proficit. Non audeo, ut supra, ubi de perpetui: foliis plantis agebat, scribere φιλλύγα. Tilita tamen rigua & aquosa etiam amat; quanquam aliquando secus arborum margines, & in sylvis reperitur. Accedit quod Plin. loco citato scribat: Montes & valles diligit abies, robus, castanea, tilia, ilex, cornus: aquosis montibus gaudent acer, fraxinus, sorbites; tilia, cerasus.

Μίλα.) Umbrosus gaudet taxus. In convallibus quibusdam Italix reperitur, in Arduenna sylva Belgij non infrequens.

Καρυά.) Aquosos non amat tractus juglans, in hortis, pingui ac restibili solo proficit, lætisque gaudet collibus.

Λακκαθη.) Infra cap. VII. λακκαθη legitur. Neutram arborem novi. Scribe λακκαθη. Hefych. λακκαθη. λακκαθη ἰζύδα γὰρ. Mahaleb, vulgo dictum, lacarum volunt. Auctu facilis non est, ut de lacara tradit cap. VII. lib. III. Theoph. alij vaccinium Plinij volunt, cuius meminit lib. XVI. cap. XVIII. Non nisi in aquosis proveniunt salices, alni, populi, filer, ligustra tesseri utilisissima. Item vaccinia Italix in ancupij sata, Gallia vero etiam purpura tingendi causa, ad servitiorum vestes. Legunt doctiss. viri Turnebus, Salmasius, cæteri, Italix mancupij sata. Satam mancupijs dicit, quod mancupiorum pubertatem tardaret, idque utile erat mango-

nibus, ut quam diutissimè vanales suos impuberes conservarent. Majori etiã pretio non barbati vendebantur. Tardior ergo pubertas dominis utilis erat, non venalitiis, ut viri docti scribunt. Sed hoc Dioscorides de Hiacintho tradit medico. Vtrumque, medicū scilicet, & poetarū confundit Plinius. Poetarum in Gallia Hysginum inficitur vel purpura tingitur, ut suo loco dicā. Licara non potest esse vaccinium, quia in aquosis tantum nascitur, (quod de medico Hyacintho falsum) in planis, montibusque lacara.

Πεδίαι.) Has arbores in plana descendere, scribit Plinius lib. XV. cap. XVIII. Descendunt & in plana, cornus, corylus, quercus, acer, fraxinus, fagus, (nihil talè Theophrastus: infra examinatur an Græcorum φηγος, Latinorumque fagus eadem arbor) carpinus. Quæcunque, inquit, locis planis montibusque communia sunt, in campestribus pulchriora sunt ac majora; sed meliora, materiaque crispiora in montibus, malis pyrisque exceptis. Hæ, inquit, in planis præstantiores, non solum fructu, verum etiam materia. Geoponicā auctor lib. II. cap. VII. tantum malum punicam, & oleam locis aridioribus vehementer uberes provenire scribit: Μόνας δὲ ῥομαὶ ἐ ἰλιάται, & ἐν τοῖς ἐρηγιώτοις τόποις σφίδρα ἐ ἰλιάται γίνεσθαι ἢ πῖρα ἰδίδαται. ὁρῶντες ἢ κατὰ πῖρα αἰθῆρας βλάσσοι καλὰ ἔργα, ἐν τοῖς σιωχῆως κατὰ μὲν ἰσχυροῦς τόποις καὶ ἐρηγιώτοις. Solas vero punicas malos ac oleas, in siccioribus locis vehementer uberes provenire, experimentum docuit, quercus, & castanea, quæ Iovis glandes appellantur, in locis assiduum pluviarum excipientibus deponantur. Malus granata passim quidem, citra culturam, locis siccioribus & calidiori gignitur, sed tamen culta magis proficit; in hortis, liquidem, vinetis, viridariis, aliisque perinde excultis, fœcundior existit, fructumque fert majorem, lætiorem, meliorem, uberiorem. Olea amat loca maritima, quæ sicca, arenaque. Plerique, ait Columella, existimant, ultra miliaria sexagesimum à mari, oleam non vivere, aut non esse feracem. Castanea montibus & opacis gaudet, descendit quandoque ad campestria, solum amat molle ac nigrum. Quercus solum respuit nullum, arido, sterilique provenit; lætiore tamen melius proficit: in collibus & montosis gignitur, & in planis reperitur. Passim locis siccioribus, in inferiore Germania occurrit.

Πλὴν ἄρῳ καὶ ἄπι. Τὸ ἄπιον non vertit Theodorus, quod de sylvestribus hic tantum loquatur Theophrastus. Quandoque tamen ut LIV. cap. IV. dicam ἄπιον spinosa pyrus: alterutra vox hic redundat. Deleo ἄπιον, quod ἄρῳ proprie sylvestris pyrus.

Νῦν δὲ Aliam sylvestrium arborum tradit divisionem, ac quidem alias perpetuo virere ait; alias folia amittere. Inter perpetui-folia numerat φελλὸν & ἄρῳ. Quercum hyme amittere folia constat. In agro tamen Sybarino servare, non inficias ire volo. Sed hoc nihil ad præsens propositum. Suber non ubique retinet folia; in Aquitania cadunt, in Hispania non decidunt. Causa, solum, cælumque. Terra in Hispania ad alimenti comæatum apta; aër propitius ad fovendum; ineptus Aquitania propter frigus, terra etiam ad convehendum alimentum improba. Sic in Batavia, mali medicæ folia decidunt, cum in Hispania, cæterisque locis calidis ea serventur.

Densando prohibet aer frigidior deferri in foliorum pediculos alimentum, unde casus. Quæret aliquis, cur omnes arbores non amittant folia; servat sabina, retinet juniperus. Respondendum, alias substantia constare solidiore, alias infirmiore, magisque patientiore: quæ solidiore sunt substantia, folia retinent; perdunt, quæ patientiore. Quercus nullibi, nisi in agro Sybaritico, servat folia. Male ergo inter αειφυλλα à Theophrasto recensetur. Dicendum, codicem corruptum, & legendum φειλόφυλλω, ilicem fœminatam; quam perpetuo folio esse constat, ut supra lib. 1. cap. xv. dixit, καὶ τὸ Ἀρκάδες καλοῦσι φειλόφυλλω. Quæri solet, an Theophrastus sylvestres arbores omnes, quæ sempiterna fronde virent, hoc capite recensuerit. Non omnes refert. nam cypressus, lentiscus, abies, smilax, adrachne, arbores sunt sylvestres: & tamen hyeme folia retinent: vide cap. 1. histor. Geoponicân auctor lib. xi. c. 1. quatuordecim arbores scribit perpetuo folio donatas. Διδόσκει ἀειφυλλὴ ἐστὶ, μηδέποτε φυλλορροῦται ἐν τῷ χειμῶνι δεκὰ τὸς ἄρτους. φοίνιξ, κισσός, ἐρβίλιον, δάφνη, ἐλαία, κοπάσια, πίτυς, κισσός, πῆσιον, πύξος, μυρσίνη, κέδρος, ἰτιά, καὶ ἀρκούθον. Arbores semper virides, & neque hyeme folia destituta habentes sunt quatuor & decem. Palma, cicerium, strobilus, laurum, olea, cypressus, filiqua, picea, ilex, buxus,

myrtus, cedrus, salix, & juniperus. Interpres Cornarius ἀντὶ ἐρβίλιον, καὶ ἰτιά legens, vertit, lentiscum. Σεπίδιον corruptum judicavit, quod sequatur, πίτυς. Helych. Σεπίδιον συροφὴ ἀελλώδης, καὶ ἡ πίτυς, καὶ ἡ περσὶς ἀντίη. Strobilus venti turbo, tempestas, & picea ejusque fructus. Vides πίτυν καὶ ἐρβίλιον, eandem arborem. Mutavit ergo in ἄνιον interpres, quomodo in MS. quo usus est, fortassis legitur. Negari non potest lentiscum perpetuo folio præditam. Rectè idem fecisset, si pro ἰτιά aliud substituisset verbum. Falsum est salicem perpetuo constare folio. Scribo ἰλιάτην. Abies frondem nunquam amittit, nec hyemis ulla læditur inclementia. Plures porro arbores folio perpetuo præditæ sunt quam xiv. bis quatuordecim, fortè plures numerare possimus. Tales 1. citrus. 11. palma. 111. abies. 1v. cyparissus. v. pinus. vi. picea. vii. abies. viii. aquifolia. ix. myrtus. x. cyprus. xi. persea. xii. adrachne. xiii. buxus. xiv. ilex. xv. phello-drys. xvi. lentiscus. xvii. laurus. xviii. juniperus. xix. terebinthus. xx. taxus. xxi. celastrus. xxii. olea. xxiii. oleaster. xxiv. ἰτία. xxv. tamariscus. xxvi. sabina. xxvii. oxycedrus. xxviii. rhododendrum. xxix. aurantia. xxx. laurus tinus. xxxi. laurocerafus, xxxii. acacia. xxxiii. arbutus, &c.

Κ Ε Φ. Ε.

C A P. V.

Differentia quæ de locis proveniunt: tum de persica, & palma:

Εἴναι τῶν αἰγείρων μόνων ἀκαρπεῖν φατὶν ὡς περ καὶ οἱ ἐν Ἀρκαδίᾳ. τὰ δὲ ἄλλα πάντα τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι καρποφορεῖν. ἐν Κρήτῃ δὲ καὶ αἰγείροι κάρπμοι πλείους εἰσὶ. μία μὲν ἐν τῷ σμίῳ τῶ ἀνταρῶ ἐν τῇ Ἰδίᾳ, ἐν ᾧ τὰ ἀναθήματα ἀνάκειται. ἄλλη δὲ μικρὰ πηλοσίον ἀπωτέρω δὲ μάλιττα δωδέκα σταδίας πρὸς τὴν κελύβην Σαύρος καλεῖται πηλοσίον. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τῷ πηλοσίον ὄρει τῆς Ἰδίης ἐν τῷ Κεδρίῳ καλεῖται. καὶ πρὸς Τυρρῶνας ἢ ἐν τοῖς ὄρεσιν. οἱ δὲ μόνων τῶν τοιούτων τῶν πελῆων κάρπμοι εἶναι φασι. κατὰ περ οἱ πρὸς Μακεδονίαν. μεγάλη δὲ διαφορά πρὸς καρπὸν καὶ ἀκαρπίαν, καὶ ἡ τῶν τόπων φύσις. ὡς περ ὅτι τῆς Ἰπερσίας ἔχει καὶ τῶν Φοινίκων. ἡ μὲν ἐν Αἰγυπτίῳ καρποφορεῖ, ἢ εἴς τῶν πηλοσίων τόπων. ἐν Ρόδῳ δὲ μέχρι τῶ ἀνθῆν μόνον ἀφικνεῖται. ὁ δὲ φοίνιξ πρὸς μὲν Βαβυλωνίαν θυμασῶς ἐν τῇ Ἑλλάδι δὲ, ἔδδε πεπύκει. πρὸς ἐνίοις δὲ ὅλως ἔδδε περφαίνει καρπὸν. ὁμοίως δὲ καὶ ἔπερα πλείω τοιαῦτά ἐστιν. ἔπει δὲ καὶ τῶν ἐλαπίων ἢ παρῶν καὶ ὑλημάτων ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ καὶ σωρίῳ χώρᾳ, τὰ μὲν κάρπμοι, τὰ δὲ ἀκαρπεῖ γίνονται. κατὰ περ ἢ κενταύριον ἐν τῇ Ἠλείᾳ, τὸ μὲν ἐν τῇ ὄρεινῃ κάρπμοι τὸ δὲ ἐν τῷ πεδίῳ, ἀκαρπον, ἀλλὰ μόνον ἀνθῆν. τὰ ἢ ἐν τοῖς κήλοις τοῖς ἔδδε ἀνθῆν, πάλιν κακῶς. δοκεῖ δὲ ἐν ἢ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοειδῶν καὶ ἐν μία περσικήᾳ, τὸ μὲν ἀκαρπον εἶναι, τὸ δὲ κάρπμοι. οἷον πῆσιον, ὁ μὲν κάρπμοι, ὁ δὲ ἀκαρπον. ἢ κλήθρα δὲ αἰσώτως, ἀνθῆν δὲ ἀμφω.

Quidam, & populum solam sterilem putant, ut Arcades: ceteras autem omnes, quæ montibus proveniunt, fructum parere. At vero in Creta, & populi nigra complures fructificant. Una apud aditum speluncae Idæ, qua munera Deo dicata conservantur: altera parva ab ea proxima stat. Et ulterius duodecim ut plurimum stadia ad fontem quen-dam Sauri dictum, pleræque sunt. Et in monte proximo ab Ida, cui Cedrio nomen: necnon & circa Tiresiam in montibus. Alij ulmum tantum ex his fructiferam ajunt, ut Macedones. Discrimen autem ad fecunditatem sterilitatemque, summum, vel locorum natura facere potest: ut in persica, palmisque patet. † Persica enim in Ægypto & locis proximis fructificat, quanquam in Rhodo usque florem dumtaxat devenit. Palma apud Babylonem fructum mirum in modum largitur. In Græcia vero ne fructum quidem maturat: apudque nonnullos nec fructum ullum ostendit. Simili modo etiam alia pleraque hujusmodi percipiuntur. Nam & inter minora herbarum, ac reliquæ stirpis humilis, quædam in † eadem contermina tellure fructifera, quædam sterilia gignuntur. Quemadmodum centaurium in Eleo agro fecundum: quod montuosis editur, infecundum: quod planis, flosculo tantum gaudens: quod concavis, ne floret quidem, nisi improbe. Itaque, & reliquorum, quæ unius generis sunt, unamque appellationem sortiuntur, aliud fecundum, aliud esse infecundum videtur: ut ilex. quædam fructifera, quædam sterilis; & alnus similiter. Ambæ tamen florescunt.

† περσικῶς.
† εἰς πηλοσίον.
† περσικῶς.
† περσικῶς.
† περσικῶς.

† Persica.
† eadem etiam contermina.
† centaurium, quod montuosis apud Eleos locis nascitur, fecundum est; quod vero in campestribus provenit, infecundum est, flosculo tantum gaudens.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

THE αἰγείρων μόνων. Commodius inde caput inchoasset. Κάρπμοι δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα. De populo non est dubitandum; in Aquitania enim ferunt fructum. Ἐπί τῆς περσίας. Male scriptum est in codice Theodori, Persico. alibi monuimus, duas esse.

Τῶν ἐλαπίων παρῶν. Theodorus legit, πρὸς δὲ. Et verum est, herbas certis locis semen ferre nullum. Dentem Leonis in quadam rupe alibi scripsimus, ne florem quidem ferre, sed mucronem ad juncti, aut sparti speciem.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Εἴναι ἢ ἰτιά. Lege, ἐν Ρόδῳ. Plinius lib. xvi. cap. xxvi. Persicæ arbores in Rhodo, florent tantum. Positius Persica, vel Persia. Est enim Περσικῶς, ἢ περσικῶς; καὶ τῆς

περσίας καρπὸν, τὸ περσικῶς, vocat hic author noster. Vide infra lib. iv. cap. 11. Ἀνθῆν κακῶς δέχεται, & Plinius, malignè vivere.

vocitat, ut distinguat à persea communi; sic ἀκανθὸν Αἰγυπτίαν, & ἀκανθὸν Αἰγυπτίαν appellat, ut ab acantho vulgari secernat; ita & συκίμινον τὴν Αἰγυπτίαν, & ἐξ Αἰγυπτίου, sycomorum appellat, quæ in totum diversa est, à sycamino vel moro aliarum regionum. At ævi mediæ Græciæ scriptores, postquam eam quæ veteribus persea vocabatur, ipsi persicam appellare cœperunt, τὴν persicam appellatio in Ægyptia persea remansit. Inde perseam simpliciter vocarunt, eam arborem Ægypti, quæ veteribus persea Ægypti dicebatur, quia nulla opus erat amplius epitheti adjectione, discrimini utriusque arboris notando, quum perseam vulgarem, persicam jam nuncuparent. Latissimè ergo errat Plinius (ut jam dixi) qui περσίαν τὴν Αἰγυπτίαν, Theophrasti, quæ in Rhodo ferax non erat, de persica arbore accipit, quam in Græcia jam olim & ubique locorum, quibus provenit, fructiferam esse constat. Nec tantum Plinius, sed infimæ Græciæ auctores, in hoc versantur errore. Nicandri Scholiast. verbis jam citatis. Suidas περσία ῥοδάκνεια, ῥοδάκνεια persica. Antiqui Græci persicam vocarunt περσίαν, Aristoteles de mundo, ἀμπέλοι καὶ φοίνικες, καὶ περσίαι, συκίμινον, &c. Clearch. apud Athenæum lib. xiv.

Ἄμνη, πλάκην, ἰνπλτ, ἰστίον, ῥοδάκνεια, ἰρίθ, ὀστέον, κηπίη, ῥοδάκνεια, Ἰουκός, ἀπι, ἰρίθ, ἰρίθ, ἰρίθ, ἀμυγδαλά.

Hames, placenta, entriltos, itron, punica, Ovum, cicer, sesama, cōpte, uva, Carica, pyra, persea, mala, amygdala.

Perfica.

Perseam describit Theophrastus lib. iv. cap. xi. persicæ nullas tradit notas, quod nec Dioscorides fecit, quod vulgaris, & ab omnibus cognita satis planta. Eleganter à doctissimo medico & botanico Dodonæo describitur Pemp. vi. cap. vi. Arbor haud magna persica, ramos nonnullos effundit, fragiles adeo, ut non raro fructuum ponderi succumbentes dirumpantur; folia oblonga sunt, ambitu nonnihil ferratis salignis aut amygdalignis non dissimilia, gustu amara: flores dilute purpurei elegantissimi, adeo ut de flore persica dici soleat:

Persica cum florent, nihil est formosius illis, Sordidius contra flore cadente nihil.

Floribus succedunt fructus rotundi, rimæ quodammodo persimilem figuram ab una parte ostentant, molli tenuique lanugine pubescunt. Foris ut plurimum colore albidis; quidam una parte, alij in totum

intenso colore rubentes; lutei etiam nonnulli: caro exteriorem corticem refert, lutea luteis, rubens saturè rubentibus, candida albicantibus, quorum tamen nonnullis, una videlicet parte extrinsecus rubicundis, circa nucem eleganti purpuræ rubeæ colore caro nitet. Sunt vero hujusmodi persicæ sapore vinosissima, atque idcirco gratissima; lutea vero cæteris duriora. In medio autem persici lignosa, dura, scabra, & rimosa nux lateret, in qua amygdali æmulus nucleus, cortice persimili, substantia interius albida, sapore subamara. Ex cortice autem persicæ vulnerato, gummi profluit initio liquidum, quod successu temporis siccius ac durius redditur, veluti ex amygdalis ac cerasis. Persica in hortis ac vineis feruntur ac plantantur, cito persica malus anascitur, tertio aut quarto à satione anno fructus facit, facile etiam perit, diuturna non est: floret paulo post erumpentibus foliis Aprilis mense: fructus Septembri maturos reddit. Fructus hic κηπίον περσίαν vocatur, quod credatur primum à Perside allatum. Nicander persicam canit à Cephei regno, ac regione in Græciam advectam,

Καὶ τὴν κηπίον φέρει μετ' ἀργύρου ἑλπίσιν, Σκληρὸν δὲ Περσίδος κέρου βλάσθ' ὅσον ἰριθίαν. Περσίαν δὲ ποτὶ ποσσὶ λεπτὴν Κηφίδου γαίαν, Ἀρχὴν δ' ἀποτρεχέως ὄρητι γόνυσι Μιδέσσας, Ἰὺν Μυκλιωτῶν σὺντιθέσθαι δ' ἔργασι, Κηπίον τὴν δ' ἄρα.

Hancque nuces poterint Persea pellere noxam Dura, si tritas oleo albo in pocula vertas. Hanc quondam Perseus linguens Cepheia rura, Quando Meduseum curvo caput abstulit ense, Grata Mycenæi consedit munera in arvis.

Sub quo cæli axe regio illa κηπίος, regnumque Cephei inter doctos non satis convenit. Vulgata opinio, Cephei regnum, Persidem esse. Malunt nonnulli de Æthiopia accipere, quam & κηφίαν, inde dictam scribunt, & κηφίαν ejusdem regionis incolas à Cepheo. Atque hi Perseum ex Æthiopum terra in Græciam, vel, ut aliis placet, in Ægyptum, Perseam arborem transtulisse contendunt. Plinius loc. cit. de persea, quam cum persica arbore confundit. Eam quoque eruditiores negaverunt, ex Perside propter supplicia translataam, sed à Perseo Memphis satam. Arridet alijs κηφίαν, Chaldæorum esse regionem, ipsosque Chaldæos sic dictos olim fuisse à Cepheo Andromedæ parente. Steph. ἡ δὲ κηφίαν, Χαλδαῖοι δὲ ἀπὸ τῆς Κηφίαν δὲ κηφίαν ἢ παρὰ τὸν Ἀνδρομέδου, ἢ ἢ τῆς Περσίδος τῆς Ἀρμενίας ἢ τῆς Περσίδος. Chaldaica hæc regio in Persidis imperio ad Euphratem fluvium circa Babylonem. Tradunt Græcorum nonnulli ipsos Persas à Perseo denominationem & originem sumpsisse. Quum ergo omnes ferme consentiant, arborem perseam, quam persicam recentiores vocarunt, ex Cephena, soceri Cephei regione, in Græciam à Perseo translataam; sequitur juxta illorum opinionem, qui regionem hanc in Persarum ditione collocant, & ex Perside genus illud pomi allatum fuisse, sed à Perseo, unde & nomen περσίαν accepit. Nam à Περσίδος Περσίδος, ut à Περσίδος, Περσίδος. Unde apud Nicand. Περσίδος πῦρ. Vide lib. ix. cap. de Colchio; ab Ἀχιλλεύου Ἀχιλλεύου, unde Ἀχιλλεύου Κολχίδος, apud Theophr. lib. vii. hist. Ita & Περσίδος Ἀνδρομέδου, & κηπίον Περσίδος, & arbor ipsa περσίαν, & περσίαν. Nec enim περσίαν à Perside habet originem, sed à Perseo. Recentiores περσικὸν vocarunt; quod translatum à Perseo, ex Cephena soceri sui terra, quæ ex quorundam sententiâ, sub Persarum potestate fuit. Sed hoc posterius: nondum enim Persæ ibi imperium habebant, sed primum Cephena à Cepheo; mox Chaldæi. Supra probavi antiquissimos Græcos περσίαν, & περσίαν nuncupasse, quod recentiores περσικὸν. Antiquissimi enim περσικὸν vocabant arboris genus quod medijs ævi Græci κίρτιον. Vide cap. & lib. iv. hist. Diosc. lib. i. ca. cixvi. Τὴν Ἀλεξανδρινὰ λεγόμενα ἢ περσικὰ, ἢ κηπίον, ἢ ῥοδάκνεια, ἢ ῥοδάκνεια, ἢ ῥοδάκνεια. Est & nucis quoddam genus περσικὸν dictum. Hesychius, περσικὰ (vulgo depravate πέρσικα) ἴδιον καρπὸν. Dioscor. lib. i. cap. cixviii. Καρπὸν βασανικὸν ἢ ἴδιον περσικὸν καλεῖται. Nucem persicam cum malo persico citrio confundit Macrobius Saturn. lib. ii. cap. xv. Idem enim persicum Suevij, & Cloatij putavit; cum Suevius de nuce, de pomo five citrio loquatur Cloatius. Secundum hanc (mali nucisque) definitionem, inquit

quit, persicum quod Suevius poeta, superius inter nuces numerat, magis erit inter mala numerandum. Athenæus lib. III. persicum malum, five perseum confundit, cum nuce persica. Διφιλῶ δὲ ὁ Σίφιος ἐν τῷ ἀπεί τ' αἰσθ. φησὶ μὲν τοῖς νοῦσι, καὶ τοῖς ὑδαίνουσι, φησὶ τὰ δὲ περικὰ λεγόμενα μᾶλα, ἅπασαν δὲ περικὰ κακώμενα, μίσησιν ἰσὶν ἰσχυροῦσι ἡρωικῶς τε καὶ μύλων. Φιλότιμος δὲ ἐν τῷ ἐπί τῳ δὲ καὶ δεκάτῳ ἀπεί τῆς τῶ φῆσι. τὸ περικὸν φησὶ λιπαρῶτερον καὶ κερχῶδες ἰσχυροῦσι πικρῶτερον ἅπασαν ἰσχυροῦσι ἀνάσσει. Interpres. Quæ persica mala vulgo nuncupantur, & à quibusdam persica pruna, succi sunt mediocriter boni, & plus nueriunt, quam mala. Philorimus lib. XIV. de alimentis scribit persici mali nucleum pinguiorem esse, laxiorem, tustum olei multum reddere, raucedinem stertoremque excitare. Dipbilus de persico malo agit. Philorimus de nuce persica. Pinguiorem inquit, & si tunc datur olei multum emittere, quod malum non facit persicum. Notant Dalecampium, quod κερχῶδες verterit, raucedinem, stertoremque excitare. Athenæi codicem corruptum ajunt, restituunt, κερχῶδες, vel κερχῶδες. Hanc lectionem improbat doctiss. Salmalius. Quid κερχῶδες in arboribus sit, infra cap. VI. & VII. docet Theophrastus. Sed nihil hoc ad fructum ipsum atinet. Quod enim κερχῶδες π habere dicatur, hoc vel ad formam spectat, vel ad virtutem. Quantum ad formam, nihil κερχῶδες habet fructus nucis aut juglandis. De virtute ergo ac proprietate id accipiendum. Nam Diocles sic de amygdalis scribit, Θερωπιὰ δὲ ἄλῃ τὸ ἔχειν κερχῶδες π. Et hic legi volunt, contra Phylorimi mentē, ἄλῃ τὸ ἔχειν κερχῶδες π. Ergo κερχῶδες id erit, quod vim ac virtutem habet τῆς κερχῶδος. Quæ κερχῶδες cum vim habeat excafactoriam, κερχῶδες idem erit quod θερωπιὰ. Sed qualis hæc ratio redderetur quare amygdalæ calidæ sint? Idem est ac si dicerent: Amygdalæ autem ideo calefaciunt, quia calefaciendi facultatem habent. Hoc præter rationem videtur. Præterea cur κερχῶδες, pro eo quod habet calefaciendi virtutem? An præter cætera specialis hæc vis inest, τῇ καλῶμένῃ κερχῶ? Hoc, præter veritatem, asserit Plinius lib. XVI. cap. VII. ubi κερχῶδες libanotidis semen, cum arborum κερχῶδες, confundit, ut infra cap. VII. ostenditur. Malè, ut dixi, Dalecampium reprehendunt, quod κερχῶδες, raucedinem, stertoremque verit. Dalecampium, inquit, sepe de suo liberalem, multa auctori largiri de quibus non cogitavit, diligens lector muleis in locis deprehendet: cujusmodi est quod ait, persicum malum raucedinem stertoremque excitare, cujus sententia nullum omnino in verbis Athenæi extat vestigium. Idem alio loco: Falsissimum est quod hic dicitur: amygdalæ propterea esse calidas, quia milij naturam participant. Id enim est ἔχειν π κερχῶδες. Atque omnium medicorum consensu milium frigide nature est, non calide. Doctorum alius aliter opinandavit: vel κερχῶδες, vel κερχῶδες, vel κερχῶδες, aut etiam si Musis placet, ἰσχυροῦσι. Quæ omnes conjecturæ, si libere loqui licet, aspernabiles sunt, partim etiam ineptæ. Non legit Dalecampius κερχῶδες, sed κερχῶδες, hoc est, τερχῶδες π κερχῶδες. Galenus in lib. de art. Hipp. τὰ κερχῶδες, scribit esse τῶ φάρυγγα τερχῶδες, καὶ βρογχίῳ βήσσει κινεῖται. Quæ fauces exasperant, & parvam tussim movent, creperumque in faucibus sonum faciunt. Eodem in libro δὲ πνοοὶ καὶ κερχῶδες, dicuntur, qui difficulter & cum stridulo sono spiritum trahunt. Sed quid impedit, quo minus, vulgatam servemus lectionem, & simul Dalecampij approbemus versionem? Idem Galenus loc. cit. aph. comment. XXI. Περχῶδες δὲ ἐν τοῖς ἀσπιδίοσι τοῖς ἀπυρροῖσι τὰ τὸ κερχῶδες ἄλῃ τῷ κατὰ τῶ δακτύλου συκῶν, ἀπὸ τῆς κέρχης γίνονται ἕως δὲ ἰσομάζου τῶ κέρχῳ οἱ ἰσχυροῦσι, ἕως αἰσθητοῦ ἐν τῷ φάρυγγι τερχῶδες γίνονται μικρῶ ἀπὸ κέρχῳ. In accuratis exemplaribus κερχῶδες, per * in secunda syllaba scriptum reperitur: quod à κέρχῳ sit. Κέρχῳ enim Iones κέρχῳ, id est, milium vocant; quando videlicet sensus in faucibus, & gutture exiguam aspredinam speciem, perinde ac milij præfert, quasi miliosos dixerit. Vides κερχῶδες, & κερχῶδες, idem significare. Calidam ergo nucem probat Philorimus, quod fauces exasperat, & exiguam tussim ciet. Ex eo igitur amygdalæ vim excafactoriam habere colligebat Diocles, ἄλῃ τὸ ἔχειν κερχῶδες π, quod fauces exasperarent, & raucedinem facerent; ut ferè solent omnia λιπαρὰ pinguia, quæ & θερωπιὰ calfactoria. Rectè igitur Dalecampius κερχῶδες, raucedinem, interpretatus est. Nux enim in gutture & faucibus caliditate, & pinguedine sua, parvas quasdam aspredines, milij granis similes excitat, & quibus raucedo & stertor. Ad persicum malum revertor. Quæstio moveretur,

utrum ad malorum, an prunorum classem referri debeat, Latè si vocem mali accipiamus, non dubium quin in malorum genere numerari debeat. Macrobius lib. II. Saturn. cap. XV. Malū vero, inquit, quod foris habeat, quod esui aptum, & durum intus includat. Secundum hanc definitionem persicum, quod Suevius poeta superius inter nuces numerat, magis erit inter mala numerandum. Confundit, ut jam dictum est, nucem persicam cum malo persico. Si omne illud malum dicatur, quod foris habeat, quod esui aptum est, intus vero durum gerat; non dubium, quin sub malorum classe referri debeat. Ex veteribus alij in malorum, alij in prunorum classem retulerunt. Diphilus Siphnius apud Athenæum lib. III. Περικὰ λεγόμενα, ἅπασαν δὲ περικὰ κακώμενα. Quæ mala persica vocantur, à nonnullis persica pruna dicuntur. Prunis annumerat quod nullum mali genus intus contineat nucem, in qua nucleus. Dioscorides, cui in re botanica, à Theophr. maxima auctoritas inter malorum genera recenset. Mox enim de persicæ malo agit, ubi malorum sylvestrium absolvit historiam. Nos unicuique hac in re liberum relinquitur iudicium. Ex veteribus alij in prunorum, alij in malorum retulerunt classem. Armeniaca si prunis annumerari possunt, uti plerisque ex antiquis placet; cur in prunorum generibus persicum adnumerari non possit, causam video nullam. Genera persicorum plura. Duo novit Dioscorides, τὸ περικὸν, & δερμιακόν. Æginetæ vero quatuor erant cognita genera lib. I. cap. LXXXI. Τὰ δὲ περικὰ π καὶ δερμιακὰ (in alijs cod. δερμιακὰ) καὶ δερμιακὰ κερχῶδες π περικὰ. Totidem genera Palladius in Novemb. totidem Columella in hortulo docet esse. Plinius lib. XV. cap. XII. in Lemmate genera ait esse quatuor. Corruptum Plinij locum doctiores tradunt, legendumque. De persico genera VII. Nam septem, non quatuor ponit: Persica & duracina; quibus palmam è persicis tribuit. Gallica, & Asiatica; nomenclaturæ cognomine. Præcocia quæ æstatè maturescunt, supernatica quæ è Sabinis veniebant, & popularia quæ undique. In libro Indicis, rectè legitur, persicorum genera septem. In editis, Plinij codicibus, De persico genera IV. scriptū est. Scribo. De persico genera VI. Tot enim, si rectè computemus, persicorum describit genera Plinius. Sed persicorum, inquit, palma duracinis. Non duo hic designat genera Plinius sed unum. Duo enim, si intellexisset genera, scripsisset; Sed persicorum palma duracinis persicisque. Facilis quoque VI. in IV. mutatio. Palmam inquit duracina habere. Meminit horum Paulus Æginetæ, alijque Græci. Cassianus Bassus lib. X. cap. XIV. τὰ δερμιακὰ (in Palat. MS. δερμιακὰ) κερχῶδες ὑδαίνουσι καὶ κερχῶδες. ἢ δὲ κερχῶδες π κερχῶδες, ἕως γὰρ μίσησιν γίνονται ὁ κερχῶδες. Doracina aquosis locis gaudent, aut assidue rigatis: sic enim fructus major evadit. Viri doctiores Æginetæ, Cassiani Bassæ, Plinij codicem corruptum ajunt; restituunt ῥοδάκινα. Suidas, ῥοδάκινα τὸ δερμιακόν. Quomodo etiam apud Aërium lib. XIII. cap. CXVII. legitur. Sic etiam apud Myrepsum sect. III. de Unguent. cap. XCV. scriptum invenitur. Κολοκάσιος, (vulgo κολοκάσιος) καὶ ῥοδάκινας. Nihil impedit, quo minus utrumque nomen habuerit. ῥοδάκινα vel rhodacena, dicitur, quod fructus rosam oleat, vel roseo & rubro colore picturatus ferè conspiciatur. Posterior sententia nobis minus probabilis, idque quod Geoponicus auctor doceat lib. X. cap. XV. qua arte rhodacenum persicum rubrum reddatur. Ἐρυθρὰ ποιῆσαι τὰ δερμιακὰ, ῥοδάκινα φουδῶν ἅπασαν τὴν φουδῶν. Ποιῆσαι δὲ κατ' ἐπιτροπὴν ἐρυθρὰν, τὸ κερχῶδες. ἢ γὰρ ἔρχεται τὸ ὄσιον τὸ περικὸν, μετὰ τὴν ἡμέραν δακτύλου καὶ ἀνοίγει ἀνοίγει γὰρ ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις ἀνοίγειται, & ἰσχυροῦσι κινεῖται εἰς τὸ ἐρυθρὸν ὄσιον, καὶ κερχῶδες ἐρυθρὰ ἰσχυροῦσι ἀνοίγειται, ἕως ἰσχυροῦσι ἐρυθρὰ π κερχῶδες. Rubra facies rhodacena (sic legit interpres) rosæ sub ipsis plantis consistit. Facies & juxta alium modum rubicundum fructum, si enim obrutum persici os, post dies septem detexeris. In his enim diebus sua sponte aperitur, & cinnabri intra officulum insuderis, & hoc ipsum rursus obrutum cura & diligentia dignatus fueris, unde rubra persica habebis. Non ergo à colore nomen impositum videtur, quod tota rubra natura sint. Sed potius, quod plerumque rubro colore altera sui partè niteat fructus. Nobis verissimilius, ab odoris suavitate nomen obtinuisse. Duracina dicta volunt, ob officium duritiem. Horum nobis opinio non arridet. Nam duracina cerasa, uvæ, apud eundem Plinium, non à duritie granorum aut officulorum, sed propter ipsorum fructuum densitatem, nomen illud audiunt, Persica duracena, vel, ut alij

egunt rhodacena fructum fert, dura carne, candida, aliquando ex alba subrubente, non raro, ut dixi, rubro colore; alterna sui parte nitente, nonnunquam pugni magnitudine, & fructu anguloso, circa os rubente; quod quandoque per medium divisum, sæpius in partes disruptum reperitur. Caro, quam duram dixi, tenacissime adhæret nucleo. Eandem intus etiam saturate rubere non semel deprehendi. Vulgo *persicam Moschatam* appellant. In Duracinorum genere poni debet, quod Italis *percoche aperitore* vocatur. Hoc facile ab osse avellitur, ac manibus leviter compressum sponte aperitur: omnibus dotibus cæteris præstat, maximeque expetitur, carne dura, odore fragrantissimo, sapore excellenti, succo uberimo. Sequuntur Gallica & Asiatica. Nationum, inquit Plinius, habent cognomen Gallica & Asiatica, post autumnum maturescunt. Columella in hortulo,

*Tempestiva manent, quæ maxima Gallia mittit,
Frigoribus pigro veniunt Asiatica sætu.*

De his plura dicere nequeo. Pergit Plinius, *Æstate præcocia intra triginta annos reperta, & primo denarijs venditata. Supernatia è Sabinis veniunt.* His verbis Plinius duo præcocium genera indicare voluit Dalecampius, Alterum supernans, amplum, & magnum, quod è Sabinorum locis avehebatur, vulgo *gros abricos*. Alterum vulgare, parvum, & strigosum, etiam Armenium dictum, vulgo, *des armegnes*. Insignis hinc oritur quæstio, utrum armeniacum malum, & præcocium persicum, sint unum idemque genus; præterea utrum armeniacum, sub malorum, an prunorum genere sit referendum. Dioscorides unum genus facere videtur, ac comprehendere in malorum classe cap. clxv. *Τὰ δὲ μικρότερα, (scil. περιττὰ μήλα, de iis enim præcedenti egit capite) καλεῖται δὲ δριδριανὰ, ῥωμαϊστὶ δὲ περικόνια, ἰσπανικὰ δὲ ἀσπιδριανὰ ἢ ἀσπιδριανὸν ἴσθι.* Minora (persica) quæ armeniacæ, Latine præcoqua dicuntur, stomacho quam ante dicta utiliora. In altero codice habetur *περικόνια*. Apud Galenum & Æginetam *περικόνια*, quod idem ac *περικόνια*. Voces omnes sunt barbaræ à Latinis mutuatæ. Satis clarè Dioscorides idem genus facit. Alia tamen mens Columellæ in hortulo,

*Tunc præcox bifera descendit ab arbore ficu,
Armenijsque, & cereolis, prunisque Damasci
Stripantur calathi, & pomis quæ barbara Persis
Miserat, ut fama est, patrijs armata venenis.
At nunc exposito ꝑ patriæ discrimine, læta
Ambrosios præbent succos oblita nocendi.
Quin etiam ejusdem gentis de nomine dictæ
Exiguo properant mitescere ꝑ præcoqua malo.
Tempestiva manent, quæ maxima Gallia mittit:
Frigoribus pigro veniunt Asiatica sætu.*

ꝑ id est, ex-
uto & de-
posito patriæ
veneno. Ex-
ponere pro
deponere
zralaticii.
ꝑ vulgo,
persica,
quod ineptū
de persico
enim jam
egit.

Quatuor, inquit, persicorum genera. Vulgare, five sic propriè dictum, in patria sua Perside venenatum, translato ac factu mitigatum. Ab eadem gente præcoquum, exiguo malo properans maturefcere, & hoc est quod præcox Plinio dicitur. Armeniacum inter prunorum genera recenset. Eadem Plinij opinio. Nam cap. sequenti, ubi de prunis agit: *Nec non, inquit, ab externa gente armeniacæ, quæ solo & odore commendantur.* Hanc ferè Galenus probat sententiam Lib. xi. de Aliment. facult. *Ἐστὶ δὲ δύο αἰετῶν τὰ περιττὰ καλεῖται δὲ δριδριανὰ, ὅσαι δὲ φινύσαι τὴν ἰσπανικὴν ἀσπιδριανὴν, δριδριανὰ μὲν καλεῖται ἀμφοτέρω, πῆν δὲ δριδριανὰ, ἀπὸ ποσάδων οὐκ ἀβῶν, ὅν ἀπὸ πινύ. Præcocia tamen quæ vocant armeniacæ sunt præstantiora (usu, viribus, non sapore) qui autem præcocium nomen fugiunt, utraque mala armeniacæ appellant; alij vero armenia per quatuor syllabas. Diversum armeniacum à præcoci docet, sed utrumque sub malorum comprehendit genere. Armeniacum malum geoponicōn auctor lib. x. cap. lxxxviii. prunum vocat, *Ἀρμενικὸν τὸ βερίκοκον.* Diphilus Siphnius apud Athenæum, *Περσικὰ λεγόμενα μήλα: τὰ δὲ πῆν δὲ περιττὰ καλεῖται μῆλα.* Persica mala ab aliquibus persica pruna dicta. An intelligat armeniacum malum, an vero omnia persicorum genera, non satis constat. Docet experientia, persicum reperiri æstivum, Divi Ioannis persicum vocatum, quod festo Divi Ioannis maturum esse solet, paulo ante armeniacum. Foris herbaceo viret colore rubescenti, odore satis jucundo, sapore suavi, uberi succo, ut per mandentium ora fluat. Saporem licet armeniacis similem habeat, ex eo tamen genere non esse, nucleus scaber & striatus ostendit, Ipsæ etiam arbores facie inter se differunt,*

Persica arborescit, sed in magnam non excrefcit arborem; ramos nonnullos emittit, adeo debiles ac fragiles, ut non raro fructuum ponderi succumbentes disrumpantur. Folia salignis non dissimilia, oblonga, ambitu tamen crenata, gustu amara. Flores dilute purpurei. Succedit fructus rotundus, rimæ quodammodo persimilem figuram ab una parte ostendens, molli, tenuique lanugine pubescens, colore, sapore varius, ut jam dixi & mox dicam. Armeniacæ magnitudine persicam vincit, caudicem, ramosque fert crassiores, validiores, nec fragiles; durabilior etiam, præsertim insita. Folia hujus salignis dissimilia, neutiquam oblonga, sed læta & acuminata, veluti nigræ populi, at minoræ, & ad betule magis accedentia, marginibus serrata. Flores colore fert albos; fructus rotundus persico similis, colore foris intusque luteus, in quo concluditur ossea nux nigricans, nequaquam aspera aut scabra, ut persici, brevior etiam ac minor, in qua nucleus dulcis. Ex hujus arboris trunco, qua parte cortex rimosus est, vel etiam ramus, gummi quoddam effluit, veluti ex persica. Utraque mature floret Martio, Aprilique mensibus; statim, ut inquit Plinius lib. xvi. cap. xxx. *Florent post amygdalam, armeniacæ & præcocia. Flores ante folia utriusque erumpunt.* Dioscorides armeniacum minus quam persicum scribit. Columella, *Exiguo properant mitescere præcoqua malo.* Disputant docti, an armeniacum semper minus persico. Respondeo non parum magnitudine poma, five fructus armeniaci differre. Parvos quosdam esse, nec prunis vulgaribus majores; alios vero ad mediocrium persicorum magnitudinem accedere, vel etiam æquare, non raro excedere. Hi mole corporis, & suavitate præcellunt, & sapore differunt à minoribus, quæ sapore austeriore sunt, & sine cultura, & insitione vivunt. De armeniacis hæc tradit Plinius: *Nec non ab externa gente armeniacæ, quæ sola, & odore commendantur. Peculiariter impudentia est nucibus insitorum, quæ faciem parentis succumque adoptionis exhibent, appellata ab utroque nucipruna.* Hæc armeniacæ nucibus insita eadem omnino sunt cum præcocibus persicis, quæ eodem modo insita appellabantur, *nucipersica.* De his Martialis hoc disticho,

*Vilia materni fueramus præcoqua malis,
Nunc in adoptivis persica mala sumus.*

Ita hos versus legit Ioannes Baptista Porta Neapolitanus. Falluntur ergo, qui *nucipersicam* dictam arborem putant, quod nucum juglandum faciem representet. Ultimum persicorum genus, *populare*, quod undique venire Plinius ait: *Vulgaria hæc fuisse videntur.* Carne sunt alba vel excolori, exucca, friabili: sapore insuavi, & sine odore. Persicorum hæc, recentiores observarunt genera. I. Persicum molli carne & vulgare, viride & album. II. Succo quasi sanguineo. Hæc duæ species lanatæ sunt, carnem succosam & flaccidam habent, quæ communiter à nucleo tota recedit, & alia sunt magna, alia parva, quædam prorsus viridia, quædam alba, quædam maculis rubris picta: alia carne alba flavescente, alia rubra, ut sanguinolenta videantur, & hoc persicum nucleo est alias foris rubente, alias nigro. III. Persicum duracinum, carne candida, aliquando ex albo subrubente. Præcipua in hoc genere illis laus, quæ ab aurei coloris nitore, odoreque per jucundo, cotonea cognominant. Vulgo persica dura carne buxæ. IV. Persicum æstivum armeniacis simile. V. Nucipersicum. Hoc nulla lanugine pubescit, colore & sapore persicum cotoneum refert, (aliud nucipersicum Plinij de quo paulo ante egimus) non ingratum dentibus duritie, gustū afficit mira voluptate. Restat persicum amygdaloides, quod pulpa persicum, nucleus amygdalum sapiat. Videtur hoc genus natum ex persica in amygdala insita. Arbor enim media videtur inter amygdalam & persicam, fructus persici, dulcem intus continens amygdalum. Norum fortasse hoc persici genus Palladio. In Novembri titulo vii. scribit, *Mense Ianuario vel Februario locis frigidis, Novembri calidis persicus inseratur, maxime circa terram, surculis plenioribus, & propè arborem natis. Nam cacumina vel non tenebunt, vel diu durare non poterunt. Inseritur in se, in amygdalo, in pruno: sed armenia, vel præcoqua prunus, duracina amygdalis melius adhærescunt, & tempus atatis acquirunt. Mense Aprilis vel Majo locis calidis,*

in Italia

in Italia vero utroque exeunte, vel Iunio persicus inoculari potest, quod emplastrari dicitur, præciso super trunco, & emplastratis plurimis gemmis, more, quo dictum est. Idem lib. xiv. de insitione.

Pomaque permutat velamine persica misto, Duritiemque docet, tegminis esse loco.

Quibus autem modis id fieri possit, non docet. Nam si uisitato modo quis persicam malum in amygdalam fisso ligno, vel inter lignum & corticem, vel per emplastrationem inseruerit, persicum producet, quod amarum intus nucleum habet, siue intus amygdalam proferet amaram. Sed meo quidem iudicio, inquit Baptista Porta, utriusque oculi duo, persicæ scilicet & amygdalæ, per medium findantur, coaptenturque oculi duo, ut unus fiant, sic ex utroque semioculo enatum germen, sales fortasse dabit. Nam diversi admodum generis duo germina fructus producent, non fructus dimidiatos; sed alter intus, alter vero foris sedem nanciscetur. Fortasse etiam fiet, si perforato amygdalæ trunco persici germen traducatur, ac post triennium, aut quadriennium, ubi optime coaluerint, recidatur à parente. Hoc enim modo maxima uidetur fieri variatio in fructu. Persicam arborem cito senescere obseruauerunt recentiores. Cito etiam enascitur, tertio aut quarto à satione anno fructus facit, facile etiam perit, diuturna non est. Hoc etiam obseruauit Castilianus Bassus lib. x. cap. xlii. ubi persicam ex osse natam Barbilum vocari ait: Επειδή δὲ ἰσθρὸν τὸ δωρετικὸν πυλῆος γηροσπον (alter βιῶσπον) δὲ τὸν ἐπιανεταίειν εἰς Δαμασκλίω, ἢ εἰς ἀμυγδαλίω πικροῦ ἢ εἰς βάρβιλον (Pal. βάρβιλον.) Βάρβιλον δὲ κυρίως καλεῖται, τὸ δὲ ἴσθρὸν περικυβερῶν δένδρον. Cum uero notum sit rhodacenen cito senescere (uisam etanfigere) oportet hoc in Damascenam arborem, aut in amygdalam amaram inferere, aut etiam in barbilum. Barbilus autem proprie uocatur, arbor ex osse persici enata.

Βαβυλωνη.) Palmam ait apud Babylonem fructiferam mirum in modum, sterilem in Græcia. Idem tradit Plutarchus lib. viii. sympos. quæstione iv. Ἄλλα οὐδὲν οὕτως ἐπιφανῶς ἀπερὶ πύργου ἔχει τῶν ἀδων ὁ φοινὴ ἄπειρον καρπὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι φέρει ἰδιόδημον, ἀλλ' ἀτελῆ καὶ ἀπειραν. καὶ γὰρ ἄσπερον ἐν Συρίᾳ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ παρῆναι τὴν βαβυλωνίαν ἔφη τε

ἡμαρτὰ καὶ γλοκύπτη τοῦ γηροσπον πάντων ἡδιστὸν ὅσον ἀνὴρ ἰσθρὸν ἀντὶ τῆς ἰσθρῆς. At enim palma nihil adeo euidenter pulchrius reliquis habet, cum in Græcia quoque fructum non ferat, quæ esui sit, sed imperfectum & immaturum. nam si ut in Syria & Egypto glandem daret, ad speciem & suauitate omnia bellaria & spectacula superantem; non erat sanè quod cum ea compararetur. Visuntur palmarum arbores in compluribus Gallia, Italiaeque, ciuitatibus, nempe in hortis, uiridariis, & claustris monachorum, insigni magnitudine, ac speciosa proceritate. Cum autem climatis harum regionum temperies, earum naturis inclementior sit, fructum non ferunt, sed steriles conescunt. In Hispania & Narbonensi Gallia, maritimis quibusdam in locis fructum edunt, sed immitem, insuauem, qui nunquam maturescat. Quæ in Creta nascuntur, fructum maturum reddunt, Cypricæ tamen magis percoquunt, Principem locum tenent Iudaicæ & Babylonicæ, ut supra lib. ii. dixi.

Κενταύρεον.) Centaureum magnum lætum ac pingue solum amat, collesque herbolos apricos. Ex Hispania quandoque ad nos adfertur; (officinæ Rhaponiticum uilius uocant) recens radix terræque commissa, subinde in hortis reuivescit. Minus centaureum loca amat herbosa, aratro non proscissa, aliquantulum, sed tamen non omnino rigua. Ubique ferè in Europa frequens. Reperitur in Gallia, Italia, Hispania, Germania, Anglia, Belgio, cæterisque regionibus. Miror ergo Theoph. scribere, centaureum locis campestribus siue herbosis infœcundum; fertile locis montosis. De altero ergo centaureo magno siue secundo Lusitanico Clusij uerba Theophrasti capi debent. Hoc supra Olyssiponem, lapidosis, juxta Tagum, collibus duntaxat inuenit Clusius. In Belgica peregrinum omnino. Nam tametsi radicem, inquit idem Clusius, ad amicos miserim, mulco madido involutam, ut facilius conservari possit; & postea etiam Olyssipone acceperim; nunquam tamen istic persistere, aut illum aërem ferre potuit.

Κ Ε Φ. 5.

CAP. VI.

De syluestrium arborum floribus. De germinatione. De florum fructuumque proventu. De galla.

Σχεδὸν δὲ ὅσοι καλεῖσιν ἄρρυνα τῶν ὁμογενῶν ἀκάρπα, τῶν τὰ πολλὰ, τὰ μὲν ἀρρύνει Φασί. τὰ δὲ ὀλίγον τὰ δὲ ὀλίγως ὅσον ἀρρύνει τὰ δὲ, ἀνάπτειν, τὰ μὲν ἄρρυνα μόνον κερποφορεῖν. ἢ μὲν ἀλλ' ὁλόγα τῶν ἀνθῶν φύεται τὰ δὲ ἰσθρῶν, κατὰ πρὸς τὸ δὲ τῶν καρπῶν ὅσοι κάρπια. καὶ ἐν ἀμφοῖν ἔτιως ἐνίοτε πυκνῶ εἶναι τὴν ἐκφυσιν, ὥστε τὰς ὀρεοτύπας μὴ δὴλιάσαι διέναι μὴ ὀδοποιήσει μὲν. ἢ ἀμφοισθητεῖται δὲ καὶ περὶ τῶν ἀνθῶν ἐνίων, ὡς περὶ ἰσθρῶν. οἱ μὲν γὰρ καὶ δρυὶ ἀρρύνει οἰόνται, καὶ τὴν Ἡρακλεῶν καρύαν, καὶ Διὸς Βάλανον. ἐπὶ δὲ πύκνῳ, ἢ πίτυν. οἱ δὲ ἔδεν τῶν ἀλλὰ τὸν ἰσθρὸν τὸν ἐν πύκνῳ καρύαν, ἢ τὸ βρύον τὸ δρυῖνον, ἢ τὸν ἢ κύπταρον τὸν πίτυνον, ὁμοίαν ἢ ἀνάλογον εἶναι πῆς τῶν πύκνῳ. οἱ δὲ περὶ Μακεδονίαν ἐδὲ τῶν τῶν Φασιν ἀρρύνει, ἀρκύθη, ἢ ὄζυλον ἀρρύνει, σφειδαμνον. ἐνίοι δὲ τὰς δὲ κερποφορεῖν δύο εἶναι. καὶ τὴν ἑτέραν ἀρρύνει μὲν, ἀκάρπον δὲ εἶναι. τὴν δὲ ἑτέραν ὅσον ἀρρύνει μὲν, κερποφὸν δὲ φέρειν ἐν τῷ σφειδαμνῶν, ὡς περὶ καὶ τὰς συκῆς τὰ ἐρνεα. συμβαίνειν τὸ δὲ σχεδὸν ὡς περὶ τῶν δρυῶν ἔτη τὸν καρπὸν ἔχειν μόνον τῶν τῶν δένδρον. τῶν τῶν μὲν ἐν τῶν δὲ τῶν βλάστησις, ἢ μὲν ἄμα γίνεται ἢ τῶν ἡμέρων τῶν δὲ μικρὸν ἐπιλειπόμεν. τῶν δὲ ἡδὴ πάλειον. ἀπάντων δὲ κατὰ τὴν ἡρην ὡς περὶ ἀλλὰ τῶν καρπῶν ἢ τῶν δὲ τῶν ἀρρύνει. ὡς περὶ δὲ ἢ τῶν πρὸν εἰπέμην ἢ κατὰ τὰς βλάστησεις ἀπάντησις, ἀλλὰ πολὺ ἀρρύνει. ἐπὶ καὶ τῶν ἐπικαρποτέρων, ἀ δὲ πῆς Φασιν

FERè autem omnes, quas inter ejusdem generis maculas uocant, steriles magna uidentur ex parte: earumque alias abunde florere, alias parum, alias nullo pacto florere affirmant. Contra inter alias, mares tantum fructificare putantur: uerum è floribus arbores generari, sicut ex earum fructibus, quæ fructum parere possint: † atque spisse adeo exoriri interdum utrinque, ut nisi facta semita nullus transitus sit. Quin & de floribus quarundam sententia varia est, ut retulimus. Quidam enim † robur, & nucem avellanam, & castaneam florere existimant, item pinum, & piceam: alij nullam earum, sed † uilum nucis, & muscum roboris, & nucamentum piceæ, † proportione grossis præciduis respondere existimant. At Macedonia incolæ ne illas quidem florere arbitrantur, juniperum; scissimam † agrestem, acerem. Nonnulli binas juniperos esse dicunt, & alteram florere quidem, sed fructum non ferre: alteram non florere, sed protinus fructum ostendere, ut ficos, poma præcidua. Itaque pene fieri, ut sola hæc arbor fructum in biennium habeat. De his igitur amplius cogitandum. Germinatio uero alijs simul atque mansuetis, alijs mox, alijs jam tardius, omnibus certe tempore uerni: sed fructuum uersitas numerosior est, quod & antea diximus. Non enim maturitates pro germinationum ratione sequuntur, sed plurimum interest: nam & earum, quæ serius fructificant, quas nonnulli † anno reddere uolunt, ut juniperi, ut ilicis germinationes, uere ueniunt. Quæ unius autem sunt generis, quod alia præcedant, alia

† ἀμφοισθητεῖται Ald. Bas. † ἀρρύνει Ald. Bas. † ὄζυλον, ἀρρύνει, σφειδαμνον. τὴν μὲν Ald. Bas. † ἀρρύνει Ald. Bas.

† atque ab utraque parte interdum loca syluestri exoritur, ut nisi facta uia interlucando, montanæ putatores pertransire nequeant. † quercum, julum. † proportione ne respondeat existimant papillis ueram faciem pomi antecedentes. † anno in agro fructum ferre. alia

ἐνιαυτοφορεῖν, οἷον ἀρκυόθρον ἐπερίον, ὅμως αἱ βλα-
 σήσεις τῆς ἡρῆς. αὐτὰ δὲ αὐτῶν τὰ ὁμογενῆ τῶν περὶ τὸν
 καὶ ὑπερὸν Διαφέρει κατὰ τὰς τόπους. πρῶτον μὲν γὰρ
 βλαστάνει τὰ ἐν τοῖς ἐλεσιν, ὡς οἱ περὶ Μακεδονίαν λέ-
 γουσι δίουπερα δὲ ἐν τοῖς πεδίοις ἐρχεται δὲ τὰ ἐν τοῖς
 ὄρεσιν. αὐτὰν δὲ τῶν καθ' ἕκαστον δένδρων, τὰ μὲν σινα-
 ναβλαστάνει τοῖς ἡμέροις οἷον τὰ ἀνδράχνη, ἀβάρκη,
 ἀχρεῖς δὲ μικρῶ ὑπερὸν τῆς ἀπίκ. τὰ δὲ καὶ περὶ ζεφύρα
 μὲν, καὶ μετὰ πρὸς εὐθὺς ζεφύρα. Ἐπερὶ ζεφύρα μὲν
 κραναία, θηλυκραναία μετὰ ζεφύρον δὲ, δάφνη, κλήθρα.
 περὶ ἰσημερίας δὲ μικρῶν, Φιλύρα, ζυγία, Φηγός, συκῆ.
 πρῶτα βλαστάνει δὲ καρύα, Ἐπερὶ δὲ καὶ ἀκτὴ. ἐπὶ δὲ μάλλον
 τὰ ἀκαρπα τὰ δεκωῦτα ἀλσῶδη, λδύκη, πηλεία, ἰτέα,
 αἰγυρῆ. ἀλάτταν δὲ δὲ μικρῶ ὀψιαιπερον τῶν. τὰ
 δὲ ἀλλὰ περὶ νηυσταμῶν τῆς ἡρῆς οἷον ἐρνεός, Φιλύκη,
 ὄξυάκαυθ, παλίερα, τέρμινθ, καρύα, Διὸς βάλ-
 λαν, μηλέα δὲ ὀψιβλαστάνει. ὀψιβλαστάνει δὲ ἡγε-
 δόν. τὰ δὲ ἀρία, πετραγωνία, ἴνεια, μίλ. αἰ
 μὲν ἐν βλασθήσει, ἔτι εἰς ἡρῆς. αἰ δὲ ἀνήσεις, ἀκαρ-
 θῆσιν ὡς εἰπεῖν καὶ λόγον. ἔμην ἀλλὰ ὡς ἀλλὰ τῆσι.
 μάλλον δὲ ἴπτι πλεον ἢ τῶν καρπῶν τελείωσις. κραναία
 μὲν γὰρ ἀποδίδωσι περὶ τροπῆς ἡμερῶν ἢ περὶ
 ἡγεδόν ὡς περὶ πρῶτον ἢ ὀψιαι, ἔμην δὲ ἴνεις καλῶσι
 θηλυκραναίαν, μετὰ αὐτὸ τὸ μετὰ πρῶτον. ἐπὶ δὲ ὁ τῶν
 καρπῶν ἀβάρκη, καὶ ἔξυλον ἀδενός καὶ χαυῖνον. τοσαύτη
 δὲ ἡ Διαφορὰ περὶ ἀμφῶ ἀρρῆν δὲ τὸ σκληρότατον. τέρ-
 μινθ δὲ περὶ πυρῆ ἀμητόν, ἢ καὶ μικρῶ ὀψιαιπερον
 ἀποδίδωσι. μελέα καὶ σφένδαμν, τῆς θέρους τὸν καρ-
 πῶν. κλήθρα δὲ καὶ καρύα ἀχρεῶν τὴν ἡρῆς, μετοπώ-
 ρα. δρυς δὲ καὶ Διὸς βάλαν, ὀψιαιπερον ἐπὶ, περὶ
 Πλειάδων δύσιν. ὡσὼς τῶν καὶ Φιλύκη, καὶ πρίνον, καὶ
 παλίερα, καὶ ὄξυάκαυθ. μετὰ Πλειάδων δύσιν. ἢ δὲ
 δρία, χειμῶν δὲ δροχολίε, καὶ μηλέα μὲν τοῖς πρῶτοις
 ψύχουσι, ἀχρεῖς δὲ ὀψιαι χειμῶν. τὰ ἀνδράχνη δὲ καὶ
 ἀβάρκη, τὸ μὲν πρῶτον πεπαίνουσι ἀμα τῶ βότρυι
 καὶ περὶ τῶν τῶ δὲ ὑπερὸν, αὐθῆντι. δοκεῖ γὰρ ταῦτα
 δὲ ἀκαρπα δροχολίε τῆς χειμῶν. ἐλάτη γὰρ καὶ μίλος
 αὐθῆσιν μικρῶν περὶ ἡλίου τροπῶν. καὶ τῆς ἐλάτης τὸ ἀ-
 θῆσιν κρόκινον, καὶ ἀλλῶς καλόν. τὸν δὲ καρπὸν ἀφίσσι
 μετὰ δύσιν Πλειάδων. πδύκη δὲ καὶ πίτυς περὶ τῆς
 τῆς βλασθήσει μικρῶν, ὅσον πεντεκαίδεκα ἡμέρας. τῆς δὲ
 καρπῶν ἀποδίδωσι μετὰ Πλειάδα κατὰ λόγον. ταῦτα
 μὲν ἐν μετρωτέραν ἔχει. πάντων δὲ τὰ πλείεω, ἢ ἀρ-
 κυόθρον, καὶ τὰ κήλας, καὶ πρίνον. ἢ μὲν γὰρ ἀρ-
 κυόθρον ἐν αὐτοῖς ἔχειν δοκεῖ. περικαταλαμβάνει γὰρ
 ὁ νέος τὸν περυσινόν. ὡς δὲ πνὲς Φασιν εἰς πεπαίνει
 διὸ καὶ περὶ ἀφάρθῃ, καὶ ζρόνον πινὰ τῆς ἡρῆς. εἰάν τῆς
 ἴπτι τῆς δένδρα τῆς, ἀποξηραίνεται. Φασὶ δὲ καὶ τὸ πρίνον
 οἱ περὶ Ἀρκαδίαν, ἐνιαυτῶ τελείων. ἀμα γὰρ τὸν ἔνον
 πεπαίνει, καὶ τὸν νέον ὑποφαίνει. ὡς τῆς τοῖς τῆς συμ-
 βάνει συνεχῶς τὸν καρπὸν ἔχειν. Φασὶ δὲ καὶ τὴν κή-
 λασον ὑπο τὸν χειμῶνα ἀποβάλλειν. ἐψικαρπον δὲ
 σφόνδρα, Ἐφίλυρα, καὶ πύξ. τὸν δὲ καρπὸν ἀβάρθρον
 ἔχει παντὶ ζῳῶ, Φίλυρα, θηλυκραναία, πύξ. τὸ ὄξυ-
 ακαρπα δὲ, καὶ κίτιος, καὶ ἀρκυόθρον, Ἐπερὶ δὲ καὶ ἀν-
 δράχνη. ὡς δὲ οἱ περὶ Ἀρκαδίαν Φασιν, ἐπὶ τῶν
 ὀψικαρπῶν περὶ, ἡγεδόν δὲ πάντων ὀψιαιπερα. καὶ γωνία,
 ἴνεια, μίλ. αἰ μὲν ἐν τῶν καρπῶν ἀποβολῆ καὶ πε-
 πάνσεις, πιαύτας ἔχουσι Διαφορῆς, ἔμην περὶ τὰ
 ἡμερῶ τῶν ἀρῶν, ἀλλὰ Ἐπερὶ εἰαυτά. συμβάνει δὲ
 ὅταν ἀρῶνται βλαστάνειν, τὰ μὲν ἀλλὰ συνεχῆ τὴν
 γὰ βλάστησιν Ἐπερὶ αὐθῆσιν ποιεῖται περικλῶ δὲ καὶ
 ἐλάτῃ καὶ δρυὶ Διαλείπειν Ἐπερὶ ὁρμῆς εἶναι, καὶ τῆς
 enim

alia sequantur, pro locorum natura, inter se discre-
 pant. Etenim quae paludibus astant, primae ger-
 minant, ut Macedones volunt: secundae, quae pla-
 nis; novissimae, quae montibus. Ipsarum autem sin-
 gularum arborum, alia cum urbanis germinare in-
 cipiunt: ut portulaca, aphaerca; pirus post urba-
 nam paulo. Aliae ante favonium, & statim post af-
 flatus favonij. Ante favonium, cornus, tam mas
 quam foemina: post favonium, laurus, alnus: paulo
 ante aequinoctium, tilia, caprinus, fagus, ficus.
 Quin & nux juglans, quercus, sambucus, mature
 germinant: atque etiam magis, quae steriles luo-
 saeque sunt, populus, ulmus, salix: paulo ab his
 ferius platanus. Reliquae ineunte vere, ut caprifil-
 cus, philyca, spina arata, paliurus, terebinthus, nux
 juglans, castanea. Serotino germine malus est.
 Tardissimo fere omnium, suber, aria, quadra-
 toria, thuia, taxus. Germinationes igitur ita se
 habent. Florum proventus autem, ut ita loquar,
 pro ratione germinationis sequantur. Differunt
 tamen, multoque magis fructus confectio variat.
 Quippe cornus fere circa aestiva solstitia reddit;
 praecox scilicet. Nam serotina, quam quidam foem-
 inam dicunt, post ipsum autumnum fructificat.
 Huic fructus ingustabilis: lignum infirmum, fun-
 gosumque. Tanta est inter ambas differentia;
 cuni mari firmissimum sit. Terebinthus circa
 tritici messem, aut paulo ferius semen reddit: fraxi-
 nus atque acer, aestate: alnus, nux, juglans, piro-
 stanca, ferius. Nam circa Virgiliarum occasum.
 Eodem modo & philyca, & ilex, & paliurus, & spina
 acuta, post occasum Virgiliarum. Aria hyemis
 initio. Malus primis frigoribus. Pirus sero-
 tina est: quippe quae hyeme sua perficit poma. Por-
 tulaca & aphaerca, fructum primum, cum uva dul-
 cescit, maurant: posteriorem, cum floret. Bis
 enim istae fructiferae hyeme ineunte videntur. Abies
 & taxus, paulo ante solstitium florent. Est abietis
 flos croci colore, aliusque pulcher. Fructum au-
 tem post Virgiliarum occasum dimittunt. Pinaster
 & picea, paulo germinatione praeveniunt, die-
 bus scilicet circiter quindecim. Post Virgalias istae
 quoque pro ratione videlicet reddunt. Sed haec
 mediocrius. Omnium autem tardissime juniperus,
 celastrus, ilexque, suos fructus perficiunt. Junipe-
 rus enim anniculum habere videtur. Quippe cum
 novus anni exacti fructum occupet. Utque aliqui
 volunt, nec maturari solet. Quapropter decerpit-
 tur, & aliquantum temporis reservatur. Quod si
 in arbore relinquatur, marcescit. Illicem quo-
 que semen anno perficere, Arcades ajunt. Simul
 enim fructum antecedentem maturat, & novum
 demonstrat. Quamobrem in his evenit, ut affi-
 due fructum habeant. Celastrus quoque ob hye-
 men fructum amittere proditur, serotina admo-
 dum: & tilia, & buxus. Fructum ingustabilem
 cunctis animalibus tilia, cornus foemina buxusque
 gignunt. Quin & edera, juniperus, pinus, portu-
 laca, serotinae habentur. At vero (ut Arcades vo-
 lunt) & in his, & omnibus fere seriores, quae
 etiam, si inter se ipsas conferantur. Evenit autem,
 ut cum primum inceperint, reliqua germinatio-
 nem continent, pinus vero, abies, roburque,
 intermittant; terque turgeant, ternaque germina-
 edant. Ideo & ter squamosae dicuntur. Omnis
 enim

† ἀδράχνη, ἀβάρκη.

† ἀκτὴ. Βασ.

† ἀλάτταν. Βασ.

† ἴπτι. † πετραγωνία ἴνεια.

† ἡ περὶ ἡγε- δόν ὡς περὶ πρῶτον. ἢ ὀψιαι.

† Theodorus ἐπερὶ τὴν uel ἰσημερίας. † σφένδαμνος κροτύς καὶ ἀχρεῶν.

† ἀδράχνη.

† περὶ τῶν τῶ δὲ ὑπερὸν τὸ δὲ ὑπερὸν δὲ. † κρόκινον. Ald. Βασ.

† ὀψικαρπῶν. † κήλας.

† deest Βασ.

† κήλασον ὑπο τὸν χει- μῶνα. Βασ.

† ὀψικαρπῶν. † ἀδράχνη.

† πετραγω- νία ἴνεια.

† ἀρῶνται. Αἰ. Βασ.

† quae in palustribus proveniunt. † campe- stribus. † piraster.

† populus utraque.

† hedera ilex famina, quadran- talis.

† siccissi- mum.

† pirastrumque genus quoddam, autumnis: robur & carumque.

† Ilex foemina. † piraster.

† variante se uva, aut florescente, alterum. bis enim fructus istae ferunt, ineunte hyeme maturant.

† pinaster & picea paulo ante germinant. quippe quindecim dies circiter.

† fructus autem edunt tanto post virgalias, quanto ratio exigit. † areferit. † per.

† quadran- talis.

† Ideo, & τριπάρτη dicuntur, id est arbores, quae terna & tripartita terminatione, genitali, succo turgescent.

αφίενται βλαστές. διὰ δὲ τρεῖς λιπὸι. πᾶν γὰρ δὴ δέν-
 δρον ὅταν βλασθήῃ λιπᾷ. πρῶτον μὲν ἄκρον ἔαρ, ὅ-
 ὅστις ἰσταμένως ἔταρρηλιώνας, ἔντε τῇ Ἰδῇ περὶ τὴν πεν-
 τκαίδεκα μάλιστα ἡμέρας. μετὰ δὲ ταῦτα διαλείπον-
 τα περὶ τρεῖς ἡμέρας ἢ μικροῦ πλείους, ὅππῃ ἀλλεταῖα πάλ-
 λιν ἄλλως βλαστές ἀπ' ἀκροῦ τῆς κορυφῆς ἕως τῆς
 ὅππῃ τῷ περὶ τῶν βλασθῶν. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, τὰ δὲ
 εἰς πλάγια κύκλῳ ποιεῖται τὴν βλάστησιν. οἷον γόνυ
 ποιησάμεν τὴν τῆς πρώτης βλασθῆς κορυφῆν, ὡσπερ
 καὶ ἡ πρώτη βλάστησις ἔχει. γίνεταί τ' ἔτι περὶ τὴν
 σκυρροφορῶνα λήγοντα. κατὰ τὴν ταύτην τὴν βλάστη-
 σιν, καὶ ἡ ἑκὴς φέρεται πάλιν, καὶ ἡ λευκὴ καὶ ἡ μέ-
 λαινα. Φύεται ἡ ὡς ὅππῃ πολὺν νυκτὸς ἀδρόας. ἐφ'
 ἡμέρας ἢ μίαν αὐξηθεῖσαι, πλεῖν δὲ πηλώδεις, ἐὰν
 ἔστω τῆς καύματι ληφθῆ, ξηραίνεται, καὶ ἀναυξήσῃ
 ὅππῃ τὸ μείζον. ἐγίνετο γὰρ αὐτῶν μετὰ τῶν μεγάλων. διό-
 περ πῖνες αὐτῶν ἔχει μείζον ἔχουσι καύματι τὸ μέγιστον.
 ἡ ἢ μέλαινα, καὶ ὅππῃ πλείους ἡμέρας εὐχλωρὸς ἐστὶ, καὶ
 αὐξάνεται καὶ λαμβάνουσιν ἕνα μέγιστον μήλα.
 διαλείπεται ἢ μετὰ τῆς περὶ τῆς πεντακαίδεκα ἡμέρας,
 πάλιν ἢ τρεῖς ὅππῃ ἀλλεταῖα βλαστές ἐκατομυθαιώ-
 νων ἐλαχίστας ἡμέρας τῶν περὶ τῶν. ἴσως γὰρ ἐξ ἡ
 ἐπὶ τὸ πλείον. ἡ δὲ βλάστησις ὁμοία καὶ ἢ τὸν αὐτὸν
 φέρον. ἐλθουσὶν ἢ τῆς τῶν, ὅσα ἐπὶ εἰς μὴκρον ἀλλ' εἰς
 πᾶχος ἢ αὐξήσῃς τρέπετο πᾶσιν μὲν ἐν τοῖς δένδροις
 αἱ βλασθήσεις φανεραί. μάλιστα δὲ τῆς ἐλάτης καὶ
 τῆς πεύκης, διὰ τὸ εἰσχεῖν τὰ γόνυα, καὶ ἐξ ἴσου τὰς
 ὄψεις ἔχειν. ὡρα δὲ καὶ περὶ τὸ πνεύμα τὰ ζύλα τῆς
 διὰ τὸ ἢ λιπῶν. ἐν γὰρ τοῖς ἄλλοις καιροῖς ὅσα εὐπε-
 ραίρετος ὁ φλοιός, ἀλλὰ καὶ περιλαρεθῆναι μέλαινα
 τὸ ζύλον γίνεταί, καὶ τῆς ὄψεως χεῖρον. ἐπειὶ καὶ περὶ τῆς
 τὴν χρεῖαν ἔδεν ἀλλὰ καὶ ἰσχυρότερον, ἐὰν μετὰ τὴν
 πέπανον τῶν καρπῶν τμηθῆ. ταῦτα μὲν ἴδια τῶν
 περιουσιμῶν καρπῶν.

enim arbor cum germinat, squamas corticum spar-
 git. Fit germinatio prima statim mense Februario
 ineunte. quanquam in Ida monte die maxime deci-
 mo & quinto mensis ejusdem. Tum circiter trigin-
 ta intermissis diebus, aut paulo pluribus, iterum
 germinare incipiunt, ab extremo furculi, usque
 proximum germinis antecedentis. Et quaedam sur-
 sum, quaedam in latera circumquaque emittunt, veluti
 geniculo facto, furculo primi germinis: quo
 modo scilicet & prima fieri germinatio solet. idque
 agitur circa Martium definentem. Hujus germi-
 nationis tempore galla quoque omnis gignitur, tam
 nigra quam candida. Nascitur autem magna ex
 parte noctu universa. Inque diem aucta, excepta
 refinacea, si ab aestu occupetur, inarescit, augeri-
 que amplius nequit: alias enim magnitudine am-
 pliore grandesceret. Qua de causa, earum ali-
 quae non majores fabis evadunt. Nigra vero pluri-
 bus diebus viret, & magnitudinem mali nonnullae
 capeffunt. Postea diebus circiter quindecim inter-
 missis, rursum germina tertio mittunt mense A-
 prili, diebus longe paucioribus quam prius. Et for-
 te id sex aut septem diebus ad summum absolvitur.
 Sed germinatio similis, eodemque modo efficitur.
 Quo cum ventum sit, non amplius in longitu-
 dinem, sed in crassitudinem incrementa vertun-
 tur. Omnium itaque arborum germinationes con-
 spicuae. Sed abietis pinique maxime, quoniam ge-
 nicula in versus rectos porriguntur, ramique con-
 diti ex aequo spectantur. Ad materiam quoque ca-
 dendam tempus nunc potissimum intelligitur, pro-
 pter amplitudinem corticis. Caeteris enim tem-
 poribus cortex facile detrahi nequit, detracto-
 que nigrescit materies, aspectuque deformior
 redditur. Nam ad usum quidem non refert.
 Quin imo robustior est, si post fructuum ma-
 turitatem caedatur. Haec praedictorum fructuum
 propria.

† ἀρχοντ.
 Plin.
 ἀσπερ Ald.
 Bas.
 † περὶ τῆς
 δρυος.
 † κηλῆς.
 πηλοῖδους
 Ald. Bas.
 † ἴσως.
 Ald.
 Bas.
 † λοιπῶν.
 Al.
 † διδραμ.
 Rob. Const.

ac in pin-
 gui humore
 eurgescit.
 Est autem
 prima earū
 deficiente
 vere, sole si-
 gnum tauri
 ineunte. Vel
 cum primū
 sol signum
 tauri in-
 gressus est.
 † producunt
 alia germi-
 na à summo
 vertice su-
 per germem
 quod prius
 emisit.
 † veluti ge-
 niculo facto
 primi ger-
 minis ad
 modum ca-
 pitata vir-
 ga.
 sole gemi-
 nos excun-
 te.
 † sole exi-
 stente in
 cancro.
 quia cor-
 tex facile
 absistit.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Vellana florem ἰσλον vocat. Theodorus, villum. Pri-
 amoris lanugo barbæ sic vocatur. Non esse autem flo-
 rem univocum cum caeteris floribus, sed proportione. Plinius
 non florem, sed quiddam compactili callo ad nihil uti-
 tile, julum vocat, Græco nomine contentus. Verum Brūon
 hanc, id appellat Theophrastus in quercu, quod pro flore
 glandem anteit. Itaque ἰσλον oportet pari ratione,
 atque ordine censerī in avellana. Et sane de flore disputat,
 qui fructum antecedit, non de eo racemulo, qui subsequitur:
 quod nucamentum Theodorus esset commodius interpre-
 tatus: & tanquam è nuce aliquid, quasi pro flore: &
 tanquam de nuce aliquid habens. Quippe ut in cupressu,
 & pinu ordo quidam squammatum subeuntium visitur.
 At ille maluit, nucamentum, τὸ κούμαρον, quod esset pi-
 nus; non male. Ad verbum κούμαρον, quod haberet cum
 catura quædam rei apiariæ similitudinem, Græci
 appellarunt. apiculum latine possis. Ἔστ' quod respon-
 deat nucamentorum concretioni: si quis intelligat, quid
 fuerit prisca, apere, ἔσ' apisci. De quibus in originibus.
 Qui igitur hæc negant esse flores, ajunt similes haberi debere
 τῶν ἀσπιδίων ἰσλοῖς. Quare cum in ficu nullus extet flos:
 ne ille quidem flos esto, qui huic similis sit. Theodorus inter-
 pretatus est, præcidos grossos. At ἀσπιδίων, non sig-
 nificat præciduum. Quin, τὸ ἀσπιδίων naturam grossi indicat,
 qua antecedit: ἔσ' ἀσπιδίων naturam ejusdem, qua non cadit.
 Præterea grossi cum sint ficus, quæ primores eveniant, (in
 Italia ἔσ' Florones, ἔσ' Bolas vocant) ἰσλον hic non illud
 significat, sed papillam, quæ antecedit veram fici fa-
 ciem: id quod ex his, quæ sequuntur, manifestum est. ὡσπερ,
 inquit, καὶ τὰς σκὰς τῆς ἰσλοῦ. ita erit in ficu pro flore, ἰ-
 σλον. Dicas in presentia, ficulam, in nucibus, nucamen-
 tum: id est, nucis rudimentum; ut necare dicatur ar-
 bor, dum nucem parturit. τὴν ἐξ ἰσλου Scissimam Theo-
 dorus. Non est hic disceptandi locus. Vide interea Hermo-
 lai diligentiam.

Enνωτοφορεῖν. Anno reddere. Theodorus non expres-
 sit, neque satisfacit sententiæ. Sic tamen Plinius lib. 16.
 cap. 26.
 τὰ εἰς ἴσλον. Theodorus, quæ paludibus astant.
 Adeone veritas est ἔσ' ὅσ' Depravavit sententiam, qui Græcè
 nesciat, eum Theodorus, quod in se est, fallat: argue addu-
 cat dubitare hic; an in paludibus provenire quædam possint.
 Et qui Græcè scit, querat, an voluerit Theophrastum cor-
 rigere Theodorus. Sic, ἔσ' ὅσ', hu paulò negligentius, py-
 rus, vertitur ab eodem; sed correxit additione. Post urba-
 num, inquit: ut illa interpretaretur ἔσ' ὅσ' ἔσ' ἔσ' πυραfter,
 post pyrum.
 Λευκὸν, πηλῖα, ἰσπᾶ αἰγίε. Hicinus ex iis locis est, in
 quibus alterutram populi speciem omisit.
 Ἰψῶ, suber, sicut ἔσ' φιδίος. πηκερῶνα, Theodorus, qua-
 dratoria, melius quadrantal. infra γωνία, eadem qua-
 dratoriam actionem dicit.
 Τοσαύτη ἡ διαφορὰ περὶ ἀμφῶ. Theodorus addidit, cum
 mari firmissimum sit.
 Ἀρσάδων γένος. Theodorus, pyrorum genus quod-
 dam. Pyrastrum rursus omisit interpretari, aucta supe-
 riore negligentia. Et considerabis, quo consilio nucem ju-
 glandem inter seras connumeret Theophrastus.
 Τῶν βότρωι περὶ ζῶν. Theodorus, cum una dulcescit
 alibi de eodem verbo, nigrescit: supra diximus è Plinio
 variare: sic ἔσ' vulgus Vasconum, varare.
 De flore Abietis, ποικίλος. At in primo libro κερῶνος. Theo-
 dorus hic, sicut ἔσ' supra, croci colore. Plinius quoque
 κερῶνον. atque ita re est.
 Πῖνας ἢ καὶ πῖνος ἀσπιδίων τῆς βλασθῆς μὲν, ὅσ' ὅσ' πῖ-
 νος ἢ δίκῃ ἡμέρας, τῶν ἢ κερῶνος ἀσπιδίων μὲν περὶ αὐτῶν λόγῳ
 Theodori lectionem animadvertamus. Pinaster, & Picea
 paulo germinatione præveniunt: diebus circiter
 quindecim post Vergilias. Iste quoque ratione vi-
 delicet reddunt. Sanè ante comparationem non intelli-
 gebam.

gebam. Comparata, dissimilia reperiebam. Sic enim & simplicius, & fidelius. Pinafter, & picea paulo ante germinant. quippe quindecim dies circiter. Fructus autem edunt tanto post Vergilias, quanto ratio exigit. Si minutius persequere, & hic, & alibi nullus erit finis. Mala enim loquutio, ratione reddunt. Argutius illa, Reddit ager frumentarius accepto semine. At picea quid accipit, ut reddat? Verum ex hoc illud quoque complexus est loquendi usus potius, quam ratio. & δὲ δίδωσι, haud longe diversum sonat. & ἔφ' ἄλλω, significat: respondere tempus fructificandi tempori germinandi certa proportione.

Τὸ ἀπερσινόν. De diebus alibi invenias pro eo, quod antecedit hesternum. δὲ ἀπερσινόν, Theodorus, marcescit, male. Nihil magis contrarium marcescentiae, quam siccitas.

Ὁξόκαρπον ἢ καὶ κινός. Falsum hoc. Ideo optime Theodorus ὀξόκαρπον. & μοχ, ὀξόκαρπότητες. Item hic γωνία, quod supra, τετραγωνία angularis, aut quadrangularis.

Διὸ καὶ τελοσπι. πᾶσι γὰρ δένδρον, ὅσον βλαστάνη, λιπαρά. Theodorus ita interpretatur: Corticum squammas spargit. Plinium sequutus est. qui, inter squammas corticem spargunt. quoniam praegnantium rumpitur cortex. Habes etiam, τελοσπι. Haec à doctissimo Hermolao ante omnes sunt animadvertenda. Vides duas loquutiones: corticum squammas. inter squammas corticem. Inter haec

perpendas illud, inter corticem squammas.

Ἡεῶν ἄρου ἀρεῶν ἀίετος. Theodorus non est interpretatus.

Ἐπιβάλλεται ἄλλως βλαστὸς ἀπ' ἀκροῦ τ' ἡγευφῆς. ἴως ἐπὶ τὸ ἄσπερον βλαστῶν. Profecto monstruosa sententia. Producent alia germina à summo vertice, ad germen usque, quod prius edictum est. Sit, AB, primum germen. Sit τὸ ἐπιβάλλομενον, BC. Ergo, C, est τὸ ἀκρον τ' ἡγευφῆς. & πῶ, B, est τὸ ἴως ἐπὶ τὸ ἄσπερον βλαστῶν. At motus debuit narrari, ut fiebat. ab ea parte, quae est B, ad eam partem, quae est, C. ipse autem contra fecit. Et Theodori videas orationem. Ab extremo furculi usque proximum germinis antecedentis. Intellige quid sit, usque proximum germinis, & quae loquutio. Quam autem dicit ἡγευφῆς, Theodorus non expressit. Sic enim, inquit, veluti geniculo facto furculo primi germinis. At non sic est. Sed οὐδὲ γόνυ ποιησάντων τῶν τῶ ἀσπερον βλαστῶν ἡγευφῆς. Nam summum furculi ad modum clavæ capitatum est. Ex eo igitur, quae recta exeunt, lineam rectam ducunt: quae ab latere, angularem. Animadvertas & id, sicut, inquit, prima generatio: quia è ramis ab latere erit. Verum in prima generatione, etiam ab summo, & recta linea, multi.

Διὰ τὸ λιπαρὸν. Theodorus, propter amplitudinem corticis. Non. Sed quia cortex facile abscidit. Itaque statim. ὅσον ἐν ἀσπερον βλαστῶν ὁ φλοιός.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Ἰουλοῖ. De his vocibus copiose in lexico Crispini. Vide etiam in voce ἀσπερον βλαστῶν: nam hic legendum ἀσπερον βλαστῶν vel ἀσπερον βλαστῶν. Alibi vocat ἀσπερον βλαστῶν ἱρινα. Vide in eodem lexico in voce δὲ δίδωσι, & in verbo ἀνιθοφορεῖν.

Ὁξόλον verto fagum. vide adnotata infra cap. 10. Σικωπιον. considerate. Plinius audacter: sic enim lib. 16. cap. 25. Nec juniperi florent. Quidam earum duo genera tradunt. Alteram florere, nec ferre. Quae vero non floreat, ferre protinus baccis subnascentibus, quae biennio hæreant. Sed id falsum, &c.

Ἐν τοῖς ἰλισσι. Plinius lib. 16. cap. 25, magna & locorum differentia. Quippe cum ex eodem genere, quae sunt in palustribus, priora germinant; mox campestria, novissima in sylvis. Sed Theophrastus de arboribus loquitur: & in sylvis male: nam ἐν ὄρει dixit.

Τὰ ἢ ἄλλως. legend. πᾶσι ἢ ἄλλα. Et sic Plinius lib. 16. cap. 25, festinat & platanus. Cæteræ vere cæpturo, a quifolium, castanea, glandes (repono juglandes, ἡγευφῆς enim & hic habet Theophrastus, licet supra inter ἀσπερον βλαστῶν reposuisset) ferotino autem germine malus, tardissimo suber.

Κερνία. Haec omnia convertit Plin. lib. 16. cap. 26.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Ἰουλοῖ, lanugo, id est, prima barba, Pollux παρὰ τὸ ἰεῖμα Ἰουλοῖ ὄν τὸ πικρὸν. Παρὰ τοῖς πικρῶσι ἢ παρὰ τὴν ἀσπίδα ἄσπερον βλαστῶν. Hinc doctissimus Gaza, villum nunc interpretatus est. Quid botanicis Iulus; an flos, an floris quid instar; an ἀσπερον βλαστῶν verius, quam ἀσπίδα, capite sequenti disputatur.

Βεῖον vocat in quercu ἀσπερον βλαστῶν. Liceat lector, vocare, squamatos flosculos. Plinius ἀσπερον βλαστῶν vocat, quae flore præveniunt. Querna folia, autumno appropinquante, sinistro in latere, rotundas & candidas ostendunt squamulas, easque caducas. Cum si flosculi (sic enim à ruficis hæ squamulæ nominantur) apparent, spem omnes concipiunt, copiosi subsequente anno glandium proventus. flores verno tempore post καρπῶσι erumpunt, sunt perexigui & rubri, qui in glandes tandem abeunt, quarum non raro tres aut quatuor unico eoque tenuissimo insident pediculo. Florentis quercus tabellam videat lector cap. 1x. hujus libri. Verior ergo illorum opinio, qui florere quercum scribunt. Βεῖον, multa apud botanicos denotat. βεῖον muscus qui dependet ex arboribus, maxime quercu. βεῖον, nonnullarum arborum flos, non quilibet, sed condensus ac stipatus. De βεῖον aromatico vide Dioscoridem Libr. 1. βεῖον, muscus saxis, tellurique innascens. βεῖον θαλάσσιον muscus marinus de quo Lib. iv. Theophrastus. Pollux, βεῖον, florem oleæ significare docet. Plinio, βεῖον, est uva albæ populi. De quibus in sequentibus plura.

Κύπια ἐστίν. inter κύπια ἐστίν & κύπια ἐστίν, differentiam esse, scribit Hesychius. Ex eodem Theophrastum κύπια ἐστίν, scripsisse probatur. Κύπια ἐστίν ἢ ὁ ἀσπερον βλαστῶν πᾶσι

ἰσὸν τὸ χειμῶν. Malim, ἰσὸν τὸ χειμῶνα, id est, per hiemem, ut per ver, dicit Cato, & Plinius. Hic de tempore agitur.

Σουβαίνης. Lege Plin. lib. 16. cap. 25. eo in loco. Et reliquæ quidem arbores, ut primum cæpere, continent germinationem: robur, & abies, & latrix intermittunt tripartito, &c. Et pro hoc loco atque sequenti, lege si videtur, quae copiose adnotata sunt in lexico Crispini in voce ἀδισπης.

ἄρου ἀίετος. lege ἄρου ἰαροῖ. Plinius lib. 16. cap. 25. inincipiente vere, potius concepto, vel affecto. non enim ἀίετος vel ἀεχόμενος scriptum.

Ἐπιβάλλεται. Inversa est oratio, turbatusque motus naturalis ordo, ob brevitatis studium: & ne fieret τὸ κορυφῆς vocis iteratio. Verum sensum volui exprimere potius quam verba; quod certe passim fudeo, ut videretur obscuritas. Vide quae scribit Plinius lib. 16. cap. 15. in eo loco, est autem primo &c.

Ὁξός. Hic nodos significat: nec imitandus Plinius lib. 16. cap. 30. Vide antea lib. 1. cap. 11.

Καρωδῶν. potius δένδρον, quod indicare malui, quam μύρα ἐστίν.

τὸ πικρὸν καὶ τὸ πῖτον κύπια ἐστίν ἀσπερον βλαστῶν. Theophrastus cyparion dixit, quod in pino piceaque præflore. Idem, Κύπια ἐστίν, inquit, τὰ τὸ πικρὸν καὶ πῖτον ἀσπερον βλαστῶν τὸ βόδιον. Πραξ-florentia pini piceaque strobilia. Κύπια ἐστίν Græci inquirunt τὴν ἀσπίδα ἢ τὸ πικρὸν καὶ πῖτον, ἧς ἴσιν ὡς γὰρ μίση ἐστὶν μισθῶν παρὰ τὸν ἡγευφῆς ἢ ἡλακῆται καὶ δασπῆται. Quod in pino piceaque instar florum est, hoc veluti spica est oblonga, squamatum compacta, quae squamæ maturitate arefactæ folliculantur, ac decidunt. Helychii verba ut à lectore intelligi possint, quomodo nempe pinus piceaque floreat, exponam. Majo mense in extremis ramus quasi botros five uvas quasdam ferunt, non rotundas, sed longas, tenuibus squamis oblitas, qui sponte aperientibus se squamis, julos ostendunt virefcentes, aut pallefcentes, plenos tenui polline luteo, five farina, quae lævis auræ afflatu dispergitur. Hoc cyparos quod præcidere Theoph. Libr. 3. cap. 8. scribit. Ex mediis deinde uvis, five βόσπῳ nova germina, eodem mense prodeunt, suis novellis foliis, tenui quadam veluti membrana inclusis, novella, quae extrema parte antequam folia succrescant & explicentur, fructibus rudimentum dant, grandiore jam firmiterque ad germinum basim adhærente, superioris autumnii fructu immaturo viridis ramorum alas spectante & reflexo hoc ἀσπερον βλαστῶν τὸ βόδιον Helychius vocat.

Προσπάταις ἰεραῖς? In Ald. ἀσπερον βλαστῶν ἰεραῖς. Lege ἀσπερον βλαστῶν, cum Roberto Constantino, & corrige Gazæ codicem: scripsit doctiss. interpres, ut poma procidua ficos. quod librarii in præcidua murarunt. Verte, prociduos vel caducos, cadivos grossos ex Plinii mente.

Τὰ ἱερὰ ἀπὸ τῆς σημασίας ἰσχυρῶς. infra cap. 8. *ἱερὰ ἀπὸ τῆς σημασίας*. Confundunt veteres ἄλλοις & ἱερῶν, ut infra cap. 8. dicam. ἱερὰν tamen hoc loco nihil aliud videtur, quam id, quod in ficu floris proportionem gerit. Optimè Scaliger *Papillas veram fici faciem antecedentes*, exponit. Negat Plinius ficum florere lib. 16. cap. 15. Nam neque ilex, picea, larix, pinus ullo flore exhilarantur natalesque pomorum recursus annuos versicolori nuntio promittunt, nec fici, nec caprifici: protinus enim fructum, non florem gignunt. in ficis mirabiles sunt abortus, nunquam maturefcunt, nec juniperi florent. Veterem & antiquam opinionem esse, non florere ficum ex Theophrasto constat, recentiores hanc sententiam probant. Hæreo tamen an omni ex parte sit vera. Nam intra grossorum rudimenta flores (quod mirum plurimis videri scio) concipit, figura confarctis staminibus similes, colore è candido purpurascens, undique è carne exeuntes, atque ad mediam fructus cavitatem se dirigentes, singulis exigua succedunt semina, colorè luteo quodammodo, leviter compressa, unde etiam *κρυζαυίδες* à Græcis dicuntur. ἱερὰν ergo, quod in ficu, pro flore est.

Μακεδονία, &c. Macedonia incolæ inter ea quæ non florent, numerant oxyam, juniperum, aquifolium, acerem. Verior est eorum sententia qui juniperum, alteram florere, alteram fructum ferre, ajunt. Recentiorum enim experientia nec opinio probatur. Verno tempore sterilibus flosculos promit flavescens, oxycedro non dissimiles. E fructifera Majo mense pulvis luteus ac tenuissimus in auras evolat, qui floris vicem obrinuisse videtur. Exscripsit hunc Theophrasti locum Plinius lib. 16. cap. 25. Nam neque ilex, picea, larix, pinus ullo flore exhilarantur, sequitur, nec juniperi florent. Quidam earum duo genera tradunt, alteram florere nec ferre. Quæ vero non floreat, ferre protinus baccis subnascentibus, quæ biennio hæreant. Sed id falsum: omnibusque is dura facies semper. Modestè Theophrastus, diligentius inquirendum ait. Recentiorum, ut dixi, experientia constat, altero demum anno maturefcere juniperi fructum, eamque quæ fructum fert, non florere: quæ vero florem gerit, fructum non producere. De pini flore supra est. Ilicem inter ea quæ flore carent, non numerat Theophrastus, sed acerem. Ilicem florere capite præcedenti dixit Theophrast. *ἰσχυρῶς ἀπὸ τῆς σημασίας* inquit. Ilex multos in extremis ramulis fert oblongos julos, qui in flavos & mucosos flosculos, poline & tenui pulvere perfusos explicantur. De oxya suo loco videbo; si fagus vulgaris oxya, floret. Aceris majoris flores racematim dependent, ex albedo herbacei. Minoris herbacei etiam sunt; non tamen racematim, sed in umbellis exeunt. Agrifolii flores albi & odorati sunt.

Βλαστῆς &c. Sylvestres arbores vel cum ipsis manuetis vel paulo post germinare ait. Serius non cultæ mihi videntur germen novum emitte-re. prunus domestica multo ante sylvestrem floret; idem de pyro & pyraastro dicendum.

Ἡερῶν &c. An omnes verno tempore germinent arbores, dubitatione non caret. *Αἰφροῦς*, quæ folio sunt perpetuo, si ob hybernum frigus folia amiserint, non germinabunt ante ætatem, quando sol Cancrum jam ingressus est; Id in aurantia, limonio, citrio sæpius observavi. Memorabile, quod refert Doctiss. Fragus: *Vasonia*, qui locus ad Rhenu situs est, juglandem repertam esse, quæ ante diem Joanni sacrum, neque folia neque nuces ostenderet. Cum vero id tempus adesset, parem reliquis nubicibus fuisse, quod ad fructum & folia attinebat. Refert idem Engenbachi suo ævo ejusmodi arbores binas extirxisse. Miracula fiunt in natura. & hoc non sine singulari naturæ miraculo fieri credo.

Αἰπυρῶν &c. Verissimum est quod scribit pro germinationis ratione, non maturefcere fructus, Mature admodum ac præ cæteris multo citius germinat, floretque pyrus quæ nobis gratiola dicitur. Serius multo germinat, quæ à saccharato succo nomen habet: attamen hujus fructus Iu-

lio mense maturus, alterius Septembri demum, vel si æstas ferventior, circa finem Augusti. Primo verè germinat, floretque virga sanguinea, etiam cornus: fructus autumnò demum maturus. Mespilus tempestivè floret; fructus tamen Octobri maturefcit mense. Contra uva Majo germinat, & si æstas calidior, Augusto fructu maturo exhilarat hortulanum.

Τόπος &c. Pro cæli folique ratione celerius vel tardius germinare arbores, extra controversiam est. Quæ in paludibus proveniunt primum germinare, non semel observavi. Mature ea de causa germinat alnus, tilia &c. Dein quæ in planis sita sunt germen producant, ut pyrus, malus, prunus, &c. Demum quæ in montibus, abies, pinus, quercus, &c. *Ορειν*, ut rectè observavit Robertus Constantinus, malè Plinius *sylvis* reddidit. Nam quæ in sylvis nascuntur, an serius germinent, non caret dubitatione. Scripsit id Plinius quod calorem solarem serius ad eas pervenire putarit. Propter arborum enim densitatem, non datur ad medias radiorum solarium penetratio. Sed nec ventorum frigus æquè ac reliquæ sentiunt, ærisque fruuntur calore. Ergo nihil impedit quo minus æquè cito ac campestris germinent. Cerè ulmi in Harlemani sylva non serius germinant iis, quæ in campestribus proveniunt, solæque spectantur.

Αἰφροῦς &c. Supra lib. 1. cap. 15. inter *αἰφροῦς* numeravit, *αἰφροῦς*. Hoc eodem cap. paulo infra biferam inquit. Hinc viri docti hoc loco *αἰφροῦς* scribendum censent. Horum opinionem cur damnem, causam habeo nullam. Sed cum pro *αἰφροῦς* celastrum à Clarissimo Dom. Carolo Clusio descriptam ostendunt, falli eosputo Perperuo hæc viret, sed biferam non existimo, idque quod Septembri demum mense, fructum perfecit in horto Medico Lugdun. Batavor. anno MDC. X. quum facundissimus Petrus Pavius Botanicus & Anatomicus insignis magna cum laude horti curam haberet. Apharcam demonstrabo, ubi quis nobis ejus plantam ex magna Græcia attulerit.

Τὰ δὲ ἀπὸ τῆς σημασίας; καὶ τῆς ἀπὸ τῆς σημασίας. *Quædam* inquit, ante Favonium, & statim post afflatum Favonii germinant. Hoc absurdum nonnullis videtur. Fieri enim potest, mense Martio, Aprili, Majo, flet aquilo, caurus, boreas, ut anno MDC. XXXIV. in Batavia contigit. Ergone antè non germinabunt arbores? Vidi nihilominus ulmum, tiliam, pyrum, malum, straxinum, alnum, populum, salicem germen emisisse. Intelligit Theophrastus tempus illud, quo in Græcia Favonium flare solet. Quando autem Zephyrus incipiebat flare ex Plinio cognoscimus, lib. 18. cap. 25. Inter brumam & æquinoctium, die 43. status Favonii, vernum tempus. Idem Plin. lib. 15. cap. 3. ubi de olea agit. *Differuntur etiam in Martium mensem callose, contra humorem pugnares, ob idque minima, licinia, cominia contia, sergia, quam Sabini regiam vocant, non ante favonii afflatum nigrescentes, hoc est ad v. Idus Februarii.* Idem Plin. lib. 18. cap. 25. Favonium ex adverso ejus ab æquinoctiali occasu Zephyrus Græcis nominatus, in hunc spectare oliveta jussit Cato. Hic ver inchoat, aperitque terras, tenui frigore saluber. Hic vites putandi, frugesque curandi, arbores ferendi, poma inserendi, oleas tractandi jus dabit, afflatuque nutritium exercebit, &c. *Ζεφύρος* dicitur quasi *Ζυφός*, id est vitam ferens, aut ea quæ ad vitam attingunt; Quod eo flante, terra hyemali frigore contracta, aperiatur, plantæque germinare incipient.

Καὶ ἀπὸ τῆς σημασίας. Plin. lib. 16. cap. 25. Primo favonio germinat cornus, proximè laurus, pauloque ante æquinoctium tilia, acer. inter primas vero populus, alnus, salix, alnus, nuces. Festinat & platanus. cæteræ vero cepturo &c. Græcus auctor cornum ante favonium, laurum statim à favonio, germen emitte-re ait, Latinus utramque primo favonio germinare, scribit.

Ἄκτις. in Al. & Bas. legitur *ἀκτις*. rectè doctiss. Heynsius *ἀκτις* reposuit. Apud nos nulla arbor maturius germinat sambuco. Si hyems clementior Februario mense.

Ἰψὸς &c. Exponunt *suber*, quod Plin. loc. cit. *Serotino autem zeymine malus, tardissimo suber*. Apud Hefych. ἰψὸς ἄξυτονός legitur, & ab eodem hederā exponitur. Ἰψὸς τῆς κισσοῦ θύρῳ, ἰψὸν δισμοτήριον. *Ipsum accentu in ultima, thuriis hederam vocant, accentu in penultima, carcerem*. Certè hederā subere serius germinat. Infra etiam hederam inter ὀψιγέρτα, quæ fructum tardissimè maturant, numerat. Ἰψὸς dicitur hederā, quod semper altum petat.

Ἀέλιω &c. Infra cap. 17. ἄελιω ἰlicem fæminam vocari ait. περὶ γωνίω quadratoriam vertit Gaza. Malunt alii, quadrangularem vel quadrantalem exponere. Infra, inter ea quæ fructus ferunt tardè admodum maturos, numeratur περὶ γωνία, ubi malè γωνία scribitur.

Θηλυκορῖαν &c. Corni fæminæ fructum, qui post ipsum autumnum demum maturefcit, (vide supra quam anni partem antiqui Græci autumnum vocant) ingustabilem dicit, ac ἄσρωρον, cui ineptum. Virga sanguinea, quam Botanicorum filii cornum dicunt fæminam. Octobri mense fert fructum nigricantem, sapore ingratum, à volucris nonnullis desideratum. Plin. lib. cit. cap. 26. *Cornus enim circa solstitia reddit primo candidum, postea sanguineum. ex eo genere fæmina, post autumnum, fert baccas acerbas, & ingustabiles cunctis animantibus.* (volucris quædam si exceperis.) ligno quoque fungoso inutilis, cum mas è fortissimis quoque sit. tanta differentia ab eodem genere. Vide cap. 12. hujus libri, ubi Theophrast. cornum fructum etiam oleæ ferre ait.

Τελευθῶ. Idem loc. cit. Sed & Terebinthus messibus reddit semen, & acer, & fraxinus, nuces, & mala & pira, præterquam hyberna & præcocia. Theophrastus ulmum, nucem Juglandem, & ἄχρησθῶ quoddam genus, autumnum maturum reddere fructum scribit.

Ἀπὸς δὲ τῆς διῶς βάλανῶ ὀψιαιτέρον ἔν &c. Plin. loc. cit. *Glandifera serius etiamnum Vergiliarum occasu, asculus tantum autumnum, incipiente autem hyeme quædam genera mali pyrique & suber*. Esculum excipit, & autumnum maturefcere fructum ait, quod tamen Græcus non tradit auctor. Castaneam sub glandium genere comprehendit; excludere Græcus auctor videtur. Ἀέλιω hyemis initio fructum ostendit ait Theophrastus maturum. Plinius *suberem* vertit. Suberem ἄελιω similem ferre fructum, infra cap. 17. tradit. Eodem capite, ut jam dixi, ἄελιω ἰlicem fæminam vocari scribit. Malum sylvestrem primis frigoribus fructum perficere idem Theophrastus scribit. Ipsa hyeme pyrastrum. Plinius, incipiente hyeme, utrumque fructum maturum habere docet.

Ἀ δὲ γῆρη καὶ ἀφάρκη τὸ μὲν ἀπὸ τῶν περὶ τὸν ἄμα τῶν βότρυι &c. Vertunt, *Portulaca & aphaarca fructum primum, cum uva dulcescit, maturant: posteriorem cum floret: bis enim ista fructifera hyeme incunte videntur*. Hæc monstra sunt, in quibus nec pes, nec manus apparet. Interpretantur alii: *Adrachne & aphaarca fructum primum cum uva nigrescit, & varia fit, maturant, alterum cum vitis floret: bis enim ambæ fructum ferre videntur, incunte hyeme*. Hæc saniora. Bis, inquit, fructum ferunt adrachne, sive portulaca, ut interpretatur Theodorus, & aphaarca. Primum maturum dicunt cum uva dulcescit, nigrescit, variat; posteriorem, cum floret. In orbe Christiano mirabilis hæc vitis non reperitur, quam nec in terris Turcarum Imperatori subiectis, inveniri puto. Apud nos primum uva floret, dein fructus rudimentum ostendit; quod solis beneficio tractu temporis majus fit, ac ubi magnitudinem justam fere acquisivit, muta-

tur, variatur, nigrescit, dulcescit, maturefcit. Ergo prior adrachnes & aphaarces fructus præficietur cum uva floret; alter hyemis initio. Præterea si biferae sunt illæ arbores, semel florente uva, & semel variante se; non erunt biferae initio hyemis. Ovidius, si viveret, auctiorem metamorphosin redderet. Plin. lib. 13. cap. 22. *Similis & aphaarca, bifera æquè quam adrachne. Priorem incipiente uva pubescere (vide quæ supra lib. 2. cap. 8. diximus) peragit, alterum hyemis initio: quales eos, non traditur*. Legit ergo Plinius, τὸ μὲν ἀπὸ τῶν περὶ τὸν ἄμα τῶν βότρυι περὶ γῆρη, τὸ δὲ ὕστερον, δὲ καὶ τῶν δικαίων, ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος. Illud ἀδηῶν mala manu insertum ab aliquo sciolo, qui locum malè inter punctum natæ, putavit aliquid desiderari ad integritatem sententiæ. Recte Plinius. Malè tamen à nonnullis audit. Videamus quid scribant. *Adrachne, inquit, non aliter quam suber detractio cortice juvatur. Eadem ut aphaarca anno bifera, priorem fructum perficit cum variat uva; (περὶ γῆρη, Plinio cum pubescit) alterum cum floret uva. Plinium sefellit Theophrasti littera malè distincta, in qua post ἀδηῶν, statim subjicitur ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος ἰλάτη καὶ μιλῶ ἀδηῶν μικρῶν αἰθῆρων τεργῶν.* An ergo abies & taxus hyeme maturant fructus, quod æstivo solstitio florent? Supra tamen Theophrastus maturitatem, pro germinationis ratione sequi negavit. Quod exemplis plurimis probavimus. Sero germinat morus, maturè tamen fructus perficit; ut in lib. 1. de caus. docet Theoph. Vitis apud nos floret circa solstitium, vel paulo post. Septembri tamen mense maturas habet uvas. Præterea doceant quæ cæli sub axe, vitis primum pubescentem vel variantem ostendat uvam, dein floreat. Corruptus Theophrasti codex. Scribo cum Doctissimo Salmasio, τὸ μὲν ἀπὸ τῶν περὶ τὸν ἄμα τῶν βότρυι ἀπὸ γῆρη ἢ ἀδηῶν. τὸ δὲ ὕστερον, δὲ καὶ τῶν δικαίων, ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος. Aphaarca & adrachne fructum primum variante se uva aut florescent; alterum, bis enim ista ferunt, incunte hyeme maturant. Plinius medium elegit, & pubescente dixit. Pubescentem enim Columella lib. 4. cap. 28. distinguit à variante. *Medium igitur eorum dierum spatium, quo acini formantur vinearum, nobis aditum negat, quippe florentem fructum movere non expedit, pubescentem vero, & quasi adolescentem convenit religare, foliisque omnibus nudare, tum & crebris fossionibus implere; nam sit uberior pulverationibus.* Nigrescentem a pubescente distinguit Plinius lib. 17. cap. 23. *Inimicos & pubescente primum uva rastro, satisque esse vineam ter anno confodi ab æquinoctio verno ad Vergiliarum exortum, & Canis ortu, & nigrescente acino.* Alibi, pubescentes uvæ dixit, quas florentes Theophrastus. Theophrastus lib. 2. cap. 8. ἀπὸ τῶν δὲ δὲ καὶ ὀψιαιτέρον ἔν καὶ ἰλάτη καὶ μιλῶ ἀδηῶν καὶ ἰλάτη καὶ μιλῶ ἀδηῶν καὶ ἰλάτη καὶ μιλῶ ἀδηῶν. Plin. lib. 17. cap. 9. *Sunt qui pulvere quoque ali uvæ judicent, pubescentesque pulverent, & vitium arborumque radicibus.* Τὸ ἰλάτη expescit, pubescentes. Sic Virgilius pubentes herbæ, & pubera folia dixit. Vbi notat Servius, relationem esse reciprocam ætatis hominum, & herbarum; sic enim pubertatem herbarum dici, ut florem ætatis. Ergo pubentes herbæ dictæ pro florentibus. propriè tamen pubentes, adolescentes, ut dixit Columella. Plinius ergo, *pubescentes uvæ intelligit, florere desinentes, quæ fructus ostendunt rudimentum.* ἀδηῶν igitur ἢ ἀπὸ γῆρη cum uva adolescit, pubescit, quod inter ἀπὸ γῆρη καὶ ἀδηῶν medium.

Conus novellus.

Flores crocei.

Conus perfectus

Coni scaphus à laminis nudus.

Τὸ ἀβύθιον κροκεῖον. In Ald. & Bas. cod. κρόκεον. Cl. Heynsii lectio melior est. Plin. lib. 16. cap. 16. Abies floret, croci colore, circa solstitium: semen reddit, post virgiliarum occasum. Ipse Theophrastus lib. 1. cap. 21. abietis florem croceum dixit, οἷον τὸ τ' ἐλάτης, κροκεῖον γὰρ τὸ τῶν τῆς ἀβύθου. Crocinos abiegnos flores tabella addita exprimit. Adultæ arbores circa majorum ramorum extremos quasi furculos, in singulorum foliorum alis, prona parte, exigua quædam nucamenta ferunt, è quibus singulares brevifolijuli emergunt, qui deinde in flosculos explicantur, colore croceos: perdurant ea nucamenta in alterum nonnunquam annum.

Πάντων ἡ πλεονεξία ἢ ἀρκυοδύο καὶ ἡ κύλας ἢ ἐπίο. id est, omnium copiosissime juniperas, celastrius, ilexque. Falsum est has copiosissime fructum ferre. Lege cum Gaza,

πάντων ἡ ἀφαιεῖσθαι, ἢ ἀρκυοδύο, καὶ ἡ κύλας ἢ ἐπίο. De tempore maturationis, non copia fructus agit Theophrastus.

Ἡ γὰρ ἀρκυοδύο. Plinius lib. 16. cap. 26. Citrea & juniperus, & ilex annifera habentur, novusque fructus bis cum annotino pendet. Theophrastus juniperum fructum altero à germinatione anno demum maturefcere; immo nunquam maturefcere, si in arbore relinquantur; ilicem semen anno perficere ex Arcadum sententia scribit. Celastri apud eundem, non citrea fit mentio. citream vocat Plinius ἴβια. Malum medicū non intelligit. Hec fructus bis terve, singulis annis, maturos reddit. De citrea vide cap. 5. lib. 5.

Ὁξυάκρυον δὲ, &c. Falsum est juniperum hederamve acutos ferre fructus. rotundi sunt, lege cum Theodoro & magno Scaligero ἰψίγγου.

Laminae

Ramulus cum foliis veteribus ac novis & squamulis circa initia novorum furculorum.

Laminae, lingulae, nucleus & semen.

Ἀρχοδύο Plin. lib. 16. cap. 26. reliqua quidem arbores, ut primum capere, continuant germinationem. Robur, & abies, & larix intermittunt tripartito, ac terna germina edunt. Ideo & inter squamas corticum spargunt, quod omnibus arboribus in germinatione evenit, quoniam praegnantium rumpitur cortex. Graecus auctor hæc de quercu, abiete, pino tradit; Latinus de robore, abiete, larice. Falsum est laricem intermittere.

Iconem apposui quæ ramulum abietis exhibet, cum foliis veteribus ac novis & squamulis circa initia novorum furculorum, id est germinationis principia. In abiete observandum, vetera folia primo vere rubescere, Majoque mense succedentibus novis decidere. Arbores quæ ter germinant ἀρχοδύο δένδρα vocantur. Interpretantur, ter squamosas. quid velint nescio. Τελολιπυ δένδρα dicuntur arbores, quæ terna & tripartita germinatione pingui, genitalique humore turgescunt. λιπαρά dicuntur arbores cum pinguescunt, atque unguinosiores fiunt, quod maxime germinationis tem-

pore accidit. Quæ enim tali materiae naturalis inest pinguitudo & succus, per id tempus augetur atque turgescit; aperto quidem augmento, quia si tum ad imum castrentur, per forulum effluet ille liquor, atque humor pinguis, quasque salivarius lentor emanabit. Ergo cum arbores ita sunt affectæ, λιπαρά & λιπαρά δένδρα dicuntur, cujus contrarium ἀλίπια. Ex hujus rei similitudine λιπαρά etiam morbus & vitium quoddam est in ficu, cum ejus radices, nimio humore turgide, corrumpuntur, de qua lib. 4. cap. 16.

Πρωτὴν μὲν ἀρχοδύο. In Al. & Bas. ἀρχοδύο. Plin. loco citato. Est prima earum incipiente vere circiter 15. diebus. Theophrastus ex Arcadum sententia 15. die mensis ἡερολιπίου primam germinationem fieri scribit. Legit idem Plinius ἀρχοδύο, vel ἀρχοδύο ἴαρος, vel τὸ ἀρχοδύο sic accepit. Alioquin dicendum foret, extremo vel precipite vere. Pliniū male legisse, vel locū hunc ex mente Graeci auctoris non recte veris, ex ipso Theophrasto probatur, ὁδὸς ἰταμίνα τῆς ἡερολιπίου. Male vertunt,

mensis Februarii ineunte. Ο αρχηλιών undecimus Græcorum mensis, cuius initium XXI. Aprilis dies, cum sol taurum ingreditur. Ver autem Græcorum inchoabat ab æquinoctio, quod incidit in XXI. si novam; sin veterem sequamur calculi rationem in XI. diem Martii. durat autem usque ad Pleiadum exortum, ut docet Galenus Lib. & Comment. primo Epidem. Κατά μὲν τὸ τὸ ἔαρ ἢ ἰτέρεσ γίνεσται, (ισμμελιὰ) ἐξ ἡ δὲ καὶ αὐτὸ κενὰ τὸ ἡμετέρον εὐκρησὶ ἐστὶν αὐτῆ, κρησὶ αὐτῆ ἐ πλδδπὶ πῦστυ ἀπὸ τῶν πλειάδων ἐπιτελεῖ. Vere alterum æquinoctium, atque hoc veris est principium ad nostrum tractum, quem admodum etiam finitur sub Vergiliarum ortum. Idem commentario sequente, Ὁ π δὲ ἀπὸ τῆς ἰσμημελιᾶς ἀρχεσται τῆς μὲν τῶν χειμῶνα τὸ ἔαρ ἐρρήθη ἡμῶν κτ. τὸ πρῶτον ἀπομνημεῖα. Nam veris initium esse æquinoctium, quod hyemem sequitur superiore commentario exposuimus. Oriuntur Pleiades VI. idus Maii, id est X. Maii mensis die. Plinius Lib. XVI. cap. XXV. Nec quæ adhuc diximus ad vites oleasque, quoniam earum conceptus exortu Vergiliarum incipit ad sextum idus Maii, ut docuimus. Ver ergo Græcorum breve, nec tres menses ut nostrum, sed nondum duos explet, quod testatur Galenus comment. Epid. Ὁ δὲ τῶν ἡρῶν, οὐδὲ ὄλον δύο μηνῶν, αἰς ἀτμετῶ ἀνέστως ἐφυλάχθη. διὰ ταῦτα ἢ καὶ τῶ φθεινοπώρου μείζον μὲν ἢ, ἢ ἀπὸ τὸ ἔαρ. ἐκπίπτει γὰρ εἰς δύο μηνῶν, ἀπολοπιμῆτος ἢ τῶ μὲν γὰρ πᾶσι πολλοῦ τῶ κτ. τὸ φθῆρος τὸ καὶ τῶν χειμῶνα κρησίου. Veris quidem tempus, ne integros quidem duos menses habet; quo factum est, ut iure indivisum permanferit. Hinc etiam autumnus erat tempus veris majus, quod in duos extenditur menses. hoc tamen magnitudine longè ab æstatis tempore & hyemis vincitur. Verba itaque Theophrasti in hunc interpretare sensum; Prima germinatio fit circa veris finem, cum primum sol signum Tauri ingressus est. vel, primum germen emittit, deficiente vel præcipite vere, sole primum, Taurum ineunte. τὸ ἀκρον Græci vocare solent, quod extremum, & quod perfectum est ac πλείον, in unaquaque re; id quod ad summum perfectionis numerum pervenit, hoc nomine censebatur. Ἀκρον ἰατρῶς, summus medicus. Temporū si rationem habeamus, τὸ ἀκρον principium & finem denotat, quod fessellit Plinium. Aratus in Lib. Διοσημελιῶν.

Ἀκρον γὰρ μὲν νυκτῶν κείναι δυοκαίδεκα μοῖραις, Ἀρκίαις ἰξίπτειν.

Terminos sane noctium illa duodecim signa, Sufficiens sunt indicare.

Ἀκρον νυκτῶν antiquus Scholiastes exponit τὸ ἰατρῶν κρησὶ τῶν ὄστρον. Avienus τὸ ἀκρον νυκτῶν eo loco de crepusculo matutino tantum accepit, quando nox oriente sole finitur.

At decedentis postrema crepuscula noctis Bis sex signa tibi, quæ versat signifer orbis, Monstrabit.

Apud eundem Aratum ἀκρον νυκτῶς, de nocte in diem præcipitante videntur omnes interpretes accepisse, in isto versu φαινόμενον.

Τῆμῳ καὶ κεφαλῇ κυνοσου εἰδῶ ἀκρον νυκτῶς Ἰψὶ μάλα τερχεῖται ὁ δὲ δύνεται ἡὼς αὐτῶ Ἀπρόσδεχῶν.

Tum quoque caput cynosurae extremo noctis Excelsæ valde feritur, occidit ante matutinum Cumulatus Orion.

Antiquus Schol. αὐτὸ τὸ ἐνδεκάτην ἢ δωδεκάτην ὄστρον τῆς νυκτῶς. Circa undecimam aut duodecimam noctis horam. ἀκρον νυκτῶς & ἀκρον νυκτῶς apud Aratum, de nocte decedente & extrema acceperunt interpretes omnes. Ἀκρον ἔαρ Theophrasto est ver extremum, præceptus, quod ex us que jam dixi haud difficulter probari potest. Ver sequimensis spatium non multum excedit; saltem duos non explet menses. Incipit XXI. Martii die, definit X. Maii. Particularia anni tempora ver, æstatem, autumnum, oporam, hyemem in tres antiqui dividebant partes; quarum primam vocabant ἀρχομῆρον, ἰσμήδρον ἔαρ, alteram μεσομῆρον, vel ut apud Diocle legitur, ἐν τῇ ἀκμῇ; tertiam φθινομῆρον, λήρη ἔαρ, etiam ἀκρον. sed postremum de initio, fineque, ut jam dixi, capi potest. Latini novum ver, adultum ver, præceptus ver dicunt. Pollux Lib. I. τὰ δὲ μέρη τῶν ἔστρον, ἰσμημῆρον τοῦ ἔστρον, μεσομῆρον, ἢ λήρη ἔαρ καὶ πάλιν αὐτῶ τῶ ἔστρον, καὶ νέον ἔστρον, καὶ ἀκμῆρον τοῦ ἔστρον, καὶ μεσομῆρον τῶ ἔστρον, καὶ πάλιν αὐτῶ τῶ ἔστρον, καὶ λήρη ἔαρ. Novum & adultum ver continetur mense μεσομῆρον & fortassis primo secundoque die mensis sequentis θεργηλιῶν. Præceptus ergo ver θεργηλιῶν mense erat. Primo ergo germinatio abietis fit præ-

cipite vere, ineunte sole Taurum, id est XXI. & sequentibus Aprilis diebus: in Ida autem monte ab ingressu solis in Taurum die decimo quinto, id est extremo ultimoque vere, paulo ante æstatem, Ἀκρον ergo ἔαρ, ver præceptus. Contra tamen vir magnus in Lib. de tempor. rat. τὸ ἀκρον exponit primum, quod apud Hipp. Lib. III. aphor. XVI. legatur καὶ ἢ τῶν ὄστρον, τὸ μὲν ἡρῶν & ἀκρον τοῦ ἡρῶν οἱ παῖδες. Quod autem ad anni tempora attinet, vere quidem & prima æstate pueri, Ad hunc locum in comment. Galenus.

Προσέθηκε ἢ τῶ ἡρῶν τὸν ἡρῶν οἱ ἰσμημῆρον εἰς τὸ ἀκρον & αὐτῶν τῶν κρησίων ἐκ τῶν θεργηλιῶν. Adjunxit autem veri æstatis principium Hippocrates, latius extendens uniuscujusque; Theorematis usum. Non nego τὸ ἀκρον quandoque pro initio sumi, immo hoc, ex Arato jam probatum, & hoc versu probo.

Ἄλλα δὲ ἀναρχομῆρον τὸ τῶ ἀκρον νυκτῶ καλεῖται Ἡλίῳ.

Ἀκρον νυξ, est αὐτῶ. Aliter apud Theophrastum vox hæc accipi debet. Si annum in VI. dividas partes ex sententia Hippocratis, ἀκρον ἔαρ extremum ver erit, ut jam probatum. Sin in IV. dividas, τὸ ἀκρον, ἀκμῆ ἔαρ, erit five μέσον ἔαρ, medium ver, quando est in vigore. At τὸ ἀκρον eo significatu accepit nemo. Nam quod Arati versum supra citatum Avienus verterit,

Tum cynosurae etiam maturæ in tempore noctis Altius in boream attollitur;

maturam noctem non accepit, de adulta vel media nocte, ex communi veterum Latinorum usu, sed maturam noctem usurpavit, quo nox finem accipit, adveniente die, ad imitationem Græcorum, qui τὸ ἀκρον, πλείον exponunt. Sic matura senectus & maturi senes censentur, cum affecti sint summum suum culmen, ac retro sublabi incipiunt, & in decrepitam ferri. Adolescens maturus, & adolescentia matura dicitur, ubi has metas tetigit & adolescenti finem cepit, ac jam in virilitatem vergit, maturus fructus, πλείον ἀκρον perfectus. Ad eundem modum Avienus maturam noctem posuit, pro perfecta, & de extremo noctis tempore, de præcipite nocte accipit. Ergo τὸ ἀκρον ἔαρ ver extremum, præceptus. Pro novo vere enim capi non potest. Nam si ver trium sit mensium ex vulgata opinione, medium ver erit, primam enim partem explet mensis μεσομῆρον qui æquinoctio verno incipit; alteram θεργηλιῶν: qui XXI. Aprilis incipit, tertiam σιεροφομῶν, qui incipit XXI. Maii, definit XXI. Junii. Sin alteram sequaris rationem, extremum, ut jam probavi, ver erit τὸ ἀκρον ἔαρ.

Μετὰ δὲ τῶν διαλείπονται. Plinius loco citato. Iterum germinant, transeunte geminos sole; sic fit ut quima cacumina impelli securis appareat, geniculato incremento. Sol Geminos ingreditur XXI. Maii die. Verte, sole Geminos exeunte.

Γίνεσται δὲ ταῦτο αὐτῶ τὸ σιεροφομῶν λήρη τῶ. Plinius loco citato. Tertia earundem ad solstitium brevissima, nec diutius septenis diebus. Rectè; λήρη τῶ σιεροφομῶν inquit Theophrastus, ad finem mensis. Dividebant Græci mensem in partes tres. Vide Pollucem loc. cit. Primam vocant μηνὸς ἰσμημῆρον five θεργηλιῶν; secundam μεσομῆρον, vel ἐπὶ δύνει: tertiam φθινομῆρον μηνὸς five πᾶσι μῆρον aut λήρη τῶ, vel etiam ἐπὶ εἰρηδὶ σιεροφομῶν. Male vertunt Martium. σιεροφομῶν mensis anni ultimus. Suidas σιεροφομῶν μὲν ἀθηναίων δωδεκάηρον. Græci annum auspicabantur a Solstitio verno, cum sol ingrederetur tropicum Cancri, ut Simpl. testatur. Ἀς δὲ ἡμῶν παροῦμεθα ἀρχαῖς ἐπισημασθῶν αὐτῶ τῶ ἔστρον αἰς ἡρῶν, ἢ αὐτῶ μεσομῆρον αἰς οἱ αὐτῶ τῶ ἔστρον καλοῦμεθα Ἀσία, ἢ αὐτῶ χειμῶνας αἰς Ῥωμαῖοις ἢ αὐτῶ ἔστρον αἰς Ἀσσυρίοις καὶ Βαβυλωνίοις. Athenienses, inquit, annum auspicabantur ab æstivo solstitio, ab autumnali æquinoctio Asia nunc dicitur incolæ, ab hyberno solstitio Romani, a vernali æquinoctio Arabes. Græcorum menses non pro lunæ ratione subducendi, sed pro solis ratione numerandi. Galenus Comment. II. Epid. καὶ ἢ διὰ τὸν τοῦ μηνῶν οὐ αὐτῶ σελήνην ἀρῆμεσθῶν, κρησὶ αὐτῶ τῶ ἔστρον ἔστρον τῶν ἔστρον τῶν ἔστρον, ἀλλὰ αὐτῶ ἡλίον καὶ αὐτῶ τῶ ἔστρον τῶν ἔστρον, καὶ αὐτῶ τῶν ἔστρον τῶν ἔστρον καὶ αὐτῶ τῶν ἔστρον τῶν ἔστρον. Cæterum non sunt pro lune ratione menses subducendi, quod multis jam Græciæ civitatibus est solemne: sed pro ratione solis, apud omnes urbes antiquiores, & nationes complures numerantur, & Romani universum annum in menses duodecim dispartunt. Antiqui etiam Græci annum in duodecim menses, pro totidem signis in Zodiaco, diviserunt, semperque